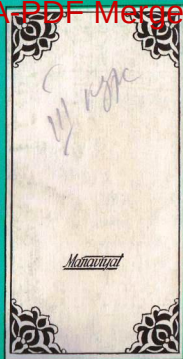

80-3/10
24-18

A PDF Merger DEMO : Purchase from www.pdfmerger.com

5514

83.345

4-18 Ҳазиний

Девон

Т-99

3000

5514

~~5514~~

ҲАЗИНИЙ

ДЕВОН

2010

Зиёвуддин Каттахожа эшон ўғли Ҳазинийнинг ўқувчилар ҳўмига илк бор ҳавола этилаётган девони шоирнинг ғазал, мураббаъ, мухаммас ва мусаддасларидан ташкил топган. Асринининг 10-йилларида, Тошкентда антографиялар қўлдан иш бошлаб юборган даврда шоир баъзи уч йил мобайнида етти марта чоп этилаётганини ўзиёқ шоир ўз замонасида қанчалар кенг шуҳрат тоғганидан далолат беради.

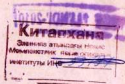
Ҳазиний тўра ўз назмларидадан махсус девон тузган бўлсалар ҳам бу девон ўқувчилар қўлига етиб бормай, 30-йилларда машҳури қатағонлар даврида шўро жазо органлари томонидан йўқ қилиб юборилган. Эндиликда девон ҳўлида тартиб берилган бу китоб шоирнинг ўша чоп этилган баъзиларида, бошқа баъзи баъзиларга кирган ва шерънат ихлосмандлари бисотида сақланиб қолган қўёзма манбалардан жамланди.

Китобдан забардаст файласуф ва бетакрор lirik шоирнинг ҳам ишқи мажозийини, ҳам ишқи ҳаққийини алоҳида бир жозоба билан тарафнам этувчи асарлари ўрин олган. Улар ўқувчи бадний дидини юксалтиришга, унинг маънавий покланишига хизмат қилиши шубҳасиздир.

Сўзбоши, дугат-изоҳлар муаллифлари ва нашрга тайёрловчилар:

Аҳмаджон Мадаминов, филология фанлари номзоди, Отабек Жўрабоев

Махсус муҳаррир, сўнгсўз муаллифи филология фанлари доктори, профессор Шариф Юсупов

X—18

Ҳазиний.

Асарлар//Сўзбоши, дугат-изоҳлар муаллифлари: А. Мадаминов, О. Жўрабоев. Махсус муҳаррир, сўнгсўз муаллифи: Ш. Юсупов. —Т.: «Мазнавият», 1999. — 176 б.

Ўз1+83. 3Ў3

X 4702620204—19 3С—99
M 25 (04)—99

© «Мазнавият» 1999

РУҲПАРВАР АСАРЛАР СОҲИБИ

Асарлар давомида ривожланиб, гўзал ва бетакрор анъаналарга эга бўлган мумтоз адабиётимиз даҳо ижодкорлар асарлари билан бойдир. Айниқса, XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида кўна адабиётимизда янгида янги саҳифалар очилди. Бадиий ва гоёвий пухта, шакл ва мазмун жиҳатидан турфа хил асарлар яратилиб, ўзига хос равишда ранг-баранглик касб этди. Мумтоз адабиётимизнинг тадрижий давоми ва таркибий қисми бўлган Кўқон адабий муҳитида бу даврда Писандий, Муҳйи, Муқимий, Қорий, Нисбатий, Тамкин, Фурқат, Завқий, Муҳаййир, Маҳмуд Ҳаким, Ерий, Зорий, Муҳсиний, Мавлавий Йўлдош, Рожий, Нусрат, Фурбат, Найбрий, Шайдоий каби улаб истеъдодли шоирлар етишиб чиқди. Халқимизнинг севиқли шоирларидан бири Мавлово Ҳазиний Ҳўқандий ҳам мазкур даврда яшаб, ижод этди. Халқ орасида катта ихлос ва ҳурмат-эътибор қозongan шоир «Ҳазиний тўра» ёхуд «Эшонбува» номлари билан тилга олинган. Зиёвуддин Каттахожа ўғли Ҳазиний ҳаёти ва таржамани ҳўлига онд муфассал маълумотларга ҳозирча эга эмасмиз. Аммо, баъзи ёзма ва оғалки маълумотларга ёндошган ҳўлда бирмунча тасаввурга эга бўлиш мумкин.

Ҳазинийнинг насал-насаби ҳазрати пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо (С. А. В.) га бориб уланганини тасдиқловчи шажаравий ҳужжатлар аса манба сифатида шоир авлодлари қўлида сақланмоқда. Шоир аждодларига мансуб икки шажаравий ҳужжатда, хусусан, ҳижрий 1287 (милодий 1870) йилда тузилган насабномада шоир ота томонидан Набирахожа исмли аждоди орқали 24 насаб билан, иккинчи шажарада она томонидан ҳам ҳазрати пайғамбаримизга уланishiлари 74 ва 22 муҳр билан тасдиқланган. Ҳазинийнинг пайғамбар авлоди эканлигига ишоратларини унинг баъзи шеръларида ҳам учратамиз.

Зиёвуддин Ҳазиний 1867 йили ҳозирги Фарғона вилояти Учқўриқ туманининг Кўқон шаҳрига яқин Катта Кенагас қишлоғида руҳоний-деҳқон оиласида таваллуд топди. Отаси Каттахожа эшон ўз замонасининг

ориф, зиёли кишиларидан бўлиб, унинг қаламига оид бир неча шеър ҳам бизгача етиб келган.

Бўлажак шоир бошланғич таълимин отасидан олади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, маърифатпарвар-адабиётшунос Пулатхон Қиёмовнинг «Газкиран Қайюмий» асарида Зиёуддин Ҳазинийни Қўқондаги «Жомеъ» мадрасасида таҳсил олганлиги таъкидланади.

Зиёуддиннинг ҳаётида муҳим ўзгариш 30 ёшида юз беради. 1897 йилда қўқонлик Ҳакимхон халифага байъат қилади, яъни ул зотга қўл бериб, уни пир тутати, илму ирфон касб этиб, тасаввуф йўлига қиради. Тез орада тариқат мақомларини босиб ўтиб, ўша даврдаги Қодирий тариқатининг пешволаридан бири — муршиди қомили даражасига етади. Ҳазиний тўранинг валийлигини билдирувчи бир неча ҳикоятлар хотира тарзида бизгача етиб келган. Унинг тариқат аҳли бўлишига, иргга қўл беришига ва ўзининг ҳам пир даражасига етишига аввало, Ҳақ Таоло изни ияюти билан, шу валийлик хислати сабаб бўлса, иккинчидан унинг шажараси, яъни насл-насаби ҳам муҳим омил ҳисобланади. Ҳазинийнинг катта бобиси Насимиддинхожа эшонга отаси Набирахожа эшон томонидан берилган тариқат силсиласи бу фикримизни исботлайди. Ўшбуни тасдиқловчи шажаравий ҳужжат ҳам мавжуд.

Ҳазиний тўра ўзининг ирфоний илм соҳаби бўлиб, орифона шеърлар битишига сабаб бўлган, вафқат Фаргона водийсида, балки бутун Туркистонда машҳур бўлган зот — Қодирия шайхи Муҳаммад Ҳакимхон халифа вафотига «ҳажрида» радифли муҳаммас-марсия ёзади. Қўқонлик ҳурматли Ҳафизхон Муҳаммадхон (Ҳаким халифа авлодларидан бири)да сақланувчи нодир қўлёзма мажмуада мазкур муҳаммас матни келтирилган. Ҳакимхон халифа вафоти муносабати билан Ҳазинийдан ташқари Муҳсиний, Ражий, Нидоний каби шоирлар ҳам марсия-тарихлар айтганлар.

Зиёуддин Ҳазиний кундалик ҳаётида деҳқончилик билан шуғулланган. Ул зотнинг қўллаб хайрли ишлари ҳали-ҳануз халқ хотирасида сақланиб келмоқда. Ҳозирги Бағдод тумани Чондор қишлоғидаги қумлоқ чўл бўлган 40 танабча келадиган ерни ўзлаштириб, бег барпо этган ва уни «Регистон» дея атаган. Бу ерда ҳовуз қалатиб, атрофига бир неча бино ва тегиримон қурдирган. Шуниингдек, бу жой қумга тушиб давлатингучилар учун оромбахш масканга айлантирилган. 1914 йилда рафиқаси

Қумринисо аянинг қишлоғи Қоровултапада ҳашар йўли билан жомеъ масжиди қурдирган. Бундан ташқари Ҳазиний тўранинг саховатпешалиги ва хайрли ишлари ҳақида қўллаб қoғий ҳикоялар мавжуд. Халқ ўртасида қомил инсон, истеъдодли шоир сифатида катта ҳурмат қозонган Зиёуддин Ҳазиний 1923 йилда 56 ёшида дорилбақога риҳлат қилган ва ўз қишлоғидаги аждодлари қўйилган қабристонга дафи этилган. Ҳозирги кунда ушбу қабристон ва Ҳазинийнинг уй-музеи яхлит ҳолда меъморий ёдгорлик сифатида давлат муҳофазасига олинган.

Зиёуддин айнан ўттиз ёшидан эътиборан «Ҳазин», «Ҳазиний» (мунгли, гамгин) тахаллуси билан шеърлар бита бошлайди. Бу шеърлар орифона ва лирик шеърлар бўлиб, дунё ва охират, ҳалоллик ва поклик, эзгулик ва олиҳимматлилик каби ҳислатларни тарғиб этади. Уларда кибру ҳаво, зоилилик ва ҳасадгўйлик, бадниятлик ва ахлоқсизлик қораланади.

Унинг шоир сифатида шаклланишида ўз даврининг адабий муҳити муҳим аҳамият касб этади. Ҳазиний ўз замондошлари Муҳий, Муқиний, шайх Сулаймон Маҳжур, Ножий (Қаландар), Насимий, тўрақўрғонлик Иброт, тошкентлик Қамий, Мискин, Хислат, Сидқий Хондайлиқий каби шоирлар билан ижодий мулоқотда бўлган.

Ҳазиний шеърятининг энг муҳим жиҳати унинг халқ тили ва дилига яқин усулда ижод қилганидир. Шоир ўзига хос ижодий услубга эгадир. У лирик шеърларида ҳам, диний-фалсафий шеърларида ҳам аниқ шеърли маромга амал қилади. Китобхон унинг шеърларини ўқир экан, фикр аниқлиги ва мисраларнинг раволигидан зўр қониқиш ҳосил қилади, чиройли ўхшатилар, ибратли ҳикоятлардан завқланади. Ҳазиний лирик қаҳрамонини мароқ билан тасвирлайди:

Ўйласам, маҳбубима оламда жонон ўхшамас,
Жаннат ичра хуру гилмон, балки ризвон ўхшамас...

Шоир ёр образини яратишда ва унга мурожаатда аёнанавий тасвир воситаларини моҳирона қўллайди. Асли «зебоча», «еряноча», «қадли нилоҳ», «қошлари янги ҳилол», «қўзлари хумор» ёрига илтижолари Лайли фироҳидаги Майнун, Ширин ҳажридаги Фарҳод, Уроэ васлига муштоқ Вомиқ тимсолари баён қилнадики, кўз олдимизда ёр учун туз-сахарлар бедор, кўнгли вай-

рон, висол умидида қон йиғлаган, юзлари заъфарон, дилхаста ошиқ намоён бўлади.

Ҳазиний арузининг бир неча бахрларида ижод этган. Жумладан, ҳазаж, рамад, сарес, ражаз, мутақориб бахрлари шоир шеърларининг кўпчилигига хосдир.

Ҳазиний шахсининг халқ томонидан севилганлиги ва катта ҳурмат қозонганлиги унинг асарларининг шухратини таъминлади. Шоирнинг асарлари мумтоз адабиётимизнинг ажралмас қисми бўлиб ривожланиб келган диний-тасаввуфий йўналишдаги шеър намуналаридир. Мазкур шеърларнинг баъзиларидан «Қуръони Карим» оятларига ва пайгамбаримиз Муҳаммад Мустафо (С.А.В.) ҳазратларининг ҳадисларига ишоратлар толамиз. Масалан, «бўлғайму?» радибли ғазалининг мақтаъини олайлик:

Худовандо, Ҳазинийнинг гуноҳин мағфират айлаб.

Ки, дохил жаннатга «мин тахтиҳ ал-анҳор» бўлғайму?..

«Мин тахтиҳ ал-анҳор» яъни «остларидан дарё оқиб ўтувчи» деган маънони билдирувчи жумла «Қуръони Карим» «Бақара» сурасининг 25 оятидандир. Ушбу оятда шундай дейилади:

«Иймон келтириб, яхши амаллар қилган зотларга хушхабар берилгичи, улар учун остларидан дарёлар оқиб турувчи боғлар бор. Қачон ўша боғларнинг бирор мевасидан баҳраманд бўлсалар, «илгари тотиб кўрган нарсамизку», — дейишди. Зеро уларга сурати бир-бирига ўхшаш мевалар берилди. Ва улар учун жаннатда покиза жуфтлар бордир. У зотлар жаннатда абадий қолажаклар».

Юқоридаги оятни қарима ва Ҳазиний мисраларидан шу маъно келиб чиқади: шоир ўз гуноҳларини мағфират қилишини Яратган Парвардигордан сўраб, «иймон келтириб, яхши амаллар қилган зотлар» қаторида жаннатдан жой оли этишини илтижо қилмоқда. Ижодкорнинг маҳорати шундаки, у оят жумласини ҳам шаклий, ҳам маънавий жиҳатдан уйғун ҳолда мисраларга жо қила билган.

Қуръон ва ҳадисларга мувофиқ, уларга ҳамоҳанг ҳолда асар битиш шоирдан юксак маънавий поклик ва улкан илмий салоҳият талаб қиладиган ижод услубидир. Мавлоно Ҳазиний ана шундай маърифатли, фозил ижодкор ва жўшқин истеъдод соҳиби эканлигига асарларини атрофича тадқиқ этиш жараёнида амин бўламиз.

Шоирнинг равои назмларда ёзилган, халқ тили ва дилига яқин бўлган шеърлари ўз замонасининг кўпгина машҳур ҳофизлари томонидан куйга солинган. Мулла Тўйчи, Солирхон, Фармон ҳофиз, Ҳамроқул қорн, Эркақорн шулар жумласидандир. Хусусан, 1912 йилда чиққан Ҳазиний шеърлари билан айтыладиган Фармон ҳофиз ижросидаги икки қўшиқ ёзилган грампластинка Қўқон Адабиёт Музеи жамғармасида сақланмоқда. Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, Ҳазинийнинг ўзи ҳам хушновоз ҳофиз бўлиб, ўзининг ва бошқа шоирларнинг шеърларига куй басталаб, турли маросимларда тарапун этганлиги нақл қилинади. Ҳозирги кунда Ҳазиний туранинг кенжа фарзанди Сотволдихон Зиёев (1922 йил туғилган) оталарининг санъатидаги анъаналарини давом эттириб келмоқда.

Ҳазинийнинг девон соҳиби эканлиги ҳақида маълумотларга эгамиз. Шоирнинг ўзи ҳам бир неча ғазалларида шунга ишорат қилади:

Найлайин, оху фиғон этмоқдин ўзга чора йўқ,
То, Ҳазиний, битмасам вафига девон, ўхшамас.

Ёки, яна:

Таъён ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дунтабъ,
Бўйла идроку фаросат бирла девоним қалай?..

Ғоятда камтарлик ва ҳокисорлик билан битилган мазкур байтда шоир ўз девонига ўқувчи баҳосини истади.

Юқорида тилга олинган девон 1939 йилгача Ҳазинийнинг катта ўғли Амакихонда сақланган. Аммо, айнан ўша йил Амакихон бизга номма-лум сабабларга кўра ҳибсга олинади ва уйлариини титув жараёнида бир қанча китоблар билан бирга девон ҳам НКВД ҳолимлари томонидан олиб кетилади. Ҳозирча девонни қидириш ишлари самара бергани йўқ.

Мавлоно Ҳазинийнинг қўлаб шеърлари иқтилобгача ва ундан кейин кўчирилган ўйлаб қўл ёзма баёзлар ва тошбосма асарлардан ўрин олган. Биргина «Баёзи Ҳазиний» тўпламининг ўзи Тошкентда қайта-қайта, тўлдирилган ҳолда, 1910—13-йиллар орасида 7 марта чоп этилган. Дастлаб, ҳижрий 1328 (милодий 1910) йилда Ғулом Ҳасан Орифжонов матбаасида босилган. «Баёзи Ҳазиний»нинг унвон варағида бундай дейилган:

«Алҳамдулиллаҳ ва-а миннаки, ушбу китоби муста-тоб, саводат нитисоб бу овози файзиқтиронда ва замони

фарҳатинишонда шоирни отанзабон, яъни Ҳазиний тўра эшон Ҳўқандийнинг ашъорларидан ҳўшчанилик қилиб, жамъ этилуб, сафдан ижолга намулар қилинди. Нечукиим, алҳол ушбу номанин абаътаари Фарғона ва Тошканд ва ғайри ерларга маъбул ва марғубдур. Бинобарин, таъб ва тамсилга кўшин қилинуб, ном қўюлди "Баёзи Ҳазиний маа ашъорни сарибдан шуарон дигар ва абаъти даводисиз изилмаан Андижон" деб.

Юқоридаги эътирофдан англашилладикки, Ҳазинийнинг шеърлари ҳали тўплам бўлиб чиқмасдан халқ орасида маълум ва марғуб бўлиб улгурган. Шоир асарлари яна бошқа тошбосма баёзлардан ҳам кенг ўрин олганлигига кузатишлар давомида амин бўламиз. Изланишлар давомида 19 тошбосма асарда Ҳазиний шеърларидан намуналар берилганлиги аниқланди. Масалан: «Баёзи маа гулшани ашъор», «Армуғони Хислат», «Баёзи Ҳожи Собирий», «Девони Муқимий маа ҳажвийет», «Баёзи янги», «Тўхфатул обидин ва аникул ошқини», «Маҳбубул маҳбуб» каби баёз ва тўпламлар шундан далолат беради.

Тадқиқотлар давомида бир неча нодир қўлёзма мажмуалардан шоирнинг қўлчиликка ҳали маълум бўлмаган янги шеърлари аниқланиб, мавжудлари билан қиёс этилди. Бўлажак изланишлар натижасида шоир Ҳазинийнинг қўплад янги асарлари топилиши мумкин.

Ушбу тақдим этилаётган тўплам юқорида таъкидланган ноёб қўлёзма мажмуалар, тошбосма баёзлар ва аввалги ("Тасдиққ", ё Расулуллоҳ"Т.: Ёзувчи, 1992) тўпламга кирган шеърларин ҳам жам этган ҳолда ҳозирланди. Ҳазиний Ҳўқандий каби иқтидорли шоирнинг бу қадар янги асарларининг топилиши кашфиёт даражасидаги қувонарли ҳолдир. Ҳазинийнинг аввал маълум шеърларидан баъзиларининг юқорида қайд этилган янги манбалар асосида тўлиқ нусхалари тикланди. Мисол учун, "Топар", "Истамас", "Тонг откунча" радифи газаллари шундай шеърлар жумласидандир. Ушбу тўпламда ўқувчиларга мутолаа жараёнини қулайлаштириш мақсадида, девон тартибида берилган 3000 мисра шеър керакли дугат ва изоҳлар билан таъминланди ҳамда тўпламга «ДЕВОН» номини бериш лозим топилди.

Мавлоно Ҳазиний ижоди мумтоз адабиётимизнинг ўлмас анъаналарини давом эттирганлиги ва ўзинга хос жиҳатлари билан ажралиб туради. Шоир ўз ижодида буюк салафлари Навоий, Ҳўвайдо, Амирий, Азимхोजа

эшон, Муқимий, Фурқатларининг асарларидан сабоқ олиб, руҳланганлигини сезиш мумкин. Шу билан бирга Ҳазинийнинг ўзи ҳам бошқа шоирларга катта таъсир кўрсатган. Унинг қўплад шеърларига замондош ва кейинги авлод ижодкорларининг тахминлар боғлаб, назиралар битганлиги буни исбот қилади. Ҳазинийнинг газалларига Камий, Амоний Арабий, Шавкат (Шеван), Хислат, Дилафкор, Ҳамза, шоира Нисо боғлаган мухаммасларни, Ғарибий, Мирзои Ҳўқандий, Чархий назираларини мисол келтиришимиз мумкин. Айниқса, унинг оташқалб шоир Ҳамза Ҳакимзода Нисийнинг ilk ижод маҳсули «Девони Нисий»га таъсири сезиларли даражададир.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, ориф шоир Мавлоно Ҳазиний ижод чаманини атрофича ва мукамал тадқиқ этиш адабиётшунослигимиз олдида турган муҳим вазифалардан биридир. Чунки истиқдолимиз берган эркилик туфайли миллий-маънавий тикланишимиз жараёнида халқимиз руҳияти ва маънавиятини бойитишда мумтоз адабиётимиз, жумладан, Ҳазиний каби ижодкорларнинг асарлари муҳим омиллардандир. Руҳият сарчашмаларидан озиқлантирувчи дурдона асарларни асл манбалар воситаси билан келажак авлодларга етказиш масъулиятли ва улуғ вазифадир.

ҲАЗАЛЛАР

Гуноҳим авф этиб, сан мағфират қилгил, Худовандо,
Ибодат айламай санго, бўлубман осийн гумро(ҳ)?

Абас бирла ўтуб умрум, юруб доим гуноҳ бирла,
Ўзинг ёзуқларимни кечмасанг, ҳолимга вояйло.

Жаҳонга келдим, тоат қилмай, исён этиб доим,
Бу оламда манингдек пурхатодин бормукни асло?

Югурдим маъсиятга, жону дил бирла қилурман деб,
Ибодатдин қочиб доим, бўлубман эл аро расво.

Сани ёд айламасдин, Холиқо, умрум абас ўтти,
Ўзинг фазлу қарам айлаб, кечургил, Холиқи якто.

На юз бирла борурман Мустафога, ман «шафоат»
Қилолмай суннатиини, умрум ўтса беҳаёликдо.

Шафоат тахтига ўлтурсалар Ҳазрат қиёматда,
Манингдек пурхатоини йўқлағайларму Расулулло(ҳ)?

«Ҳазиний, умматим, кел!» — десалар, манго саодатдур,
Расули «Раҳматан дил-оламин» бир боқсалар гўё.

На деб дунёга келтурдинг мани, эй Қодири якто?
Бино қилмоқда боис на эди, сан эмди қил огоҳ!

Адам саҳросидин сан бевафо дунёга келтурдинг,
Ўлумни на сабабдин бадаларга айладинг пайдо?

Ажалнинг ваҳми бирла бу дилим тарсону ларзондур,
Лаҳад ичра ёторим бу дилимдин чиқмағай асло.

Қўзумга хоб келмайдур дилимга марг келгонда,
Тушубдур бошим узра, найлайин ман, турфа бу савдо.

Дучор этсанг, талаб қилсам Хизрдин оби ҳайвоним,
Тирик юрмоқлигим илмин манго билдир, Худовандо!

Азиз жонимни танди олмагил дунё туголгунча
Ки, бу жон аччиғин тортимоқда тоқат йўқ, ўзинг доно.

Ҳазинийга ақалли умри Нуҳи сан ато қилгил,
Юрай Дажжол чиққунча, кўрай Маҳдий билан Исо.

Мухаммад Мустафо шаънига нозил сураи «Тоҳо»,
Араб хайли бани Ҳошим эрурким, манзили Батҳо.

Худовандим туфайлидин ўзини ошкор этти,
Анинг нуридин ижод айламишдур кулли паст-боло.

Замину осмони, Аршу курси — кулли ашёни,
Ки, Аҳмад нуридин халқ айлади ул Қодири доно.

Расуллар подшоҳи боши узра тожидур «лавлоқ»,
Ўшал Аҳмад туфайлидин деди Одамга: «Каррамно».

Ҳама гисуларин шаънига нозил ояти «вал-лайл»,
Ки, меърожига нозил эрди «Субҳоналлази-асро».

Қамарин якки бўлди бир ишорагда таваққуфсиз,
Бу хислатини кўруб, Бужаҳл кофир солди кўп ғавго.

Расули «Риҳматан лил-оламин» умматга ғамхоре,
Бу осийларга шафқат айлағай рўзи жазо фардо.

Худовандим чиқорди дарғаҳига ул Мухаммадин,
Мақоми бўлди ул тун «Қоба кавсайни»ю «Ав-адио».

Мадина шаҳрида хуршид каби оламин тобини:
«Ҳазиний!» — деб қақирғайму мани ул Саййиди барно?!

Худого бандалик шулдур, ризо бўлса қазосига,
Буюрса ҳар нечук кулфатин, сабр этса балосига.

Эгам суйгон қулига меҳнату роҳат баробардур,
Халойиқ иззатига кори йўқ, ҳам чун азосига.

Билинг, дўсти Худолар жаннату кавсар талаб қилмас,
Кўрунг, шукр айлағай онлар Ўротгоннинг ризосига.

Тамоми анбиёю авлиёлар йиғлашиб ўтти,
Назар солмай ўтуб кетти бу дунё бевафосига.

Ўшал Иброҳим Алҳам тахту бахтидин кечиб кетти,
Гадолиғни сотиб олди ҳама нашъу намосига.

Қиши муъмин дилига заррача озор еткурса,
Қиёмат кун қолур бешак жаҳаннамнинг жафосига.

Ямонлиғ айламай, ҳар кимни сан кўнглини шод эттил,
Ҳамиша мунтазир бул марди Ҳақларнинг дуосига.

Хатолардин эшитти, Ҳақ сарига зарра тоат йўқ,
Жаҳон яксар тўлубдур бул Ҳазинийнинг гуносига.

Талабга еткуруб ман хастани дилшод қил, ё раб!
Қолибман ҳажр зиндони аро, озода қил, ё раб!

Азалдин ғусса бирла ўтти умрим, жонда роҳат йўқ,
Манинг маҳзун қўлингнинг, кўнглини обод қил, ё раб!

Ливойи ҳамд остида турар маҳшар кунин Ҳазрат,
Шафоат вақтида биз осийларни ёд қил, ё раб!

Қилур Аҳмад бизингдек осийга файзи иноятни,
Тилар умматларини, мустақимда бод қил, ё раб!

Борурмиз Мустафонинг олдига бизлар шафоат деб,
Дегай: «Бу осийларга яхшилик ижод қил, ё раб!»

«Жамолингни кўрармиз» деб, ўшал кун йиғлашиб тур-
Карам айлаб, Илоҳо, бизлара кўрсотқил, ё раб!

Урармиз лофи умматликин доим, айламай тоат,
Ибодат нури бирлан қалбимиз мирёот қил, ё раб!

Хароб ўлгон дилимга бир назар қил файзи раҳматдин,
Қатори яхшиларда соҳибни иршод қил, ё раб!

Ўмидим шул эрур, Қуръондаким «Ло тақнату» дебсан,
Вафо айлаб, ўзинг айтгон сўзингни ёд қил, ё раб!

Намозу рўзаси, ҳажжу зақоти йўқ Ҳазинийнинг,
Ғуноҳини афа этиб, сан жойини жаннат қил, ё раб!

Қўл очиб, айланг дуолар, бўласун ҳеч ким ғариб,
Айрилиб мулку ватандин, бўласун ҳеч ким ғариб.

Бўлса мўъмин ҳар киши, нақсудига еткур, Худо!
Ҳасрато, гурбатда доим бўласун ҳеч ким ғариб.

Раҳи қил афтодаларининг ҳолига, ё Раббанол
Хоҳ мусофир, хоҳ мужовир, бўласун ҳеч ким ғариб.

Қисмати етса қазоси, қолмасун чўллар аро,
Кулфату ҳижрон ўтида бўласун ҳеч ким ғариб.

Ибрат айлаб, дўстлар, неча ямонларни кўруб,
Меҳрибонидин адошиб, бўласун ҳеч ким ғариб.

Бу ўлумнинг дастидин қочгон билан топмас амон,
Ҳақ ўзига таъя қилғил, бўласун ҳеч ким ғариб.

Ўйламас роҳи хатарни ақли йўқ кўтоҳлар,
Қўрқамаи рўзи жазодин, бўласун ҳеч ким ғариб.

Неча шум бирла касофатлар бўлуб охир замон,
Ўшбу дам бизга ғанимат, бўласун ҳеч ким ғариб.

Ғам билан охир кетарсан дунядин бир кун, Ҳазин,
Шодлиғда умрунг ўтеун, бўласун ҳеч ким ғариб.

Ошиқ элининг дардига ҳоҷат эмас табиб,
Овора бўлмагин яно ҳозирин охтариб.

Дил иллатининг марҳами ошиқнинг суҳбати,
Ҳижрони дилрабо этар онларин бил, гариб.

Андуху ғам рафиқдур, бил, ғусса улфати,
Жабру жафога буйсунуб, кулфат билан қариб.

Маҳвашининг гожини деса, онларга хуш келур,
Қўнгулга ҳеч сигмагай овози андалиб.

Зоҳид, насиҳатининг қўй, қўнгулга сигмагай,
Тарки муҳаббат айласам, ўлдурса муҳтасиб.

Зоҳид ибодатига чун мағрурдур мудом,
Васлини излагонлара саддона ҳам рақиб.

Қўйса қадам кулбама ул офтоб,
Равшан ўлур зулматидин моҳтоб.

Вола этиб бизни ўшвл сиймтан,
Кетти у ён, бизни қўюб дурри ноб.

Лола каби кўксум аро қўйди доғ,
Пўқму бўлак ҳажр ўтидин чўх азоб?!

Дажла каби мавж уради кўз ёшим,
Нуҳи набий қавмида йўқ бўйла об.

Этти Қалим Ҳақин жамолин талаб,
Қилди Худо «Лантароний»ни хитоб.

Шум рақиб жабрига йўқ тоқатим,
Эмди адув кулфатига йўқ тоб.

Ҳаста қилиб фурқатида ул пари,
Кетти у ён, бизни қўюб дилхароб.

Нор сочиб мўйи сари аждари,
Қилди Ҳазинининг вужудин кабоб.

Керах ҳар кимга эмди бу вилоятдин қилур ҳижрат,
Қилинглар жустужуйе, дам олурга қолмади фурсат...

Халойиқлар аро ҳеч қолмади меҳру муҳаббатдин,
Ажаб, ёру биродар бир-бирига айламас шифқат.

Ғаниматдур ҳаётинг, Қарбатуллони зиёрат қил,
Ғами дувени қилмас, ҳар кишида бўлса бас ғайрат.

Арофот тоғида «Лаббайка!» деб, йиғлаб Худойимга,
Хатою маъсиятларни кечурса раҳм этиб шояд.

Туруб Мийнода уч кун, айда қурбон ул ғавамлардин,
Олурга дирҳаминг ҳам бўлмаса, қилғай сани раҳмат.

Сафою Марва саҳнида югурсам умра қилмоққа,
Худовандим берурму рузи маҳшарда манго жайнат?

Юруб Макка, Мадина йўлларида, хорлик тортгин,
Гуноҳингиз кечурмас Ҳақ Таоло, чекмасанг гурбат.

Гунаҳдин пок ўлуб, эмди Мадина шаҳрига борсам,
Расулуллоҳ дегаймукин: «Ҳазиний, манга сан уммат!»

Манинг хор ўлмакимга, дўстлар, ул маҳлиқо бонд,
Гирифтор ўлмакимга ҳам кетиб шарму ҳаё бонс...

Авалдинким мажозий ишқида умримни ўтқардим,
Қаю ерда париваш бўлса, анго ошно бонс.

Юрокда ниқ ўти фанвора урмакка сабаб шулдур,
Қамар талғат юзи-чун хуришиди оламинго бонс.

Тушуб бошимга савдо, кимсага изҳор этолмасман,
Бу сирни махфий айлаб юроққа қолу балб бонс.

Гирифтор айлади ман телбани шайдо қилиб ўзга,
Рақиблар сўзи бирлан бўлмишам андин жудо бонс.

Неча муддат анинг бирлан тутуб суҳбатини, тарк этмай,
Қилиб чун эмдиликда ошиолиқини адо бонс.

Ҳазиний, аввалида ошиолиқининг уруб лофини,
Ишонибсан рақиблар сўзига ҳам бевафо бонс.

Губора гарди наълига Арш ҳам еру само муҳтож,
Биҳишт анбарсиришт ичра ҳама хуролиқо муҳтож.

Малонклар фалакда айтишур Аҳмадга салламо,
Анго умнат бўлай деб, орзуда анбиё муҳтож.

Ҷшал Рухул-Амин хизматларида ҳозир эрдилар,
Ҳамиша мунтазирликда туруб, шому сабо муҳтож.

Масиҳо бирла Мусо, жумла пайғамбар баробармас,
Гуломи Аҳмад ўлмоқға дилида Зикриё муҳтож.

Шафоат тахтига ўлтурдилар, «Бош узра турсам» деб,
Худога илтижо айлаб турар ҳамду сано муҳтож.

Ҷшал саҳройи маъшарда ҳама «воҳасрато» дерлар,
«Биза йўл бошлагай Аҳмад» деб, умнат пурхато муҳтож.

Малонклар сурад дўзах сари тоғла қиёматда,
«Халос айлармукин!» деб, жумлаини шоху гадо муҳтож.

Муҳаммад Мустафосиз ҳеч киши жаннатга кирмайдур,
Абулқосимнинг лутфига вале ҳар авлиё муҳтож.

Ҳазиний, шукр қил, шундоғ набийнинг уммати қилди,
Шу давлат санга, Ҳазрат десалар: «Кел, бенаво
муҳтож!»

Аззалин қоматинининг нахлига ман мубтало муҳтож,
Қилурман жустужу бирла бўлай деб ошно муҳтож.

Насиб бўлғаймукин биз қуллара васлининг жомидия?
Ҳамиша мунтазирда ман бўлуб, шому сабо муҳтож.

Ажаб савдойи ишқинг тушти бошимга, қарорим йўқ,
Санинг йўлингда бўлмишман ажаб хору фано муҳтож.

Олиб бошим кетай дебон, қилурман ҳар замон кўнгул,
Кечиб дунёнинг айшидини, бўлубман мосиво, муҳтож.

Мунаввар айлагай, оламин зулмат босса, тобонинг,
Жамолининг бошига ою кун бирла само муҳтож.

Жаҳонга келмагай ҳаргиз санингдек сахтдил асло,
Мани афтодани бир этмадинг, кел, долҳо, муҳтож.

Аламлар кўп юракда, ҳеч ким а изҳор этолмасман,
Топилса бир ўзимдек аҳли дардга ман гадо муҳтож.

На бонсдин гирифтор аҳлига санда тағофул кўп?
Ҳазинни дард бирла йиғлатиб, оху наво муҳтож.

* * *

Қўюб бошига чиқар бўласа шохим олтин тож,
Олур ранятидин ул дам зули ила хирож.

Бафо этиб, турармукин ўзининг аҳдида?
Ва ё ғариб қулини қилурмукин ихрож?

Лижоми асбон олиб, бўйнима расан қилсам,
Мисоли шотури кетсам, хайл учун қадам қўйғоч.

Азалда ёдимуккин бахтима қароликни?
Нажот дарин юзумга очғали борму илож?

Дилимнинг қалъасини зулим ила тасарруф этиб
Ки, чашм лашкари бирла қилурмукин торож?

Улумга амр этиб мани, буюрса саллотини,
Билинг, муҳаббат маъшуқида ўлмоқим манго меърож.

Шафоат аҳлига бермоқ салом вожиб эмас,
Алардин олса бўлур моҳу сод ароким бож.

Хароб ўтса шаҳар, боиси — шаҳи золим,
Салотин аҳли ранятга зулим атар босе бедош.

Ниҳоятидин ўтубдур манго бу жавру ситам,
Ҳазиний йиғламоқин боиси санго муҳтож.

* * *

Демангиз ошиқ ани, то урмаса девона чарх,
Биздин эрмасдур ўшал, зоҳид ўзи бегона чарх.

Беҳабарлар билмағай девоналарининг қадрини,
Баҳрга қўмган билур олмақ учун дурдона чарх.

Рақедий ҳоли нимарса йўқ бу оламда, билинг,
Билмағай, зоҳидин дастида урар саддона чарх.

Ҳар киши кирса бу йўлга, хонумон (и) дин кечар,
Фарзи Аллоҳи ризо шавқида ул мардона чарх.

Лофи ошиқликни урса, шарти шул — жондин кечар,
Ишқ ўтига куйдуруб, ўзин қилур сўзона чарх.

Шамъдин ибрат олинглар, ўз вужудин куйдуруб,
Дил чароғин равшан этсанг, санго кўл парвона чарх.

Мустафо меърож туни борди Худонинг наздига,
Шавқи Раббул оламинда урдилар мастона чарх.

Осмону Аршу курси — жумласи рақе айлағай,
Барча махлуқот урар шавқи билан яздона чарх.

Фарз эрмиш маъҳаб ошиқлари, рақе айлагоч,
Масти мустағрақ алар, ёд айлағай жонона чарх.

Кубравия шайхлари ургон ҳама рақсу самоъ,
Мансури Ҳаллождек чилтан била майхона чарх.

Эй Ҳазиний, рақсин билгай ажаб зоҳидгина,
Ишқдин бебаҳраликдин айтадур, афсона чарх.

Егурса мақсадимга, раҳм этиб, қодир Худо шояд,
Муассар айласа бу матлабимни Раббано шояд.

Гадодур барча шаҳлар дарғаҳи Парвардигоримда,
Тиларлар матлабимни, берса деб олампаи шояд.

Ки ўн саккиз минг оламини яратти «коф»у «нуи» бир-
лан,
Етарким қудрати, фосиқни қилса авлиё шояд.

«Аҳад»дур ҳам «Самад»дур, «ламаялид» чун ҳам «ва
ламулад»,

Сифоти бул аҳадда ҳосил ўлса муддао шояд.

Карими ламязалдур, пашшадин анқоғача раззоқ,
Умид айлаб турур андин берур деб, бир ғизо шояд.

«Ҳазиний осий, жофий» деб, халойиқ таъна айлайди
Ки, «Сатторул-ужуб»им бўлса деб, бул кун ризо шояд.

Ман каби афтодаларга ёр гуфтори лазиз,
Лаъли нобидин чиқоргон шаҳду шаккори лазиз.

Васлига етсам агар, жонимни қурбон айлайин,
Баъзилар айтур манго: «Ноз ила хуммори лазиз».

Мазҳари, Искандарий келмас баробар равшаний
Қим, сафолик бобида ёримининг рухсори лазиз.

Нозу истиғно билан қўйса қадам ул маъвашим,
Сабзада товуслардин они рафтори лазиз.

Хонақосин тарк этиб, бўлмиш машойихлар гулом,
Демин онлар: «Субҳадин мугбачанинги нори лазиз».

Оҳ уруб Мажнун каби чулларда фарёд айллсам,
Ўзгаларнинг лутфидин Лайлининг озори лазиз.

Номи Юсуфин Миср халқи эшитгонда, Ҳазин,
Қим, Зулайҳодек анинг бўлди харидори лазиз.

Иллоса ҳар ким Худони, кўнгли вайрондин топар,
Тун-саҳарларда ва ё ул ҷашми гирёндин топар.

Лайли Мажиундин хабар оломоқни қилса ихтиёр,
Ошиқи сарғаштани оҳ ила афғондин топар.

Кетти Байтуллоға Аҳам, тахту бахтидин кечиб,
Жамайи пашминасин саҳрода ҷўпондин топар.

«Юсуфим!» деб йиғлар эрди байтул-аҳзонда мудом,
Яъқуб ўғлининг сўроғин Мисри султондин топар.

Оқилу долода йўқтур заррача айшу ҳузур,
Бу жаҳон нашъу намоси сўрса, подондин толар.

Сухбати Хизрони қилса ҳар кишиким брзу,
Юшъау Мусо Калимдек оби ҳайвондин топар.

Ер васли қуфлининг гар истаса мифтоҳини,
Жустужу қилса киши, албатта, ҳижрондин топар.

Тавба қилса муршиди комил мукамал дастиди,
Махласи журмини ул охир пушаймондин топар.

Ҳар қабидин охтариб топмас киши ул латыли,
Борса ул толиб, магар қони Бадахшондин топар.

Икки дунёни тошай деб, ҳар киши қасд айласа,
Олийҳиммат бўлса ҳар ким, хайру эҳсондин топар.

Аксари дўсти Худолар маскани саҳродадур,
Чун валийлар турбатин кўху биёбондин топар.

Кеттилар навбат билан хешу табору ёру дўст,
Аввалу охири сўронлар ғўристондин топар.

Мисли ул Вайсул-Қаран ҷўлларда тутмишман ватан,
Охтариб ҳар ким Ҳазинийи Регистондин топар.

Ер ҳажрида киши девоиа бўлмоқ шунчалар,
Ақду ҳушидин ажаб бегоиа бўлмоқ шунчалар.

Телба Мажиун Лайлининг кўйида йиғлар зор-зор,
Дийдаси қонға тўлуб, гирёиа бўлмоқ шунчалар.

Кўҳкан сарғаштаға Ширин мудоми равақи,
Етмайин Ширин анго, сарсона бўлмоқ шунчалар.

Дўхтари тарсони кўргач шайхи Санъондек валий,
Бўйинига зуннор осиб, афсона бўлмоқ шунчалар.

Тоҳири бисмилини кўр, Зухро учун жондин кечиб,
Зулм тигида хун бўлуб, хуноба бўлмоқ шунчалар.

Жомда кўрди Зулайҳо Юсуфи жононини,
Топти Миср ичра аия, сўзона бўлмоқ шунчалар.

Кўрди Баҳром суварти бир уйда Гуландомии,
Ер деб бир неча йил пинҳона бўлмоқ шунчалар.

Дилраболар кўйида эрди Ҳазиний то бу дам,
Иштиёқи суҳбати жоноиа бўлмоқ шунчалар.

Эй нигорим, бўлди ҳажрингда дилим садпоралар,
Бир илож этгил, шифо топсуи аламлик ёралар.

Нолалар қилдим кўнгулда рўзу шаб, раҳм этмадинг,
Нолишимдин сув бўлуб оқди аламлик ёралар.

Эй жафолеша, ситамгар, зулм ила қаҳр этмагил,
Кулфатингдин дод этодурлар ҳама бечоралар.

Мисли Мажнун фурқатингда оқ уруб, Лайли нигор,
Ман висолниг охтариб, бўлдим ажаб оворалар.

Расм ўлгон мубталога оху афгон айламоқ,
Мубталога бир тараҳхум айламас кўз қоралар.

Эй, замона аҳли, таън этманг мани «демона» деб,
Телба айлабдур ўзига маҳжабин рухсоралар.

Ушбу дардингга, Ҳазиний, топмадинг ҳаргиз даво,
Бу касал кундин фузундур бора-бора боралар.

Сано айтиб Худога, андалиб суйи чаман йиғлар,
Қаерда жойи махфий бўлса, ул айлаб ватан йиғлар.

Жудо бўлса кишиким Юсуфидин пири Қанъондек,
Фироқ ўтига ўртаб, сокини байтул-ҳазан йиғлар.

Жаҳондин кетти Яҳё, гирядин тўхтатмайин кўзни,
Биебонда мисоли Ҳақни деб, Вайсул-Қаран йиғлар.

Ризо бўлса ўшал Айюби собирдек балосига,
Адо айлаб нужудин кирмга, мажруҳ бадан йиғлар.

Қи «Вал-ябку касиран» маънисини ўйлаган одам,
Ҳаёти ичра кулмай, барчадин тарки ватан йиғлар.

Яратган Холиқидин ўзгасини суймаса ҳар ким,
Худодин ҳар не келса, мисли ул дашти миҳан йиғлар.

Тирикликда Ҳазиний, ҳар киши фикрини қилмабдур,
Агар ўлса, ани ҳолига гур ичра кафан йиғлар.

Ҳар киши уқботалаб бўлса, дуони охтарур,
Гушайи хилфат этиб, зикри Худони охтарур.

Ҳақ йўлида жумлаин роҳат, фароғатдин кечиб,
Донмо онлар; кўринг, жабру жафони охтарур.

Инглабон, кўз ёшларин монандайи дарё қилиб,
Ҳасрат ила оҳ уруб, андин ризоини охтарур.

Нўш этар ушбу жаҳонда қим муҳаббат шарбатин,
Ҳалқ аро хомуш бўлуб, аҳли фанони охтарур.

Инглашибон гар ўтишса ул қиёмат даштида,
Чун «шафизал-музипини» ул Мустафони охтарур.

Ташналаб ҳар ён югурур ҳашр аро бир нечалар,
Соқийи кавсар, ёронлар, Муртазони охтарур.

Кечаю кундуз Ҳазиний оҳ ила фарёд этиб,
Икки олам ул Али соҳибсаҳони охтарур.

Неча доноларни нодон айлади ишқи мажоз,
Ерини кўинда сарсон айлади ишқи мажоз.

Ҳар киши Мажнун бўлиб, Лайлини гар қилса талаб,
Масканин дашту биёбон айлади ишқи мажоз.

Теша урди Қўҳқан Ширинининг ҳажрида мудом,
Ваъдаин васлида бежон айлади ишқи мажоз.

Вомик бечорани Узога шайдо-лар қилиб,
Бил, қароргоҳини остон айлади ишқи мажоз.

Тоҳири гурбаткашида ўлди Зухро кўинда,
Ери рухсорин қизил қон айлади ишқи мажоз.

Шайхи Санъондек дилининг бўйнига зуннор осиб,
Ҳукми тарсобачча ҳукбон айлади ишқи мажоз.

«Юсуфим!» деб йиғлатиб Яъқубин қирқ йилгача,
Манзилнин байт ул-аҳзон айлади ишқи мажоз.

Ҳосил этмасдин Зулайҳо матлабин жоҳонидин,
Охири зиндон бӯхтон айлади ишқи мажоз.

Эй Ҳазиний, Мавлавий Жомий била Ҳамадин кўр,
Ул Хусайн Мирзони тугён айлади ишқи мажоз.

Эй, паривашларин шоҳи, муддао, бир келсангиз,
Ҳосил ўлмае матлабим ҳар ду саро, бир келсангиз.

Ез фасли ўтмайин маҳзи тамошо этмоқа,
Суҳбати муштоқларга камнамо, бир келсангиз.

Шунча муддат ошноликни бажо айлаб манго,
Хийра бўлгон дийдаларга тўтиё, бир келсангиз.

Ошнолик даъвийи бордур дилимда сиз билан,
Бу сабабдин илтимос эттим, уко, бир келсангиз.

Ҳўбрўлар ваъдасида йўқки, билмам, эътимод,
Ўтса мандин, афв этиб журму хато, бир келсангиз.

Айланай, жоним тасаддуқ, айла ташрифи қадам,
Сиз баҳона айлабон касби ҳаво, бир келсангиз.

Нуктадонийш, ибтидодин ҳарф олиб, инсоф этинг,
Кулбайи торик Ҳазинийга, уко, бир келсангиз.

Натифот айлаб ғарибларга, уко, хуш келдингиз,
Ғуссаю ғамга қарибларга, уко, хуш келдингиз.

Дилраболар ичра бир хуршид каби маҳтобсиз,
Ҳажру меҳнатда ҳорибларга, уко, хуш келдингиз.

Қўзларинг лашкарлари саф-саф бўлуб жон қасдида,
Қатлига рози борибларга, уко, хуш келдингиз.

Қадрингизни билмайин, ҳар кўчада ёр охтариб,
Бошқалардин ҳам кечибларга, уко, хуш келдингиз.

Ғуссаю ғамда эдук, сиз келдингиз, шод айлабон,
Шоми ҳижрони ёрибларга, уко, хуш келдингиз.

Эй Ҳазиний, дард чекмай, шодлик осон эмас,
Суҳбати биздек ҳарифларга, уко, хуш келдингиз.

Каю жонлик жаҳонга келса, охир ўлмайин қолмас,
Тирикликда ҳалойиқ бир-бирининг қадрини билмас.

Ажаб мотамсари дунё эрур, поёни йўқ, билсам
Ки, сан дунёга мағрур ўлмагил, ҳаргиз вафо қилмас.

Аёнинг остига боқгил, ҳама ер ичра пинҳондур,
«Манам шундек бўлурман» деб, санинг пәрвойинга
келмас.

Лаҳад ичра ётурсан ёзу киш ўтгонини билмай,
Ўгул-қиз, ёру дўстинг бир келиб сандин хабар олмас.

Сан ўлгон сўнг ҳама фарзандларинг молингни олғайлар,
Санинг ҳолинг нечук кечгай қаро ерда, булар билмас.

Ўлум ёшу қари, шоҳу гадоларга баробардур,
Билинг, жон олғучи элни назарга заррача илмас.

Бу беш кунлик умрга жою манзил ҳам керакмасдур,
Ўлумни ўйлагон одам бу дунёга назар солмас.

Жаҳаннам оташини, гўр азобин ўйлагон одам
Сирот ул-мустақимдин ўтмагунча ййглагай, кулмас.

Ҳазиний, охиратга ҳар киши иймон билан борса,
Ўшал ерда ани сан англагил, ўлгон била ўлмас.

Қимда дард йўқтур, билинг, ҳаргиз давоини истамас,
Қўрса Луқмонни агар, андин шифони истамас.

Ҳақ, Расулнинг пайравида бўлмаса, уммат деманг,
Рўзи маҳшарда шафоат Мустафони истамас.

Адлига забт айлади вақти хилофатда Умар,
Беҳабардурким, ўшондоғ бовафони истамас.

Ҳазрати Бубакри Сиддиқ ёри горийдур, билинг,
Жоминъул Куръон ўшал юни ҳасни истамас.

Ул Алишерн Худо, дулдусевори лофато,
Шаҳсувори ҳал ато, Хайбаркушони истамас.

Ҳақ канизи эрдилар Заҳро ўшал олийнасаб,
Мустафонинг қизлари, Хайруннисони истамас.

Икки ўғли қатлига Ҳақ Мустафо наъте дегон
Қим, алардек душмани юзи қарони истамас.

Бул Ҳазиний кўнглида иҳлоси ҳуббул ҳонадон,
Дузах ўтига ўшандоғ мубталони истамас.

Ҳйласам, маҳбубима оламда жонон ўхшамас,
Хуру ғилмон, жаннат ичра балки ризвон ўхшамас.

Бир ажаб маъшуқае монанди йўқтур; беназир,
Эҳтимолн бор, Юсуфдин бўлак жон ўхшамас.

Рухпарварликда айфоси Масиҳойи замон,
Лаъли нобига Хизр келтурса ҳайвон ўхшамас.

Ўзгалар Мажнунни чашми бирла кўрмас Лайлини,
Зарра тушса ишқ, кўз ёшига борон ўхшамас.

Ҳар нечук дарду аламдин ёр савдоси муҳол,
Марҳамн ёри висоли, бошқа дармон ўхшамас.

Муסיқий минқори қумри, андалиб савтин нетай,
Нола қилса, нағмайи Довуди хушхон ўхшамас.

Хуштакълум, порсоваш, хубсувратдур ўзи,
Ҳам фалотунтаълиқда аҳли инсон ўхшамас.

Ою кун рашик айлабон, бўлғай ҳижил рухсоридин,
Нарисн оху, тиши, лаълига маржон ўхшамас.

Найларам, оху фиғон этмоқдин ўзга чора йўқ,
То Ҳазиний, битмасам васфига девон, ўхшамас.

Неча муддат бўлди, ул ёрим маин ёд айламас,
Хаста кўнглумин яна дутфи-ла бир шод айламас.

Ҳажрида доим қуюб, оҳ ила афгон айладим,
Нолаю зоримни, бил, Мажнуну Фарҳод айламас.

Лашкари ғам юзланибдур қалъаин кўксун аро,
Бир маъад айлаб манго, душмандин озод айламас.

Бир шаҳаншоҳи эрур тахт устида маснадиниширо,
Мисли Иброҳими Адҳам тахтни барбод айламас.

Ҳар кишининг жонига етса ситам, дод айлагай,
Бир алам етмай киши султонига дод айламас.

Шум рақиблар дастидин бошим олиб кетсаммукин?
Жонидин тўймай Ҳазиний оху фарёд айламас.

Бу кеча майкададин чиқти кўп фиғону хуруш,
Азал пиёласидин қилдиму нечаки нўш?

Ҳамиша махмур эли ташналаб май ичмоқга,
Хумори дафъига камроқ берибму бодафуруш?

Мудом беҳуд эмиш косаин аласт ичгон,
Фиғону нола этар, қилолмағай сирпўш.

Ажабки, аҳли хароботий дайри нир ҳукмидадур,
Изининг гардини олиб, алар қилур оғуш.

Муйессар бўлса манго мунда майин юқидин ҳам,
Кўрунмас эрди кўзумга ўлум била кўмулуш.

«Ҳазиний майпараст» деб, муҳтасиб хабар берса,
«Анал-Ҳақ» дорига Мансур каби бўлай осилуш.

Бўлмадим бир лаҳза бу қайғу билан ҳамдин халос,
Лек донм ман ажиб шод ила хуррамдин халос.

Ҳасрато, воявайлато бирла жаҳондин ўтмишам,
Бўлмадим бар лаҳзае бу дийда нуриамдин халос.

Наҳс бахтим шумлиғиядин халқ аро афсонаман,
Кошкя бўлғай эдим ман ҳам бу аъзамдин халос.

Толиъим бад, ҳар қаён борсам, бядинг, кулфат етар,
Бенасиблик боиси албатта нурғамдин халос.

Пашшадин анқоғача эрди Сулаймон ҳукмида,
Кетти давлат дастидин, бўлгонда хотамдин халос.

Қотиби рўзи азал ёзгон бу кулфатни, Ҳазин,
Топмоғин мумкин эмасдур дарди бул жамъдин халос.

Айлағин ҳолимин ман давлатлу султонимга арз,
Хусн иқлиминна чул Юсуфи Канъонимга арз.

Шум рақиблар дастидин дод айласам дэргоҳига,
Ҳафт иқлим дастиди айлай Сулаймонимга арз.

Шоҳлар лутф айласа, қилғай гадони сарфароз,
Мустаҳқиман дарғаҳида хайру эҳсонимга арз.

Лашкари гам юзланибдур қалъайи кўкsum аро,
Бер мадад, айлаб қилай ул марди майдонимга арз.

Дард тортмоқинга эмди қолмади сабру қарор,
Ким, илож этғай эди қилғони итмомимга арз.

Ўтқариб умуруни қайғу бирла, шодон бўлмадим,
Кетмайин бу дард бирла дилда армонимга арз.

Қотиби рўзи азал ёзгон бу кулфатни, Ҳазин,
Топмоғи мумкин эмас, ҳуршиди тобонимга арз.

* * *

Бу ўтар дунёга, дўстлар, боғу бўстонинг галат,
Барчани ташлаб кетарсан, кўшқу айвонинг галат.

Ҳар киши дунёга келди, охири бир кун кетар,
Тоат этмай, доимо беҳуда юргонинг галат.

Айши дунё бирла доим ўтқориб умрунги сан,
Гафлат ичра умрунг ўтса, банда бўлгонинг галат.

Ўйлагилким «кеттилар» деб жумлаёи хешу табор,
Бир куни сан ҳам кетарсан, муида тургонинг галат.

Англагил, шоҳу гадоларга баробардур ўлум,
Қил сафар асбобини, гафлатда юргонинг галат.

Тўша олмасдин борур бўлсанг Худонинг олдига,
«Тўхфа келтурдингму?» деб сўронда армонинг галат.

Эй Ҳазиний, бу насиҳатга киши солса қулоқ,
Муддаийлар санга айтур: «Ҳарна айгонинг галат».

* * *

Айлағай ҳар кимни шайдо лутф ила жонона лафз,
Гавҳари қимматбаҳодур асликим дурдона лафз.

Шоҳлар аскарга бўлса хуштакаллум, жон берар,
Ҳам аларни қилғусидур, билсангиз, мардона лафз.

Ҳар кишига ошно бўлсанг, анго талх сўзлама,
Ҳар нечук улфатдур ул, айлар ямон бегона лафз.

Ҳар нечук одамнинг ҳам кўнглига бўлма дардваш,
Душманингни қилғусидур ўзинга ҳамхона лафз.

Гунгу қар қайдин қилур зикру саною ҳамдини,
«Аллоҳ! Аллоҳ!» демаға даркор ўлур саддона лафз.

Шайх ул мухлисларига берса таълим, олса нафъ,
Ами маъруфлар ила гар айласа остона лафз.

Ҳар нечук мўъминну тарсою жуҳуд, кофир қилур,
Эй Ҳазиний, охири элтғай ани бутхона лафз.

* * *

Қўлумга сафҳа тутмоқни қилибдур маҳлиқо монигъ,
Билолмасман, на боисдин бу ишдин муддао, монигъ.

Уни хор айдайин деб, душманимни шод этмоқга,
Айнинг қўнғилида бўғзе бўлса, қилсун ошно монигъ.

Дари меҳнатда сокин айлабон, қайгуни ёр этти,
Нигорим бу жафосин этмади қолу бало монигъ.

Ўтуб умрим ҳамиша ғусса бирлаи, шод бўлмасдин,
Бу қулфатларга мандин айлағайму пуржафо монигъ?

Шифо бермасмукин бу дардиما Луқмони давроним?
Юрокда дарад кўндур, на сабабдин бир даво монигъ?

Ҳуморимни ҳамиша, мугбача жоми шаробига,
Билинг, маҳмурига даркор эмасдур хонақоҳ, монигъ.

Адам сўхросида ҳрло, билинг, Мажнуин сонийман,
Фироқи Лайли деб ман айладим зикру сано, монигъ.

Назарга келмағай ушбу жаҳоннинг, шоду хандони,
Ҳазиний муддаосин қилмасун рўзи ҷазо монигъ.

* * *

Булбули шўрида, гул, гулзорнинг кўксига доғ, ~~маскан~~
Гул ҳазон бўлғонида озорнинг кўксига доғ. ~~маскан~~

Шодком ҳағай баҳор бўлса, чаманда сайровул, ~~маскан~~
Субҳидам айлар фиғон, афғорнинг кўксига доғ. ~~маскан~~

Бир мураббийсиз киши гар ҳаста бўлса ногаҳон, ~~маскан~~
Етгали жой топмайин беморнинг кўксига доғ. ~~маскан~~

Ҳолини айтурга одам тоймайин ётгон ғариб, ~~маскан~~
Интизоредур, ғизо ночорнинг кўксига доғ. ~~маскан~~

Деди: «Миммота ғарибан шахса танбибун» Расул, ~~маскан~~
То мусофирликда ўлса, борининг кўксига доғ. ~~маскан~~

Ҳа вужудин қуйдурб, қақилс, ўзидин ўт чиқиб, ~~маскан~~
Нағмасолик бирла мусоғорнинг кўксига доғ. ~~маскан~~

Ошику маъшук бир-бирдин жудо бўлса ағар, ~~маскан~~
Пинглаб ўтгай бу жаҳонда, ёрининг кўксига доғ. ~~маскан~~

Ҳар кими айрилса ё фарзандидин, дилбандидин,
Едига тушгонда, шаб бедорнинг кўксига доғ.

Ускуну маскан, етимлик бу Ҳазиний бошида,
Қим, баён қилгай биза нэхорнинг кўксига доғ.

Кулбайи торик кўзумга ёр ҳижронида доғ,
Айлагайман ҳажрида ҳар дамда кўз ёшимни ёғ.

Лоладин сўрдим: «На ваҳждин сийнаю қалбинг сиеҳ?»
Айди: «Ҳар ким эл ичида бўлса дур, кўксига доғ».

«Баъзи ноқисларини кўрдим, суваратородур», — дема.
Ким насиҳат айласа, ҳаргиз анго солмас қулоғ.

Аҳли донишлар ҳамиша бағрини қон айлагай,
Хунжигар кулфатла тийри жисмини қилгон фироғ.

Нотавон, афтодалар ҳар ерга бореа, шод эмас,
Кулфату андуҳи ортар, чун алар кўнган на чор.

Сангдилларини кўринг, раҳм этмагай афтодага,
Ранжитиб афтодаларини, қилгай онлар бедимор.

Эй Ҳазиний, шоҳлар аскарини қилса сарфароз,
Ким, алар шиддат билан душманга ургайлар яроғ.

• • •

Ушбу дунёдин ҳама пайғамбарон ўтти, дариг!
Барчаси ер остига, воҳасрато, ётти, дариг!

Ким аносидин тугилса, охири бир кун кетар,
Ибтидомизга қазони бул рақам битти, дариг!

Уйлағил, ота-ано, қавму қариндошини қани?!
Энди санго бул ажал навбат билан етти, дариг!

Сариқад, кокулпаршон, чашми шаҳлолар қани?!
Ким, қуёшдек туфроқа-ерга бориб ботти, дариг!

Подшоҳу жоҳу ҳашматлар ўтуб кетти, билинг,
Бу қаро ер остига охир бориб ётти, дариг!

Қилмайин тоат, ибодат, тасбиҳу таҳлил, Ҳазини
Хубрўлариниғ жамолниғ бориб сотти, дариг!

Кайф қадрин билмагонга, дўстлар, майхона ҳайф,
Ишқдин бебаҳраларга, билсангиз, жонона ҳайф.

Ҳар кишида дард йўқтур, сиз ани одам деманг,
Сухбат этмангиз алар бирла нафас; ҳамхона ҳайф.

Хонақоҳга кирсангизлар, шайхга ихлос этинг,
Сизда ихлос бўлмаса, киргон билан остола ҳайф.

Хонумонидин кечиб, пирининг этогин тутмаса,
Мисли Адҳам бўлмаса, лоф урмасун бегона ҳайф.

Сан вужудинг куйдуруб парвонадек, хокистар эт,
Вил, чароғи безиёга ёнгани парвона ҳайф.

Зоҳиди худбинлар ҳам ишқдин бебаҳрадор,
Қўнғида йўқтур муҳаббат, тасбиҳи саддона ҳайф.

Габру тарсолар канисога тоқар зуинорни,
Баъзи муъмин бандаларга масжида бутхона ҳайф.

Мисли Мажнундек фироқи Лайли бирлан ўлмаса,
Лофи ошқдинки қўйсун, эл аро афсона ҳайф.

Жонидин кечмай, Ҳазиний, ёрга етмоқ муҳол,
Ғамга нўм, ғаввосларга баҳрдин дурдона ҳайф.

Жаҳонин англасам; ҳеч кимсага ҳаргиз вафоси йўқ,
Ажал келса, олув жонинг анингким, ошноси йўқ.

Агар дунё вафо қилса, набийларга қилур эрди,
Олув жонингки қўймасдин, бўлак бир муддаоси йўқ.

Кишиким пир этогин тутмайин, бетанба кетсанглар,
Қиёмат кун қаси бормоқларига раҳивмоси йўқ.

Худого бандалик қилгон саҳарлар, ухлмас тунлар,
Дилида хавфи йўқларнинг, билнинг, зикру саноси йўқ.

Етимлар қўнғидини овланг, аларга бермангиз озор,
Ямон суз бирла оғритманг, Худойимнинг ризоси йўқ.

Қимиким кирса шайтон йўлига, нймони йўқ бешак,
Алар иблис қавмилар, бўлак бир пешвоси йўқ.

Ҳамниша йиғлагил, эй толибо, кўздин тўқуб қонлар,
Худонинг шавқида тўккин кўзингдин ёш рибси йўқ.

Фақирларни ики оламда Пайғамбар суёр эрмиш,
Ғарибларнинг дилида ушбу дунёнинг ҳавоси йўқ.

Бу олам халқига ҳар ким насихат қилса, ёқмайдур,
Неча бемаънилар айтур: «Ҳазинийнинг мазоси йўқ».

Жаҳонга ким келибдур, ўлмайин ҳаргиз иложи йўқ,
Ажалнинг шарбатини тотмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Работи қўҳнадур олам, ҳама қўиса, мусофирдур,
Хатарлик ушбу йўлдин ўтмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Муаккилдур савобу маъсиятга икки ҳамроҳинг,
Кироман қотибайилар битмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Тутарким навбат ила барчамизга марг жомини,
Шароби талхасидин ютмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Қиёмат кун тоғ отқунча бўлуб ҳок ила оғишта,
Қаро ер қўйида эл ётмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Ўлум бозорига киргон киши жонидин айрилгай,
Баҳосига ҳаётин сотмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Келибмиз Ломакондин, боз қайтиб, йўлга тушгаймиз,
Ўшал манзилга охир етмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Ҳазиний, барчага ибрат эҳур, моҳ ила хушидининг,
Туруб олам юзинда, ботмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Ишқ аҳли таънайн зоҳидлара парвоси йўқ,
Мажнун эрмасдур, ўшал ошиқни ҳам Лайлоои йўқ.

Қўҳканлик даъвийсини урсангиз, жондин кечинг,
Сиз ҳаёд этманг Ширин дастидин бир сар-оҳи йўқ.

Ҳар киши остона ёстонгон илан Вомиқ эмас,
То анинг қўйидаким ёстонгани Ўзроси йўқ.

Шайхи Санъоликнинг даъвосини қилмоқлик хато,
Бўйинига зуннор осарга дўхтари тарсоси йўқ.

Ҳар нечук олимни кўрсангиз, ани Жомий деманг,
Мирзо Ҳамдамдек ажаб маъшуқ ҳам барноси йўқ.

Ким мажозий ўтига куймайди, ул ошиқ эмас,
То, Ҳазиний, ҳар кишида ёрнинг савдоси йўқ.

Кўйди ҳам кўксим аро юз минг жафоларин фироқ,
Ажратиб биздин яна кўп ошноларин фироқ.

Во дариго, ҳасрато, кетти ҳамма аҳбоблар,
Ҳам жудо этти яна кеш-акраболарин фироқ.

Лоф уруб: «Олам маннм мулкум!» деган шаҳлар қани;
Қўймагай охир, билинг, шоҳу гадоларин фироқ.

Дардига топмай даво, кетти Фалотундек ҳаким,
Олди ер қўйнига кўп ақли расоларин фироқ.

Аҳмади мухтор кеттилар жаҳондин, дўстлар,
Юз йигирма тўрт минг ҳам анбиёларин фироқ.

Шоҳ бўл, хоҳи гадо, дунё вафо қилмас санго,
Барчамизни қўймагай ҳам раҳнамоларин фироқ.

Эй ёронлар, билсангиз, дунё эрур кўҳна работ,
Хотун-эркак, қўймагай ҳам ёш бололарин фироқ.

Хонақода ўлтуруб зикр айлагон шайхлар қани?!
Жонини олди, билинг, кўп авлиёларин фироқ.

Нақдн умрунгин дилингга олгуча тоатда бўл,
Эй Ҳазиний, айтасан зикру саноларин, фироқ.

Тун қаронгу кечаларда моҳи тобонинг керак,
Рўзни равшан этгани хушнуди раҳшонинг керак.

Тишларинг васфини этсамким, Адаи шаҳридадур,
Ким баҳосига етар, лаъли Бадахшонинг керак?!

Икки рухсоринг дилимнинг қалъасин қилди хароб,
Боз таъмир этмака сўзи дурафшонинг керак.

«Шўх, наргис кўларинг жону дилимни ўртади»,
Ул тагофулпеша айти: «Ранги сомонинг керак».

Мугбача васлини топмоққа ҳаёни ташлангиз,
Риштасин зебо этарга Шайхи Санъонинг керак.

Ишқ дарсини ўқурга бир муаллим топмадим,
Кимга айтсам, айтадур: «Кўфада Нуъмонинг керак».

Дилраболар базмида ҳар кимда бордур мудлао,
Бизга матлуб шул эдики, ёри ҳубонинг керак.

Ким, Зулайҳодек неча Юсуф фироқида куюб,
Сийнасини чок этиб, ул ҳар гаҳе қонинг керак.

То мажозий ўтига куймай, ҳақиқий топмагай,
Эй Ҳазиний, кўз ёшингн айла тўфонинг, керак.

Камарталъат юзингга мунча зебо чашми ҳумбординг?
Кўнгулининг оламини тобиши хуршиди рўхсоринг.

Вужудим шаҳрининг Искандарисан, бандадур ақлим,
Раъийят — ҳушу идроким, ҳаёлим — посси бедоринг.

Ўлабнингинг васфи шулдур, рашк этар лаъли Масихот,
Ўлукка жон ато қилгаймукни, эй ёр, гуфторинг?

Далолат айлагай, эй мурбача, чашининг канисота,
Раво бўлгаймукни тоқса мусулмон аҳли зунноринг?

Аё ҳозик табибим, бир илож эт дил яросина,
Умид айлаб келибдур дарғаҳингга хаста беморинг.

Шикор этмоқ учун кўнглум қушига дом ёзинишсан,
Эгам берсуи жазосини, санго жабр этса ағёринг.

Ирам товусларидек ҳар қаёнда сайри боғ этсанг,
Ҳижил улгай, санг кўрса агар товус рафторинг.

Ниҳоли қоматингнинг васфини кўргонда донишлар,
Ҳазинийга тасанно деб, қилурлар жон ийсоринг.

Келмагай, эй дилрабо, оламда монандинг санинг,
Бўлмагай албатта боз оламда монандинг санинг.

Сўзлари дурдонадур, ҳам тўтийи ширинмақол,
Содиқи аҳду вафо оламда монандинг санинг.

Юсуфи барно ўтуб, бир кўрмалг дийдорини,
Ул экан рўйи жило оламда монандинг санинг.

Мулку ашёдин гирифтори кечургон ким эрур?
Сан каби, эй маҳлиқо, оламда монандинг санинг.

Шайхи Санъонинки, қилгон дўхтари тарсо эди,
Этти расво эл аро оламда монандинг санинг.

Қимни ким этти бу дунёда манингдек шармсор?
Уйлагил, эй ошно, оламда монандинг санинг.

Қимки ёрда сунди ул, сунди «қасамно»да манго,
Қилмагай мундоғ жафо, оламда монандинг санинг.

Вомиқу Мажнун фироқида, Ҳазиний, бу иков,
Қолди қўп қулфат аро оламда монандинг санинг.

* * *

Қоматингни кўрсатиб, ёр этдингу раҳм этмадинг,
Ман ғарибга суҳбатинг бор этдингу раҳм этмадинг.

Ваъдалар айлаб дединг: «Донм санго айдай вафо!»
Аҳду паймон синдуруб, хор этдингу раҳм этмадинг.

Лозим эрмас, мунча санин эрди сабр этмак манга,
Бағрими куйдурмак нор этдингу раҳм этмадинг.

Дилдаги ҳасратларимни айтмак ҳамдард йўқ,
Манга мунча жабр ила кор этдингу раҳм этмадинг.

Ибтидоий кўргонимда илтифот этмай яна,
Чулғамоққа анкабут тор этдингу раҳм этмадинг.

Неча муддат ошноликни бажо айлаб, яна,
Эмдиликда, на сабаб зор этдингу раҳм этмадинг?!

Дор айлаб Мансури Ҳаллождек остирмак,
Бу жудолик риштасин дор этдингу раҳм этмадинг.

Нуктадоилар токи билсун деб, Ҳазиний ҳасратин,
Аҳли доғиш масканни тор этдингу раҳм этмадинг.

* * *

Қаландар айладинг Лайли каби, Маъжунни маст этдинг,
Муҳаббат шарбатин иш айлашиб, масти аласт этдинг.

Вужудим шаҳрина кўнглум қушн ҳар ёна тайр этти,
Мисоли андалибдек ром айлаб, чуи қафас этдинг.

Латофатлик жамолнингта ҳамиша нитизор эрдим,
Фигону нола авжида садойи чуи жарас этдинг.

Дилимда мақсадим кўндур, жамолнинг манга кўрсотсанг,
Узинг инсоф қил, бу бахту иқболим шикаст этдинг.

Итингдек остонингда ётибман, зарра ор этмай,
Халойиқ ўртасида хор айлаб, турфа паст этдинг.

Шикоф ўлгон юрогим хоналарда мисли равзандек,
Дилимнинг қалъасини бузмоққа ҳар дамда қасд этдинг.

Ҳаёлимда лабнингнинг шаҳидин манго насиб этдинг,
Кўнгул анқосини қандинг учун сан бир магас этдинг.

Надин ҳарф олмасун, хаста Ҳазиний бағри ўртанди,
Губори оташига куйдуруб, хор ила хас этдинг.

Халқ аро солди ажойиб шўришу ғавго кўзинг,
Кўп халойиқни ўзига айлади шайдо кўзинг.

Ҳар киши кўрса юзингни, оҳ уруб, лод айлағай,
Кўнглида ишқу муҳаббатни қилур пайдо кўзинг.

Бир нафас тоқат қилолмас, суҳбатингдин бўлса дур,
Кўкси нчра жо бўлур неча туман савдо кўзинг.

Найласун бечоралар, васлингга етмай йиғлашиб,
Кеча-кундуз ёд этиб доим санинг шаҳло кўзинг.

Лабларинг ёқути аҳмардур, тишинг дурри Адаи,
Сувратингга ҳўб муносибдур яна зебо кўзинг.

Қош камони бирла отсанг мубталолар кўксига,
Мисли ханжардек жигар кесгай ажаб бурро кўзинг.

Билмадим, қилгон гуноҳим на турур, эй хурваш!
Бу Ҳазинийга жафоларни инор барно кўзинг.

Жонима жавру жафо кўрсатти фаттон кўзларинг,
Олди жоним фитна айлаб, офатижон кўзларинг.

Войким, юз минг балога қилди охир мубтало,
Ул қаро қошинг била, ул икки мастон кўзларинг.

Рағи рухсоринг латофат шуъласи, эй нозанин,
Кўй баҳо ўлдур, табибим, моҳи тобон кўзларинг.

Ҳар замон қон йиғласам, айб этмаким, эй нозанин,
Ақлим олиб, қилди ул Мажиуни ҳайрон кўзларинг.

Бўлмасун ҳеч кимса тийри чашмингаким рўбару,
Айлади неча кишини хонавайрон кўзларинг.

Ер, айлаб ҳар замон шайдо ики жодуларинг,
Олди жоним ғамза айлаб, қилди бежон кўзларинг.

Келмаса ҳар лаҳза оҳ уриб Ҳазиний нотавон,
Айлади ҳижрон аро бағрим тўла қон кўзларинг.

* * *

Мунтазирман йўлингизга, қомати зебо, келинг,
Орази шамсу қамардек, кўзлари шўхло, келинг.

Ҳасрат ила қон ютарман, тивмайин шому саҳар,
Ишқ ўтин бағримга солиб этгон, эй, шайдо, келинг.

Манга кўрсаттинг жамолинг, ул кунин лол айладинг,
Токи раҳм этмай эл ичра айлаган расво, келинг.

Дод этиб борсам, висолинг ахториб ман Чорсуга,
Халқи одам этгусидир шўришу ғавго, келинг.

Жону дил бирлаи бўлубдурман йўлингга интизор,
Интизорини сўраб, чун тиллари бурро, келинг.

Эл аро қилдинг мани Мажнуи каби афсоналар,
Ман ғарибга раҳм этиб, ҳолим сўраб, Лайло, келинг.

Номингизин ҳар ғазалии бошига тож айладим,
Бул Ҳазиний кўнглига солган ажаб савдо, келинг.

* * *

Шабистонимни равшан айлагон ул моҳи тобонинг,
Зимистони дилим гарм этгучи хуршиди рахшонинг.

Ажаб Юсуфи вақт ўлдинг, Мисрнинг шоҳи сандурсан,
Хаёлингдин чиқор эмди, гўзалмас шаҳри Канъонинг.

Жамолингни кўруб, эй мугбача, бизларда тоқат йўқ,
Ҳазорон шавқ ила бўлдум санинг ман Шайхи Санъонинг.

Скандар бирла Хисрав банда бўлғай эрди, бир кўрса,
Кечиб чун тахту бахтидин, юрор хизматда Хоқонинг.

Ҳамиша ошнолик ваъдасини бизга кўп айлаб,
Умидим шулмуди сандин, ушоттинг аҳду паймонинг.

Ҳазиний, ғам била олудаман, шодим қачон бўлғай?
Маншат бўлмагунча қайда бўлғай шоду хандонинг?!

* * *

Худонинг тоатига, эй биродар, бўлмагил қоҳил,
Ўзингни Ҳақ сариға банд бўлсанг айлагил мойил.

Ки «Кулли ман алайҳо фоний» — деб, санго хабар берди,
Бу оят маънисини ўйламаслар аксари жоҳил.

Лаҳад ичра ётурсан то қиёмат тонги отгунча,
Эгам фармони бирлан сурини тортгунча Исрофил.

Тириклик, тандурустликда улумин ёд қилмаслар,
Олур жонингни қўймасдин, бўлур шоҳу гадо қойил.

Забиҳуллоҳ атандилар қазога рози бўлмоқни,
Билинг, қурбон этарда қилди таълим давра Исмоил.

Нафасин зикри Ҳақ бирлан чиқор, беҳуда сарф этма,
Ҳамиша «фазкурун»нинг маънисидин бўлмагил гофил.

Шаҳаншоҳи жаҳондурсан Масиҳю Скандардек,
Келар бир кун бу жонинг олмақни қасдиди Азроил.

Муваккилдур тамоми кулли жонга ризқ бермоқға,
Ҳазиний, Холиқнинг лоҳиқ, қилур тақсими Миконд!

4 . . 4

Осийман, қаттиғ гуноҳим, сан кечургил, ё Жалил!
Манга раҳматдин назар қил, мунтазирман ою йил.

Афв этгувчи ўзинг биз бандалар исёнини,
Бу иборотимга «Сатторул-уюб» исминг далил.

Лутф этиб, Нуҳи набийни соқладинг тўфондин,
Ўтни гулзор айлаб эрдинг, куймади ҳаргиз Ҳалил.

Подшоҳи ламязалсан, санки соҳиб ихтиёр,
Баъзини султон этибсан, баъзини хору залил.

Ул Азозил муддаий кулл банданинг иймонига,
Қозийи ҳар ду саросан, ҳам яна бизга кафил.

Қимки амрингни тутубдур, бандайи ҳосинг ўшал,
Икки дунёда ани шод этмоқа сансан вакил.

Раҳматингдин бу Ҳазиний доимо уммидвор,
Бу гуломинг журми кўп, аммо ибодатга қалил.

Ман каби олам аро кори гунога раҳм қил,
Тоату тақво унутгон пурхатога раҳм қил.

Амри наҳин бирла доим умрини қилгон тамом,
Сидқ ила шуғл этмагон ҳамду санога раҳм қил.

Рӯзи маҳшарда ўзинг раҳм этмасанг, ҳолим хароб,
Халқ аро шармандаю ҳоли табаога раҳм қил.

Маъсият тухини сочтим, хирманим — фиқру фужур,
Амри пири тутмагон қалби сиёга раҳм қил.

Исми зот ила тиловат қилмадим, туниллар туруб,
Хоби ғафлат бирла ман умри адога раҳм қил.

Бу йигитлик даврини айшу фароғатда мудом
Сарф этгон борини базми гинога раҳм қил.

Бу жаҳон ибра ямонларнинг ямонидур Ҳазин,
Дастхоний борадур рӯзи жазога, раҳм қил.

Е шафиъ ал-музнибин, ман осийга кўрсот жамол,
Кеча-кундуз иштиқингда эрур фикру хаёл.

Равзайи покингга еткурса мани қодир Эгам,
То ҳаётим борича хизмат қилай мисли Биллол.

«Хужрайи олий Саодат»га бориб қилсам тавоф,
Қалби даргоҳинг бўлуб ётсам, топарманму висол?

Е расули раҳматан лил-оламин, қилгил назар
Ман ғарибу осий умматга, ҳабиби Зулжалол!

Гоҳ тақвою ибодатга қувонгонлар мудом,
Осийлар сандин умид айлар ҳамиша моҳу сол.

Қай кунн бўлдинг паямбар, келди «Иқро!» ояти,
Бошқа мурсаллар диниким ул замон тойти завол.

Икки дуйёда Ҳазинияга ўзинг пушту паноҳ,
Қўллагайсан тонгла маҳшарда, Худо сўрса савол.

* * *

Фисқу исён этгали, эй банда, Аллоҳдин уёл!
Ҳарна корингдин санинг оғоҳу бийнодин уёл!

Ул кироман котибайини санга ҳамроҳ айлади,
Неку бадни биттали ул икки ҳамлодин уёл!

Рӯзи маҳшарда йиғилгай аввалину охирин,
Бўлғали музтар халойиқ ичра фэрлодин уёл!

Ҳар кишидин Ҳақ сўрар маҳшар кунн аъмолидин,
Топсанг шояд гуноҳингга бу ағфодин уёл!

Пайрани Аҳмадда бўлмай, лофи умматлик уруб,
«Қил шафот!» дегали саййиди барнодин уёл!

Аҳли маҳшар олдида сирринг санинг фош ўлғуси,
Ҳазрати Одам била Исою Мусодин уёл!

Келса номанг сўл қўлингдин, ҳолингга вовайлато,
Бошга тушгон юз туман ҳасратли савлодин уёл!

Ул Абубакру Умар, Усмон, Алининг ёрсан,
Тухфасиз суд дегали ул Шери даргодин уёл!

Барча пайғамбар жаҳаннам оташидин покдур,
Эй Ҳазиний, йиғламай ўтмоққа Яҳёдин уёл!

* * *

Хаста ҳолимини сўраб, ул ёр келса, эҳтимол
Ким, ибодат вақтида дилдор келса, эҳтимол.

Мубталонинг ҳолини сўрмас париваш расмида,
Халқ аро номусдин ночор келса, эҳтимол.

Раҳм этиб, «Ҳолинг нечук?» деб кулбайи вайронима
Қўргали ногоҳ шакаргуфтор келса, эҳтимол.

Ул фаросат маъдани таъби Фалотундин фузун,
Дилраболар хайлида хушёр келса, эҳтимол.

Узмагайманким ўмидим то ҳаётим борича,
Ваъдаин васли арода бор келса, эҳтимол.

Кеча-қундуз нитизориман қудуминга анинг,
Арзи ҳолим айласам изҳор, келса, эҳтимол.

Эй Ҳазиний, ул нигоринг ваъда айлаб келмаса,
Бевафо ўз аҳдига никор келса, эҳтимол.

Мадҳ қилсанг ҳар қачон, эй дўстлар, муллони қил,
Салб этсанг, эй биродар, омиин расвоии қил.

Лозиму лобиди шул: олимни ғийбат этмагил,
Мунъими ифлос, мумсиқ, фосиқу хунсони қил.

Эл аро машҳурдур, билгил, ҳадиси мустафо,
Ворисидур, роъйи ул саййиди барнони қил.

Гоҳи савҳу қасд ила ҳар кимни этиа ғийбатни,
Эй биродар, панд шул: андишайи уқбони қил.

Ғайламай ҳар кимса сиррин, билмайини фоши хато,
Кору бори маъсият этгон ниш бежони қил.

Шод этгил ҳар кишини бу тириқликда мудом,
Ташла дилозорликни, тоату тақвоии қил.

Ер бўлгил, олим ўлас, хоҳ кичик, бўлса калон,
Хор тутма, хор ўлурсан мунда-ю, фардони қил.

Машварат этти Ҳазиний санга аз рўйи китоб,
Ҳажв этма толиби илм, роъйи имлоии қил.

Товус каби, эй маҳваш, мастона хиромон қил,
Рафторинг аро жиља эт, барчани ҳайрон қил.

Васлингни умидида юрсун ҳама қон йиглаб,
Ким ошиқ эрур санго, фурқат била гирён қил.

Тўфон каби кўз ёшим тарқ айласа оламини,
Сан анго қилиб ғамза, бир ғўшайи мижгон қил.

Ер, эмди чекай тоқай ғам захрини ҳажрингда,
Бир ваъда висолинг-ла бу кўнiglуми хандон қил.

Хоб ила фароғат йўқ, ўйлаб, ўйима етмай,
Арзини баён этсам, бу мушқилим осон қил.

Ул қадди ниҳол узра зебо ики норингдин,
Мен онинг талабгори, жоно, ани эҳсон қил.

Ноз ила тағофулни тарк эт бу Ҳазинийга,
Бир кеча висолингга, ҳо, бир, уқо, меҳмон қил.

Фигони андалибин сан гулистондин тамошо қил,
Саҳар «ё ҳу» садосин кумри нолондин тамошо қил.

Ушал Яъқуб фироқи Юсуфид аиғлади қирқ йил,
Ки, сан хуни жигарин пири Қанъондин тамошо қил.

Етиб остонайн Узрода, Вомиқ жон фидо қилди,
Нисори жон фидо кўйида этгондин тамошо қил.

Ушал Мажнун бехуд «Лайли!» деб оху наво қилди,
Фигон, вовайлатони жабҳа сомондин тамошо қил.

Зулайҳо жустужу бирлан муроди бўлмади ҳосил,
Шукуҳ ғурбатқашид аҳли зиндондин тамошо қил.

Чаман сайрин таманноси сани кўп беқарор этса,
Сабоҳи субҳидамда бўйн райҳондин тамошо қил.

Ҳазиний, русса чекмай бевафо дунё учун, бир дам
Очиб ибрат кўзин доим ғўристондин тамошо қил.

Байтул-аҳзоним сари Юсуф каби зебоча кел,
Сабзаларин яшнаиб, гулзор аро раъноча кел.

Мисли Мажнундек биёбонларда юрсам оҳ уруб,
Ҳоли эоримин кўруб, лутф айлабон, Лайлоча кел.

Ҳамчунон Фарҳод каби тоғларин қозсам неча йил,
Мисли Ширин қўлида бир ханжари бурроча кел.

Остонинг ёстониб ётсам ўшал Вомиқ каби,
Чун тағофул айламай, ҳар ердасан, Узроча кел.

Қатлиға рози бўлуб, ҳажрида ул Тоҳир каби,
Сўйса жаллодинг агар, мурдам сари Зухроча кел.

Эҳтиёт айлаб ўзинг, эл кўзидин пинҳон қилиб,
Билмасун ул шум рақиблар, қилмайн шифоча кел.

Бул чаманда кумрилар айлар фигону ноладар,
Андалибдекким, саҳарларда тили гўёча кел.

Бул Ҳазиний хастанинг ҳолини ҳар дамда сўраб,
Улғонида марсия айтиб, ана дебоча кел.

* * *

Халълдек оташи Намрудга кирсам, ўлса гулзорим,
Ҳимоят айлағай Холиқ, ўзи бўлса харидорим.

Чиқибон кўҳи Турға, «Раббано!» деб ман садо қилсам,
Нидойи «лантароний»ким манго етурса Сатторим.

Бошимга арра қўйса, Зикриёнинг зикрини айтсам,
Худога маъқул ўлғайму манинг бу феълу кирдорим?

Ушал Яҳё каби чўллар аро оҳу наво қилсам,
Эгамнинг дарғаҳига манзур ўлғайму манинг зорим?

Вужудимга тушиб қуртлар ушал Айюби собирдек,
Қазосига ризо бўлсам, манго раҳм этса Гаффорим.

Кечибон тахту бахтимдин ушал Иброҳим Адҳамдек,
Чақирғайму гадоликка қиёмат кун талаборим?

Фироқи Лайли бирлаи йиғласам монанди Мажнундек,
Келиб ҳолимин сўрғайму ушал кун жодуваш ёрим?

Ҳамиша кўҳхандек доимо Ширинни ҳажрида,
Насиб ўлса агар васли, нисори жонни тайёрим.

Илоҳо, Мустафонинг ҳурматидин кеч гуноҳимни,
Ҳазиний, осийман, афв эт, хатога кетса гуфторим.

* * *

Ажаб ошуфтадурман, айлайини нэхор деб келдим,
Юрокда қолмади тоқат, кўрай дийдор деб келдим.

Шабистони дилимининг ман чарогини равшани этмакка,
Умид айлаб, сани ёндурғали тайёр деб келдим.

Раво, гарданга ташлаб, маъсиятга тавбалар қилсам,
Гуноҳин афв этиб, ёзгон қилин йўқлор деб келдим.

Уар айтсам хатоларга, кечурсанг, афв этиб, шояд,
Қудуратдин чиқор эмди, сани раҳмхор деб келдим.

Еҳиб кўксумга ишқинг ўтини, бағрим кабоб этсанг,
Иложин айла эмди, топмайин озор деб келдим.

Хароба бир дўкон ичра ётибман, шод келгай деб
Қи, бир йўл айтмадинг санким, манго хушдор, деб келдим.

Эшитиб келгонимни, неча кун ётсам, хабар олмай,
Рақиблар таънасини айтмадинг ночор, деб келдим.

На деб тоқат қилиб турсун Ҳазиний ўз маконида
Қи, мунда келмишамким, маҳзи бир дийдор деб келдим.

* * *

Сиях чашмингни ман жаллоди бир хунхора ўхшаттим,
Асир аҳлини қонин тўкмоқа хуммора ўхшаттим.

Жамолнинг сафҳасини саба ўлуб бир мушки райҳонинг,
Тамошойи чаман ё боғ аро гулзора ўхшаттим.

Хижил ўлмиш Хўтан оҳулари чашмингни рангидин,
Ҳамиша доғу ҳасрат, кўнглини озора ўхшаттим.

Лабингдин оби ҳайвон истамам, лаълигнин шаҳидин
Ҳаёти жовидон топмоқ учун тайёра ўхшаттим.

Лабингдин «Кум б-изин» деб, чиқор вақти Масиҳосан,
Сани ман мурдаларга бир Масиҳгуфтора ўхшаттим.

Ўшал Мажнун била Вомиқ каби Фарҳод тенг келмас,
Ўзимни ман алардин дардлик якбора ўхшаттим.

Ҳазиний, гусса бирлан бўлмади бир шоду хуррамлик,
Бу кулфат бирла доим юргали ночора ўхшаттим.

* * * *

Мане Мажнун ҳамиша ёр учун хунобалар ютtum,
Бўлуб оворалар, дилдор учун хунобалар ютtum.

Фироқида ўтуб умрум, муяссар бўлмади асло,
Ҳама меҳнатларим бекор учун хунобалар ютtum.

Бўлуб Мажнунга монанд, дашту саҳрода чекуб гурбат,
Нисоли Лайлига ман зор учун хунобалар ютtum.

Қалам ёзгон экан рўзи азалда манга кулфатни
Ки, тақдири азалда бор учун хунобалар ютtum.

Машомига етушмас бўйи роҳат, турфа ҳайронман,
Нложин топмайин, ҳайрон учун хунобалар ютtum.

Бу оламга келиб, бир лаҳза хуррам бўлмади кўнгул,
Фалакнинг кулфати бисёр учун хунобалар ютtum.

Ғаму ҳасратларимни фош этай деб, эй биродарлар,
Ҳазиний, бир неча ашғор учун хунобалар ютtum.

* * *

Қаронгу кечанинг равшанлиғидур моҳрухсорим,
Муҳаббат рияштаси бўлди манинг бўйнулга тумморим.

Агар боди сабо вақти саҳар зулфунги тебратса,
Димоғимға етар анбар бида ҳам мушки тоторим.

Сани ёд айласам доим, азоба зарра корим йўқ,
Ғаминининг шарбати бирла қилурман доим ифторим.

Аё бераҳм золим, чўх жафокоре ситамгарсан,
Тағофул пешасан ҳам олам ичра баски хунхорим.

Сани деб эл аро безътибор ўлсам, на мушкилдур,
Пушаймон суд қилмас, кўздин оқса ашки ийсорим.

Ирода айласам илло бизи пириининг қабрига,
Фигону нола қилсам, мақбул ўлғайму манинг зорим?

Ҳазиний, осиё шарманда қулни «Кел!» деса шояд,
Умидим икки оламда пириим бўлғай талабгорим.

* * *

Қадам ранжида қил кулбам сари, эй, моҳи тобоним,
Баҳор этгин зимистоним, келиб, хуршиди-рахшоним.

Вужудим кишварининг қалъаси, давлатли хонимсан,
Ратъият шодком ўлсун санинг даврингда, хоҳоним!

Латофат авжида Юсуфи Мисрийдин кам эрмассан,
Тараҳхум айлагил бул қуллара, эй, шўхи Қанъоним.

Даҳонинининг суйиким оби кавсардин кам эрмасдур,
Ҳашр лабташнаеиМав, сан ичургян, хуру ғилмоним.

Ушал дурри Аданиннг қадри кўндур халқ аросинда,
Манго манзур эмастур ул, керак лаъли Бадахшоним.

Шаҳаншоҳлар гулом ўлмиш эди, даврингда бир кўрса,
Алар божу хирожини берурди санга, султоним.

Хабар олмай манингдек мустамаилдинг ҳолидин бир йўл,
Пўлингда кўз тутуб, бўлмиш манинг зевар каби қоним.

Ики оху кўзингчи на сабабдин фитнажў эттинг?
Халойиқ кўнглига ғавғо солибсан, ёри жононим.

Неча турлук аламларни қўюб кўкчи Ҳазинийга,
Тағофуллик билан доим юрарсан шоду хандоним.

Худовандо, насиб этгин суқоҳимнинг шаробидин,
Аларнинг ҳамрини иш этмагонларнинг кабобидин.

Ки минг йилдин тажовуз айлагон Мажнун вафотига,
Димоғига етар гарди анинг дардлик туробидин.

Ки Ширин ишқида Фарҳод неча йил тоғин қозди,
Гиёҳлар унган эрдиким анинг чашми пуробидин.

Муҳаббат ўтига куйгон киши халқ ичра турмайдур,
Аларни истагонлар, бил, топар кунже харобидин.

Ўзи суйгон қулига Ҳақ жамолидин насиб этгай
Ки, ишқ ўтига куйгонларин сўрмайдур санобидин.

Тағофул айлагай аҳли муҳаббатга ситамгарлар,
Хабардор ўлмага онларнинг бағрининг шикобидин.

Харобот аҳлини хўрсанг, Ҳазиний, жон фидо айла,
Дилингга заррае келтирмагин онлар кабобидин.

Қиёмат кун, Худовандо, шафоатдин насиб этгин,
Баҳаққи Оламу Ҳавво шафоатдин насиб этгин.

Ўзингга банда айлаб, Мустафонинг уммати қилдинг,
Туфайли ул Расулulloҳ шафоатдин насиб этгин.

Ҳама «Воҳасрато!» деб, ташналаб бўлгонда раҳм айлаб,
Ўшал рўзеки «Омино» шафоатдин насиб этгин.

Ки «Сатторул-уюбим», бандаларвар, тақягоҳимсан,
Муродим, Қодир икто, шафоатдин насиб этгин.

Ўшал рўзи жазода халқ аро термултуруб қўйма,
Аё Саттори беҳамто, шафоатдин насиб этгин.

Ҳазиний тоати йўқ, маъсиятдур тухфаси, ё раб,
Агарчи осию расво, шафоатдин насиб этгин.

* * *

Худонинг тоати, зикру саносидин адашганман,
Сулуки раҳбари ул раҳнамосидин адашганман.

Ибодат ўринга ҳоло бўлубдур маъсият корим,
Саҳарларда Худога илтижосидин адашганман.

Қани тасбиҳу таҳлилу таҳажжуд, зикри иллатлоҳ?!
Озиб йўлдин, бу дам маҳзи зиёсидин адашганман.

Халойиқдин уёлмай, фосиқу фожирга ман улфат
Ки, ору номусу шарму ҳаёсидин адашганман.

Латойифларин жорий этмайин ман зикри Аллоҳга,
Равиши таълими ул пешвосидин адашганман.

Пиримнинг амрини тутмайки ман йўлдин озиб ҳоло
Ки, Мажзубхонлигу рақсу самовъсидин адашганман.

Қотиб бошим, аро йўлларда қолдим, ҳеч иложим йўқ,
Қўнғулда ўйла юрган муддаосидин адашганман.

Ҳилоят айлагон ҳодийларимдин айрилиб ҳоло,
Ҳамиша тарбиятгар муттақосидин адашганман.

Давомат қору борим фисқу исён, «Шайх» исмин бор,
Ҳазиний, ўйласам, дилнинг сафосидин адашганман.

* * *

Аё одам, қило кўр тавба бу умринг тугонмасдин,
Жон олгувачи қошинига қасд этиб жонингга келмасдин.

Умр кўрсанг бу дунё борича, бор охири ўлмак,
Иложи йўқ, қолурму ҳоли бу паймони тўлмасдин.

Тириклик бир баҳоредур, очилғай ранг-баранг гуллар,
Етиб келғай хазони, айланиб бир вақт бўлмасдин.

Сирот отлиг гузарғоҳда хатар кўп, бандайи гофил!
Агар сан оқил эрсанг, йилғавил бир зарра қўлмасдин.

Неча йиллар тараддул бирла кўп жамъ айладинг дунё,
Ғарибу бекасу бечорага бир нон бермасдин.

Ҳазиний, сан ўзингга айлагил аввал насиҳатин,
На этибким юурсан, бир Худо амрини тутмасдин.

* * *

Нечук бераҳм, золмсан, гирифторингни сўрмассан,
Лабинининг гунчасига булбули зорингни сўрмассан.

Малоҳат авжида Юсуф каби шахри Миср ичра
Калоба иф билан бўлгон харидорингни сўрмассан.

Ҳазорон шайхи Санъоний юзнинг кўрса, бўлур ҳайрон,
Ҳаёлинг риштаси бўйнулга зунворингни сўрмассан.

Кўзунг лашкарлари саф-саф бўлуб жонингга қасд этми
Йўлингга жон берарга ман талабгорингни сўрмассан.

Жамолинг шуъласига ўртаниб мисли самандардек,
Дилу жонини афғор айлагон ёрингни сўрмассан.

Ҳаёлинг риштаси, эй муғбача, лаълинг шаробидур,
Бу махмур аҳлидин сан лафъи хумморингни сўрмассан.

Вафо ўринга, эй сангдил, манго юз минг жафо айла
Манинг ҳаққимда жабр айлаб, ситамкорингни сўрмассан.

«Анал-Ҳақ» риштаси бўйинига тушгонда Ҳазинийнинг,
Мани Мансур каби ўлдургали дорингни сўрмассан.

* * *

Ёрининг кўйида ман девона бўлсам, ҳўбмукин?
Жустужўйи васл этиб, жўёна бўлсам, ҳўбмукин?

То маломат бўлмайин васлига етмоқдур муҳол,
Ору номус қилмайин, афсона бўлсам, ҳўбмукин?

Мулку ашё, зийнати дунёга парво қилмайин,
Чуга янглиғ сокинни вайрона бўлсам, ҳўбмукин?

Фаҳму гидроку фаросат, ақлу ҳушимдин кечиб,
Барчасидин бир йўли афсона бўлсам, ҳўбмукин?

Хирқа, сажжода, амомани узун айлаб, калон,
Эл кўзига муршиди Фарғона бўлсам, ҳўбмукин?!

Е муҳаббат шамъига қуйсаммукин парвонадек,
Ман, Ҳазиний, лаҳзада сўзона бўлсам ҳўбмукин?

Ҳаёлинг риштаси, эй муғбача, лаълинг шаробидур,
Бу махмур аҳлидин сан лафъи хумморингни сўрмассан.

Вафо ўринга, эй сангдил, манго юз минг жафо айла
Манинг ҳаққимда жабр айлаб, ситамкорингни сўрмассан.

«Анал-Ҳақ» риштаси бўйинига тушгонда Ҳазинийнинг,
Мани Мансур каби ўлдургали дорингни сўрмассан.

* * *

Қадримга етмас бир неча нодон,
Айлар жафолар бизларга чандон.

Вола бўлубман гулдек юзунгга
Мисоли булбул қилурман афгон.

Лозим эмасму бизларга шафқат,
Арзимни айтай ёримни кўргон.

Додимга етсун ул шўҳи золим,
Бошига тушсун, гар бўлса осон.

Оҳим тутуни оламни туттай,
Гар келса раҳминг чиқмай туриб жон.

Шод айлагайму суйган қулини?
Бўлғай рақиблар ер бирла яксон.

Хам бўлди қаддим ҳасрат юкидн,
Бир йўқламайдур кулфатга солгон.

Эл ичра бўладум Мажнунн беҳуд,
Куйдургай оҳим дашту биёбон.

Нодонлигимдин домнга туштум,
Борму Ҳазиний янглиг адошгон.

* * *

Худонинг ёди бирла йиғлагил шому саҳарларда,
Яқонгни чок этиб, сан йиғлагил шому саҳарларда.

Фитон айлаб, гуноҳинг ваҳминди кўрқуб, надомат қил,
Алам ўтига бағринг доғлагил шому саҳарларда.

Аё толиб, ўзунгни ташлагил Ҳақнинг ризосига,
Риёзат пўтасини боғлагил шому саҳарларда.

Аё, эй беҳабар одам, ўлумни ёд қилмассан,
Кетиб хешу таборинг, ўйлагил шому саҳарларда.

Сирот ул-мустақим номлиг йўлунгда бир хатар бордур,
Утарни, эй биродар, ўйлагил шому саҳарларда.

Жаҳаннамнинг азобидин ўзунгни қутқорай десанг,
Тилингни маъсиятдин содлагил шому саҳарларда.

Ики олам муродига етай деб орзу қилсанг,
Ҳазиний, роҳи Бағдод айлагил шому саҳарларда.

Тилар ўз нафсини кулли набий рўзи қиёматда,
Ҳаширнинг шиддатидин ваҳм этиб, оху надоматда.

Ҳама «Во ҳасрато!» деб, бир-бирига ён бермаслар
Кн, шундоғ турфа савдо бошга тушгайму аломатда?

Муҳаммад Мустафо «Во уммат!» деб, бош кўтаргайлар
Жаҳаннам оташидин осийлар бўлсун саломатда.

Ҳама гиёуларин ёзиб аросатда турар Ҳазрат,
Худога зор йиғлаб тургучи мақсад шафоатда.

Нидо келгай Илоҳидин: «Гуноҳи осийни кечтим!»
Кўтар бошинини, дўстум, кўз ёшини тўкма бу соатда.

Кўтармас бошларини саждадин то кечмаса Холиқ,
Бўлубон шод-хуррам, бош кўтаргайлар ижобатда.

Худо қози бўлуб, Аҳмад шафоат тахтига мингай,
Сўрар ҳар банданинг аъмолини тахти адолатда.

Тарозуга солиб ҳар банданинг хайр ила шаррини,
Гунаҳнинг ваҳмидин ёшу қари — барча хижолатда.

Сиротдин ўтқариб, «Умматларим жаннатга кирсун» деб,
«Ҳазиний!» деб қақиргайму ўшал вақти ҳидоятда?!

Гуноҳим ваҳмидин қўрқуб, ётарман кўп хижолатда.
Терақ яфроғидек тиграб, ётарман кўп хижолатда.

Дами охирда бу бошим нечук кечгайки, билмасман,
Таним ерга қўжуб, бир кун ётарман кўп хижолатда.

Санинг амрини қилиб итмом, қилолмасдин санго қудани,
Кечургайсан гуноҳимни, ётарман кўп хижолатда.

Худоё, мағфират қилғил ҳама қилгон гуноҳимни,
Бу арзимни санго, ё раб, қилурман кўп хижолатда.

Ҳама ишлар санго осои, вале бизларга мушқилдур,
Туғаб умрум, агар ўлсам, кетарман кўп хижолатда.

Тилимда бандаман, аммо дилимда зарра ҳиммат йўқ,
Ҳамиша ман бўлуб маъюс, куярман кўп хижолатда.

Ғариб банданг Ҳазинийга, Худоё, бер ўзини тавфиқ!
Яна маҳшарда дафтарин очарман кўп хижолатда.

• • •

Мусофирдур азиз жон неча йиллар жисми тан ичра
Қарор айлаб, қазо етгунча тургай бул бадан ичра.

Кўрунгим, гувча то фасли баҳор ўлмай очилмайдур,
Мисолеким, билур гулчехра пинҳондур ватан ичра.

Жаҳонда неча турлук сабзалар кўп, фарқ этиб бўлмас.
Тафовут этса бўлгай бўйи гулларин чаман ичра.

Эгам «меҳри гиёҳ»ни эл кўзини айлади пинҳон,
Чунончи, маъшуқи Вайсий валийни ул Қаран ичра...

Навойи савти булбул, мусиқори бирла қумридек
Ки, Яъқуб «Юсуфим!» деб йиғлади байтул-ҳазан ичра.

Ҳазиний табыи ноқис, ақли кўтаҳ, эй биродарлар,
Тутунг маъзур, гар бўлса хатоси бу суҳан ичра.

• • •

Эй банда, тоат қилғил Худога,
Рўзу шабона ул Раббаного.

Шуглингил қилғил доим ибодат,
Қўймайди онлар минг илтижога.

Берғил қўлингил бир муршидаки,
Топшур ўзингил ул раҳнамога.

Ўққил жаҳонга келтурди Холиқ,
Бонс на эмди мотамсарога?!

Солма ўзингил беҳуда ғамга,
Шукр айла Раззоқ берган ғизога.

То зиндайдурсан, йиғла давомат,
Ташла дилингил хавфу рижога.

Бўлма такаббур ул бад шақийга,
Умнат эурсан ул анбиёга.

Етма, саҳарда энкр айла доим,
Шарманда бўлма рўзи жазога.

Кам тут, Ҳазиний, элдин ўзингил,
Холиқил лутфи ул зери пога.

• • •

Ҳижрон ўтига бағрим сўзона тонг отқунча,
Уртаб юрагим, чашмин гирёна тонг отқунча.

Мен Вомиқу сен Узро васлингга етолмасдин,
Ҳар кеча қароргоҳим остана тонг отқунча.

Раҳм айла бу ҳолимга, эй кўэлари хумморим,
Ҳажрингда бу кўнгуллар вайрона тонг отқунча.

Эй шўҳи жафопеша, бераҳм ситамгарсан,
Мандин хабар олмайсан пинҳона тонг отқунча.

Ҳеч кимга деёлмасдин, бу сирри пинҳонимини,
Бағрим хунига тўлди паймона тонг отқунча.

Хилватда агар кўрсам, арзимни баён айлай,
Сан бирлан агар бўлсам ҳамхона тонг отқунча.

Оқшомда жамолингни шамъини мунаввар қил,
Жонимни этай санго парвона тонг отқунча.

Найлайки, иложим йўқ, ҳар гўшада йиғларман,
Тор ўлди Ҳазинийга Фаргона тонг отқунча.

НАТТИҲУЛ ҲАЖИР ҲАЖИР ҲАЖИР
НАТТИҲУЛ ҲАЖИР ҲАЖИР ҲАЖИР

• • •

Нозу истиғно манго, эй, дилбаро, тоқайғача?
Гаҳ тағофулешалик бирла жафо тоқайғача?

Эл аро маъюсдурман таънайи агёрдин,
Этмагайсан бу маломатни жудо тоқайғача?!

Зойиъ ўткардим йигитликини, паривашларни деб,
Ушбу иллат бўлмағай мандин раҳо тоқайғача?!

Рўзу шаб васлинг умиди бор кўнгулда мудом,
Собит ўлмас, эй пари, бул муддао тоқайғача?

Ҳўблик Фаргона мулкида мусалламдур санго,
Бу малоҳат орази қилғай вафо тоқайғача?

Интизор эттинг висолингга мани, эй хурваш,
Ўт солурсан жонима қилмай ҳаё тоқайғача?

Нақди жонимни санго сарф айласам, етгаймукин?
Ўзин кўрмассан Ҳазинийга раво тоқайғача?

• • •

Кўнгулдадур ҳаминша, ё Мустафо, Мадина,
Етгай қачон талабга бу уммати камина?

Мақсад дилимда ҳижрат, қистаб келиб, етарман,
Будур ҳаёлу фикрини шому саҳар қарина.

Е раб, қулиниги еткур ул ҳужрайи набийга,
Туфайли барча мурсал етти бути сакина.

Е Аҳмадо, гадоман, йўқтур, нетай, иложим,
Сарф айласам йўлунга ҳар қанча минг хазина.

Ул «Жаннатул-Бақия» хокида ман, Ҳазиний,
Етса қазо Худодин, бўлғуммукин дафина?!

Олам аро шарафлиг, қилсам баён, Мадина,
Қилди Худо мукаррам они, аён Мадина.

Ҳижрат қилиб, муҳаббат Ҳақ амри бирла бормок
Дўсти Худо-Расулга нозил бўлгон Мадина.

Ҳар ким Расулга уммат, бордур дилида роҳат,
Кулл бандайн Худога оромн жон Мадина.

Бу «Хужрайн Саодат» шамсу қамардин ортуқ,
То инқирозн қойим бўлмас ниҳон Мадина.

Хоки пойин кўзимга суртмоқлиқ тўтиёдур,
Шавқи билан бу ердин боргум равон Мадина.

Ишқу муҳаббатини солди Худо дилимга,
Чун иштиёқи этти бағримин қон Мадина.

Келгил, Ҳазиний, эмди қилма таваққуф асло,
Олмай қарор эмди, боргин равон Мадина.

Сиз ани одам деманг, кўнглида ҳиммат бўлмаса,
Балки иймони хатарлик, анда ғайрат бўлмаса.

Кимки коҳил бўлса, ул ҳар ду сарода хордур,
Муъминни содиқ эмас, то анда журъат бўлмаса.

Қоний бўлса қатра найсонга, садаф дурр бўлғуси,
Бадниҳоде қолғуси, анда қаноат бўлмаса.

Ҳотами Тай-кофир эрди, куймади дўзахда, бил,
Куйдурур эрди Эгам, анда саховат бўлмаса.

Фоний дунёдин лаҳадга дастхилий бормагин,
Найласун Холиқ сани, тухфанг ибодат бўлмаса.

Жон берар вақтида шайтовдин ўзинг қил эҳтиёт,
Бандалик номинг ғалат, иймон саломат бўлмаса.

Нафс раъйн бирла неча шайхлик лофия урар,
Олмасун толиб қўлин, пирдин ижозат бўлмаса.

Қолига тақи қилиб, бир нечалар ҳоли хароб,
Раҳнамолик айлай олмасдур, риёзат бўлмаса.

Шарти муршидлик будур, ҳирсу ҳавони ташлабон,
Кору бори рўзу шаб, тун-кеча тоат бўлмаса.

Ишқ бирла ким тариқ этса, ҳақиқатга етар,
Маърифат ҳосил этолмасдур, муҳаббат бўлмаса.

«Халқ аро расво бўлубман!» деб, Ҳазиний, йиғлама,
Етмагай ҳар ким саломатга, маломат бўлмаса.

Кошинг райхони жаннат раста-раста,
Тамошо айламоқга ман ҳавасда.

Вужудим булбули боғ ичра, зебо,
Фигон айдар гулистонда қарасда.

Лаби ёрим Масихо лаълидиндур,
Улукка жон ато қилтай нафасда.

Дамодам дод этарман ҳасратида,
Фигону холишим йўқтур жарасда.

Азалда мубталоларга ситами
Қалам ёзгонмуқия рӯзи аластада.

Шикор айлаб вужудимнинг хумосин,
Анго сўнгок бериб, қанди мағасда.

Хумориман ҳамиша суҳбатига,
Етиб остоясида мисли хаста.

Узулмас риштаси андин муҳаббат,
Кетиб шармим, борурман аста-аста.

Нигорига макон Кумбосди бўлса,
На қилсун бул Ҳазиний Кенағасда!

Эй банда, Худо йўлида тоатни унутма,
Рўзу шабу ҳар лаҳза ибодатни унутма.

Жон борича излаб туиу кун Ҳақни ризосин,
Албатта, биродар, бу насихатни унутма.

Бу фоний жаҳон айшига мағрур бўлиб сен,
Дийдори Худо бирла ул жаннатни унутма.

Минг бид яшасанг охир бир кун ўладурсан,
Охир бўласан, хоки мазаллатни унутма.

Ҳеч кимга вафо қилмади, дунёни билурсан,
Санго келадурғон у кун навбатни унутма.

Эй одамийзод, аслингу наслинг сани туфроқ;
Ялғуз ётаринг бирла қиёматни унутма.

Шукр айла, Ҳазиний, сани оламга кетурди
Инъоми Худо — ризқ ила неъматни унутма.

Ибодат қил Худога, юрмагил бекор, беҳуда,
Амалсиз бандаликини этмагил бекор, беҳуда.

Нафасин ёди Ҳақ бирла чиқор, уммида раҳматсиз
Ки, молояъний донм сўзлама бекор, беҳуда.

Эгам фармониндин, то зиндадурсан, бўлмагил гоф
Бу пандимга, биродар, бўлмасанг бадкор, беҳуда.

Ҳамиша хоби ғафлат бирла умрингни адо қилма,
Саҳарлар уйкудин сан бўлмасанг бедор, беҳуда.

Расулуллоҳ наздида Ҳаққа «Хулқи хуш авло»,
Халойиқининг дилига бермагил озор беҳуда.

Тилинга тасбиҳу таҳлил ҳам зикру сано бўлсун,
Абас ўткорма умрингни басада зинҳор беҳуда.

Мафодо, эй Ҳазиний, ул касе мушрик бўлуб улф
Узингни этмагил сан доҳили финвор беҳуда.

Умидим шул — қиёматда шафоат осий умматга,
Ушал рўзи аломатда шафоат осий умматга.

Лаҳаддин бош кўтаргай айвалину охириин ул кун,
Турур барча надоматда, шафоат осий умматга.

Ҳама гўр бошида йиглаб, кафан бўйида ўлтургай,
Ошиб ваҳми ниҳоятда, шафоат осий умматга.

Малойик Одам ўглини сураб саҳройи маҳшарга,
Турарлар анда ҳасратда, шафоат осий умматга.

Тарозуга солиб аъмолимизни анда кўрсатгай,
Қолиб ваҳму хиҷолатда, шафоат осий умматга.

Худо қозин бўлиб, сўрсаки, биздин неку бадликини,
Туриб тахти адолатда, шафоат осий умматга.

Ҳазиний, шукр қилса, ҳар киши, Аҳмадга умматдур,
Жаҳим аҳли шақоватда, шафоат осий умматга.

* * *

Жаҳонда ман каби, дўстлар, залилу хор бўлгайму?
Бу ғам гирдобда мандек дили афғор бўлгайму?

Давом ҳасрат аро қолгон, яна ҳар кечаю кундуз,
Бу олам ичра мендек кўзлари хунбор бўлгайму?

Ман эмди қайси дардимни бу элга айланин изҳор,
Туганмас дардга қолгон бир манингдек зор бўлгайму?

Чунон ғамболадурман, бир дам орому қарорим йўқ,
Бу кўнгил овлағудек бир дили хушёр бўлгайму?

Фалак бошимга солди, юз туман жабру жафоларни,
Қани, ул вақтларда соҳиби асрор бўлгайму?

Дилим бўлди хароб ҳар лаҳза ғам ҳам изтиробларни,
Юрогим ғилу ғашдин йўқ қилурга ёр бўлгайму?

Агар ёдимга тушсаки, бўлурман мисли Мажнундек
Ки, бир Лайли ғамида ман каби бир хор бўлгайму?

Қилурман тун-саҳарлар тўти янглиғ оҳу афғонлар,
Юзум чун зотфарон янглиғ ҳаминша зор бўлгайму?

Худовандо, Ҳазинийнинг гуноҳин мағфират айлаб
Ки, доҳил «жанинати мин таҳтиҳ ал анҳор» оўлгайму?

* * *

Ул Қодирим қудрат билан бизни азиз жон айлади,
Алҳамдулиллаҳ, жон бериб, жон бирла иймон айлади.

Улки, аввал Ҳақ яратти, барча оламдин бурун,
Мустафонинг нуруни хушноди тобон айлади.

Аршу курсини яратти, қилди нуруни аён,
Зоҳир айлаб қудратини, қархи кайвон айлади.

Ҳақ Таоло амр қилди: «Сажда қил Одамга!»—деб,
«Барчадин Одам шариф!»—деб, Тангри фармон айлади.

Улки, бўюн сўймалди Ҳақ Тангрининг фармонига,
Солди таъқи лаънатини, они шайтон айлади.

Қатра-қатра нуридин жумла малониклар қилиб,
Бир азиз Одам яратиб, барчага Хон айлади.

Турлук алвон қиладди Холиқ маҳлуқин қудрат билан,
Бирга берди ақду хушу, бирин ҳайвон айлади.

Бирин қилди шайху олим, сувратин қилди у кун,
Шукри беҳад ўзга қилмай, бизни нисон айлади.

«Тухрижул-ҳай» оятини, эй мусулмонлар, ўқунг,
Сурати бежон ичинда бир тирик жон айлади.

Ҳеч яна бундин ажойиб бўлмағай....¹
Қудратидин тошин ҳам бас лаъли маржон айлади.

Бу Ҳазиний ўртанибон ҳажрида бўлди асир,
Хонумонин сарф этиб, ўзини сарсон айлади.

¹ Ушбу мисра қўлёзма матнида шундай берилган.

Сиза жон фидо, ё ҳаёт ан-набий,
Қилай ман гадо, ё ҳаёт ан-набий.

Отингиз Муҳаммад, Расули Худо
Ки, сиз Мустафо, ё ҳаёт ан-набий.

Қиёмат кунинда шафоат умид
Ки, биз пурхато, ё ҳаёт ан-набий.

Ки Хайрул башар, саййидул мурсалин,
Рисолатпаю, ё ҳаёт ан-набий.

Мани осийни еткурур равзага
Қачон ул Худо, ё ҳаёт ан-набий?

Тавоф айласам хонаи Қатъани,
Будур мудлао, ё ҳаёт ан-набий.

Қолай «Жаннатул бақийа» хокида ман
Ки, етса қазо, ё ҳаёт ан-набий.

Ҳама умматингиз умид айлашур
Ки, рузи ҷазо, ё ҳаёт ан-набий.

Ҳазиний дуоси бўлурму қабул,
Бу гарқи гуно, ё ҳаёт ан-набий.

Қиёмат ваҳидияи Ҳаққа ибодат айласанглар-чи!
Бу қилгон журму исёнга надомат айласанглар-чи!

Қириб нафсинг йўлига, ончунон фисқу фуҷур эттинг,
Бу йўлдин қайтибон, тарки шарорат айласанглар-чи!

Риё бирлаи ибодат, айламоқлик санга на ҳожат!
Худонинг йўлида холис ибодат айласанглар-чи!

Агар қодир эурсан, Маккатуллога қилиб ҳижрат,
Қатори ҳожилар бориб, зиёрат айласанглар-чи!

Тутуб амри Худони икки кунлик умр учун, дўстлар,
Қириб маҳшар кунн жаннатда роҳат айласанглар-чи!

Югурдинг дарбадарлик бирла, умрингни қилиб зойиъ,
Аё, эй яхшилар, тарки жаҳолат айласанглар-чи!

Ҳазиний, бу йигитлик вақти ўтмасдин, қилиб тоат,
Қирилик вақти етмасдин ибодат айласанглар-чи!

Мисли Мажиун-Лайлидек девона бўлсам кошки,
Ер учун олам аро афсона бўлсам кошки.

Дайр аро пири мугон ман телбага сунса шаро,
Бодануши сокини майхона бўлсам кошки.

Жоми ваҳдатда муҳаббат шарбатидини нўш этуб,
Маст ўлуб, идрокдин бегона бўлсам кошки.

Шиблийдек рақс айласам, ҳар кўчаю бозор аро,
Ишқ ўтига ўртаниб, бирёна бўлсам кошки.

Мулку ашёддин кечиб кетсам, ёронлар, бенишон,
Эл кўзидин бир йўли аниҳона бўлсам кошки.

Заррача қилса тажаллий, Тангри дийдорин кўру,
Тоқат этмай Турдек сўзона бўлсам кошки.

Кимки дарёи муҳаббатга чўмар, ғаввосдур,
Ман, Ҳазиний, толиби дурдона бўлсам кошки.

Ул шўҳи ситамгарлар ҳажрида адо қилди,
Ҳасрат юкнин ортди, қаддини дуто қилди.

Мугбача шаробидин бир коса тўла ичтим,
Аввалда қилиб беҳуд, ақлимни кўто қилди.

Шиблийни кўринг, дўстлар, нўш этти шаробидин,
Боши қизишиб ул дам рақс ила самоъ қилди.

Май ичсалар ошиқлар, зоҳид қиладур таъна,
Мансур каби орифга юз жавру жафо қилди.

Ишқ лашкари қасд этса, ҳолингни хароб айлар,
Адҳам каби шаҳларин охирда тало қилди.

Ут айла вужудингни ишқида самандардек,
Шамъ мавжига нарвона жонини фидо қилди.

Раҳм этмади Юсуфга, Канъонда набий эрди,
Байт ул-ҳазан этмоқга Юсуфни жудо қилди.

Илмингга ҳаво қилма, тоатга бино қўйма,
Кўрдингму такаббурни, шайтонни сиво қилди.

Бир боқиш ила маҳваш қалбимга назар солди,
Сайқал берибон дилини, кўнглумини сафо қилди.

Ботинда ўлуб эрдим, зоҳирда тирик аммо,
Исо келибон: «Кум!»—деб, ҳаққимга дуо қилди.

Дилхаста Ҳазинийсан, ҳар дамда фиғон этма,
Бошингга бу савдони албатта Худо қилди.

Вафо қилмас жаҳон бизгаки, ул Одам Ато ўтти,
Қўринг, икки жаҳоннинг сарвари ул Мустафо ўтти.

Кеча-қундуз Расулulloҳин олдидаи жудо бўлмас
Абу Бакру Умар, Усмон, Алиин Муртазо ўтти.

Улум Ҳанголидин охир қутулмас жону жонворлар,
Нечукки, ул Ҳасан бирла Ҳусайин Қарбало ўтти.

Жаҳондин анбиё-ю авлиё йиғлаб кеча-қундуз,
Ўтурмиз, деб, ўлумнинг ваҳми бирлан мубтало ўтти.

Улумнинг дастидан, дўстлар, юрак-бағрим кабоб бўлди,
Нечукки, келди навбат бизга, ул ота-амо ўтти.

Қўринг, бу интизору хастадилай айлаб Ҳазинийини,
Юруб дер дарбадар доимки: «Умри бебақо ўтти!»

Ҳар қаён борсам, нетай, ҳам бўлса йўлдошим мани,
Айласам ҳар кор-нишга бирга кенгошим мани.

Қабзийат—ҳамсуҳбатим, андуҳу ҳасрат—улфатим,
Қайғу меҳнат—ҳаминишим, гусса—сирдошим мани.

Шод бўлмай, доимо кулфат била маҳзун кўнгул,
Дил фараҳликка етишмай, қотти бу бошим мани.

На сабабдин дўстлар, бир лаҳза ҳуррам бўлмайини,
Тўхтамас бир соате, найлай, бу кўз ешим мани.

Доимо жабру жафо бирлан ўтуб, бу дамғача,
Сабру тоқат этмоқа йўқ эмди бардошим мани.

Наҳс бахтим шумлигиндин халқ аро афсонаман,
Шармсор элдин мурид ила қариндошим мани.

Оли Аббосий Ҳазиний саййиду содотдур,
Ким дегай ҳолим кўруб, насли бани Ҳошим мани?!

Улум охир, дариги, барчани ҳок ичра жо қилгай,
Билинг, шоҳу гадони охирида зери по қилгай.

Қолур бир кунки сандин боғу роғу мулку ашёлар,
Сани ер қўйинга элиб, барисидин жудо қилгай.

Иморатлар қилибсан орзу бирлан, қолур охир,
Кетарсан ҳасрато бирлан, тамоиндин жудо қилгай.

Ўғул, қиз, ёру дўстинг топшуруб хоки мазаллатга,
Сани ялғуз қўюб, мору магасларгағи зизо қилгай.

Кириб Мункар -Накир қабринг аросидин, савол этгай,
Сиёсат бирла ваҳшат кулфатига ошно қилгай.

Бошингга ҳарна келса, сан билурсан, Холиқим билгай
Ки, боринг сарф этиб, ворисларинг нашту намо қилгай.

Саннинг ўлгонинга қўйғида шод-у, элга номусдин
Қаро кийгон бўлуб, бир-икки кун расми азо қилгай.

Хаёлидин чиқоргай ҳафта ўтмасдин сани, билгил!
Қачон арвоҳингга бир ою йил ичра дуо қилгай?!

Билинг, бир нечаларнинг фикру ёди мол йиғмоқдур,
Қиёмат хотирига келмайим умрин адо қилгай.

Қўрунг, бир неча ҳорис пул топаё деб юз машаққатда,
Хаёлида ўлум йўқдур, намозини қазо қилгай.

Ҳазиний, кимки оқил, хотирида рўзи маҳшардур,
Ибодат бирла умрин ўтқориб, қададин дуто қилгай.

Мабсадо, билдингму аҳволини, жононим қалай?
Дилраболар хайлида хуршиди раҳшоним қалай?

Билмадим, ҳоли нечук кечти ўшал дилдорнинг,
Ул мусофирликда, билмам, Юсуфи сонийим қалай?

Фурқату ҳижрони этти дам-бадам бағримни қон
Қим, фироқида маннинг оҳ ила афғоним қалай?

Сухбати бўлмай муяссар, йиғладим шому саҳар,
Дийдадин ашк ўрнига оқгон маннинг қоним қалай?

Вир нафас сансиз қарорим йўқидин ман телбаннинг
Сабру тоқатдин бўлак йўқ зарра имконим, қалай?

Бўлмишам Мажнун каби Лайлининг қўйида асир,
Гоҳ турмоқта Регистону биёбоним қалай?

Подшоҳ ҳукми раийят сори албатта равон,
Салтанатмаснад, шукуҳи шоҳи давроним қалай?

Лутфини гар сарфароз этса мани девонани,
Дилфараҳ, эҳсон ўлонда шоду хандоним қалай?

Таъби ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дунтабъ,
Буйла гидроку фаросат бирла девоним қалай?

Е Раб, мени тонгла расво қилмагил,
Шармандайи рӯзи жазо қилмагил,
Нома синах, ноҳасрати қилмагил,
Тонгла сафи қавми тарсо қилмагил.

Мустафои бизга қилдинг паймбар,
Шафқатлари биз осийга баробар,
Умнатларга пушту навоҳи маҳшар,
Расулини биздин жудо қилмагил.

Олам аро ёднинг анинг шуҳратин,
Санга яқин кимки тутса миллатин,
Сан суярсан бешак анинг умматин,
Раҳматингдин бизин раҳо қилмагил.

Абу Бакру Умар, Усмон, Алини
Соқий эттинг кавсаринга алин.
Раҳбар этдинг бизга шундоқ набийни,
Хурматини бизга жазо қилмагил.

Хасан-Хусайн, Хайрунисо хурмати,
«Бандам» дегил, кулл анбиё хурмати,
Авлиёи аҳли ризо хурмати,
Ҳазинийга фардо жазо қилмагил.

Турфа меҳри дилга тушти саёҳат,
Сайр айласам, берсанг манго ижозат,
Савдо қўзуб бу дияда бениҳоят,
Тоғлар аро мазор этсам зибрат.

Висолинига еткурмасанг, жононим,
Кўксум аро кетар доғу армоним,
Санинг бирдан ушбу аҳду паймоним,
Васлинг этгил эмди манго каромат.

Талъатингдин ойданинг рашик бор,
Шармандадур, юзга олур ул гўбор,
Тақлидур юзинг, охир ул синор,
Тоқат этмас хуру пари назокат.

Екутмукни, лабниг даъли Бадахшон?
Тишинг дурри Адам эрур бегумон,
Зудмат ичра агар бўлсанг намоян,
Кўрса, бўлаур қамар сандин хилолат.

Хўтан оҳуларни чашми сиёси,
Нетай, манго манзур эмас шахдоси,
Сан эурсан дил дардининг давоси,
Суҳбатингни топсам, бўлаур кифоят.

Уфатимдур доим манинг дарду гам,
Ҳамсуҳбатим қайгу бирла гам-алам,
Эй пуржафо, манга солма кўп ситам,
Раҳм айлагил, жабр этмайин давомат.

Нечук этай, дил дардимни билмасанг,
Раҳм айлабон, бир тараҳҳум қилмасанг,
Ҳазинийни бир йўҳлабон келмасанг,
Дод этарман сандин рӯзи қиёмат.

Танда жоним агар бўлса саломат,
Холиқимдан тилай сани давомат,
Бермас бўлса, тириклигим на ҳожат,
Улгоним ҳуб юргонимдан хижолат.

Вужудимда ишқинг ўти фаввора,
Гар оҳ урсам, кўкка чиққай шарора,
Ивонмасанг, ҳолимга қил наззора,
Ранги зардим бул сўзимга далолат.

Табибимсан, дардимга қил давоё,
Марҳамингдин ман ҳам топай шифоё,
Иложин эт бу дардга мубталоё,
Инсоф этгил, шунча қилдим қаноат.

Эй ситамгар, кўнгли қаттиг, пуржафо,
Бошларимга солиб ажаб можаро,
Ғамга қўйди охир мани бу жудо,
Шод айласанг, еткур эмди башорат.

Неча муддат агёр ила ҳар охшам
Суҳбат этиб анинг бирлан дам-бадам,
Ҳазинийга қилгон эди кўп алам,
Дилда эрди ҳасрат бирлан надомат.

Товус рафторингдин бўлур хижолат,
Сабза ичра юруб, топпай ҳаловат,
Андалибда йўқтур сандек фасоҳат,
Жаннатда йўқ ҳоло сандек малоҳат.

Васлинг манго насиб бўлса, нигорим,
Қўнгулла шул, эй, кўзлари ҳуморим,
Бағрим куюб, ҳеч қолмади мадорим,
Шод айласанг, еткур эмди башорат.

Тўфон қаби оқар маннинг кўз ёшим,
Ҳажр ўтида ҳеч қолмади бардошим,
Изҳор этиб, дилда қилиб кенгошим,
Дардинг этти сийнамни кўп жароҳат.

Йўқтур олам аро сандек ситамгар,
Солдинг маннинг жонимга кўп аламлар,
Барбод этиб, бошим узра бу ғамлар,
Йўқму бир дам эмди манго фароғат?

Нихоятдин ўтти жонга кулфатинг,
Басдур эмди шунча қилгон гурбатинг,
Кўрсот бир йўл Ҳазинийга роҳатинг,
Ҳар иккимиз элга бўлмай маломат.

Шайдо қилдур учрагонини, аё дилбар,
Товус каби чаманларда рафторингиз,
Димоғимни айлар ҳар дам чуи муаттар,
Сабо келиб тебратгонда гулзорингиз.

Ишқ ўтига куюб, бўлдим чуи самандар,
Аъзоларим ёниб, бўлди бир хокистар,
Ҳажрингиздан адо бўлгон хуни жигар,
Шифо тилар эмди сиздин беморингиз.

Мажнун каби зор айласам биёбонда,
Ниглаб юрсам «Лайли!» дебон «Регистон»да,
Яқо йиртиб, дод айласам ҳар замонда,
Васлингизга етмай, бўлуб почорингиз.

Фарҳод каби Шарин учун тоғлар қозай,
Сани дебон, ўзгалардин қўнғул узай,
Насиб бўлса васлинг манго, дардим ёзай,
Фидо айлаб жоним, қилай нисорингиз.

Шамъ ўтига куюб ҳар дам, парвонаман,
Вужудларим ёниб, бўлдим сўзонаман,
Мансур каби ман соқини майхонаман,
Май ичмоққа Ҳазинийдур хуморингиз.

Ирам боғи ичра сарви қоматинг,
Есумандин чехра санинг сувратинг,
Фаргонани тутти ҳоло шухратинг,
Муиндин фузун этсун Худо ҳурматинг.

Боғ ичинда гул юзингдин хиёлат,
Лола кўксин ҳасратингдин қат-бақат,
Бу оламда йўқтур сандек хўбеурат,
Шукри Худо, ато қилсун сўхбатинг.

Роҳатим йўқ жонда, бир дам кўрмасам,
Тоқатим йўқ жонда, бир дам кўрмасам,
Қимки таклиф этса, бирга бормасам,
Сан келгунча ўлдургусен фурқатинг.

Эттинг мани Мажнун каби девона,
Санинг учун элга бўлдим афсона,
Телба янглиғ донишимдин бегона,
Дилда кўлдур, кимга қилай ҳасратинг?

Ҳижронингда неча муддат қон юттум,
Висолинга шому сабо кўз туттум,
Санинг бирла бу меҳнатин туготтум,
Бул ҳам бўлса, санинг эмди давлатинг.

Мани қилдинг халқ ичинда маломат,
Эй, Юсуфн дэвронимсан малохат,
Хўб билурсан сан маъзури фаросат,
Шайдо қилди мани санинг ҳимматинг.

Хулқу хўйинг этти, ёрим, гирифтор,
Ҳариз қилсанг, манда йўқтур ихтиёр,
Сарф айласам, қамдур санго бошумор,
Фидо қилсам ҳариз борим, иззатинг.

Эй, дилбари олам аро яғона,
Сан шамъдурсан, ман мисоли парвона,

Ҳоло ўзинг бир Юсуфи Фарғона,
Ниқоб очсанг, элга юзинг—шафқатинг.

Нуктадонлар ҳарф олсалар ҳар қачон,
Ибтилодин номинг чиқор бегумон,
Ғусса чекиб Ҳазинийининг бағри қон,
Манга шафқат-донм бўлсун одатинг.

Раҳм айлагил, эй, Юсуфи замоним,
Яъқубингга мунча жафо қилурсан?!
Қанъонийдин Мисра етмас фиғоним,
На сабабдин ўздин жудо қилурсан?

Аввал на деб шайдо қилдинг ўзингга,
Раҳм айламай, эй маҳлиқо, юзингга,
Ман телбани илтириб сўзингга,
Бу аҳдингга қачон вафо қилурсан?

Мажнуи каби оҳ урарман саҳрода,
Бағрим ўртаб, куир ишқи Лайлода,
Ақлим озиб, бошим турфа савдода,
Бу дардимга қачон даво қилурсан?

Дилраболар хайлин қалди ниҳоли,
Лаъли лабнинг эрур оби зулоли.
Ушбу айтгон сўзин келмас малол,
Мани ўздин қачон ризо қилурсан?

Эмди жафо жонга солма, ситамгар,
Фироқингда куюб, ўртаб самандар,
Ҳазинийин қилди ишқинг қаландар,
Мубталони не деб гадо қилурсан?

Эшит арзимини, айтай, ёри жонон,
Париўлар аросида ҳубонисан,
Ҳеч қолмади ҳаёлимда зарра, инон,
Қил тараҳхум, биз — раийят, султони — сан.

Юсуф каби малоҳатнинг яғонаси,
Ҳар ким кўрса, айтур: «Бўлғай девонаси»,
Зулайҳодек халқ ичинда афсонаси,
Аслин сўрсанг, ўзинг шўхнинг гадосисан.

Хуру пари юзинг кўрса, шайдо бўлғай,
Аҳли маҳшар яқо йиртиб, дод айлағай,
Дўзах ичра уқубатдин ҳеч қолмағай,
Шайдоларинг айтур: «Жаннат райҳонисан».

Товус каби чамаиларда хиром этсанг,
Қумрилардек сайри боғи Ирам этсанг,
Учратонини ғамзанг бирла гулом этсанг,
Нода қилсанг, андалиблар хушхонисан.

Тағофулдин ҳеч қолмади сан қилмагон,
Жамолдинининг шуъласига йўқ тўймагон,
Дардинг тортиб, фироқингда адо бўлгон,
Шифо бергил, аҳли дардининг дармонисан.

Кўздин оқгон ёшиммудур ёки Фирот,
Жоним ўртаб, яқин етти вақти мамот,
Хизр янглиғ еткур эмди оби ҳаёт,
Марҳамат қил, Ҳазинийининг суйгонисан.

Умид бирла келибдурмиз остонага,
Назар солинг бағри куйган девонага,
Хонумону молу жондин бегонага,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Фаргонанинг тарбияти Сиздин эрмиш,
Хар ҳолатманд муродини талаб келиш,
Зиёратга келиб, мунда йиғлаб турмиш,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Шафқат қилинг ҳар талабда келганларга,
Келолмайин бемор бўлиб ётганларга,
Назар солинг бир йўл келиб кетганларга,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Ҳар ким келса, ихлос бирлан, навмид кетмас,
Умидим кўп, шул бандага гуноҳ битмас,
Инишооллоҳ, икки дунё хор айламас,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Келганларининг кўнглида бир мақсади бор,
Дилидаги муддаосини Сиздин тилар,
Зиёратга келиб, мунда йиғлаб турар,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Уз исминигиз халқ ичинда Шоҳи Жалил,
Олиб келган сабза барги бизга қалил,
Езиб келган рисолатигиз бизга далил,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Бобонгиздир Мадинада ҳақ Мустафо,
Муттақонгиз Усмон каби қони ҳаё,
Ҳазинийдур гуломингиз, ожиз гадо,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Мустафога дунё вафо қилмади,
Зикриёга дунё вафо қилмади,
Айбиёга дунё вафо қилмади,
Авлиёга дунё вафо қилмади.

Абубакру Умар, Усмон, Алини,
Зухро илан Ҳасан, Ҳусайн валийини,
Олди ажал барча мурсал набийини,
Муртазога дунё вафо қилмади.

Қаён кетти ўтгуз уч минг саҳоба?!
Кетти алар ҳасрат, дили хуноба,
Дунё эрур бир кўхнайн хароба,
Раҳнамога дунё вафо қилмади.

Ғавсул-Аъзам авлиёлар сардори,
Алҳамдуллаҳ, умматининг раҳхори,
Масиходек жонбахш эрди гуфтори,
Муттақога дунё вафо қилмади.

Мажнун ўтти, куюб ишқи Лайлода,
Фарҳод-Ширин, Вомиқ кўнгли Узрода,
Муҳаббати Санъон қизи тарсода,
Жонфидога дунё вафо қилмади.

Тоҳирин кўр, Зухрога дил боғлади,
Ишқ ўтига юрок бағрин доғлади,
Тийғ остида ўлмоқлиқни чоғлади,
Бовафога дунё вафо қилмади.

Ул Мавлавий Жомий деди «Ҳамдамин»,
Мирзо Ҳусайн дер эрдилар «Маҳрамин»,
Ҳазинийман, Иброҳимдур суйганим,
Пурхатога дунё вафо қилмади.

Арзим эшит, эй, золимۇ ситамгар,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади,
Муҳаббатинг мани қилди қаландар,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Ман мубтало, ҳолим сўрсанг, на бўлғай?
Ишқинг ўти юрок-бағрим доғлагай,
Бу дардимга даво қилсанг, на бўлғай?
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Кеча-кундуз тинмай доим йигларман,
Ором олмай шому саҳар бўларман,
Бошим олиб кеторимни кўзларман,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Лайли каби Мажиуниинг сўрмадинг,
Ширин каби Фарҳодинг кўрмадинг,
Зухро каби Тоҳиринг суймадинг,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Вомик каби кўйингда кўн йиглатма,
Узро каби юрок-бағрим доғлатма,
Висолингга еткур эмди, излатма,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Адҳам каби тахту бахтим ташласам,
Насимийдек ман ўларни хушласам,
Гушту пўстум жудо қилиб сўзласам,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Гувоҳимдур маннинг ранга омоним,
Кўз ёшимдур селоб этиб тўфоним,
Бир йўл десанг Ҳазинийни суйгоним,
Хажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Мағил, ё Раб, мани охирда нймондин жудо,
Бағират қилгил, жасад бўлгонда бу жондин жудо,
То ичинда раҳматининг эзма бу тандин жудо,
То маҳшарда бўлай ул нори сўзондин жудо,
То ичинда шафқатинг ҳам бўлмасун мандин жудо.

То ғарибларнинг ўзингдин ўзга бир дармони йўқ,
То андаларнинг сандин ўзга, бошқа бир армони йўқ,
То ўзинг «бандам» десанг, биз, осийкинг армони йўқ,
То арва қилсанг, сав қилурсан, ўзганинг фармони йўқ,
То ай-жофий бўлмасун жаннату ризводдин жудо.

Бағират ваҳми билан доим маннинг кўксумда гам,
То қиёмат ваҳмидин кўйғлудам минг дарду алам,
То наъсиятнинг роҳига шавқим билан кўйдуи қадам,
То иску исён бирла юрдум, айладин тоатни кам,
То на гадо, сан подшоҳ, ҳеч қилма эҳсондин жудо!

То авалу охир йигилғай рўзи маҳшарда ҳама,
То сан ўзинг ман хастани: «Дўзах аро жойинг!»—дема,
То раҳамат айлаб манго, ул кун десанг: «Кўп гам ема!»
То «Фархатоман» — деб, бу дам, эй, осий бандам, гам ема!
То мағил сан эмди ҳаргиз айшў фарҳондин жудо!

«Умматим» деб йўхласа пайғамбарни охир замон,
То жаҳаннам оташидин,—десалар,—тошнинг амон!
То ҳам Абубакру Умар, Усмон, Али соҳибқирон,
То эй Ҳазиний, оби кавсар ичғали келгил бу ён!
То ташналикда бўлмайин ул Шохимардондин жудо.

Икки оламда эрурсиз осийларга раҳнамо,
«Раҳматан лил оламин» деб кўз тутар рўзи жаҳо,
Қабрингизда жўш уродур раҳмати нури Худо,
Ҳар киши қилса зиёрат, дардиға тоғай даво,
Равзан покнингга келдим, ё расули Мустафо!

Бир назар қилгил манго Одам Сафийни ҳурмати,
Ҳам Ҳалил босафо, Нуҳи набийни ҳурмати,
Ҳам Абу Бакру Умар, Усмон, Алини ҳурмати,
Юз йигирма тўрт минг ўтган набийни ҳурмати,
Равзан покнингга келдим, ё расули Мустафо!

Танда-жисминда имон, шойиства қилгил тавбаға,
Ул умид бирла бориб бошимни урсам равзаға,
Ҳазрати Одам дуоси бўлди мақбул Каъбаға,
Уласидин бул Ҳазинийким борибдур Бақяға,
Равзан покнингга келдим, ё расули Мустафо!

Ушбу дунёга келиб, гурбатга ёр ўлгон ғариб,
Шодлиқни ташлабон, гамга дучор ўлгон ғариб,
Соргориб рухсораси, гарди губор ўлгон ғариб,
Еру дўсту ақраболар ичра хор ўлгон ғариб,
Ағниёларга сўзи безъитбор ўлгон ғариб.

Бўлдилар бечоралиқдин Ҳақ таолоға ҳабиб,
Барча пайғамбар ичинда қилди Ҳақ ўзга қариб,
Айлади қаллошга жабру жафоларни насиб,

Тоғла Тагри қошида кори барор ўлгон ғариб.

Хотири доим мушаввашдур, билнинг, шому сабо,
Доимо роҳатнинг ўринга кўрар жабру жафо,
Қўймайни қувлар ани, кирса халойиқлар аро,
Ағниё иззатда, ҳар ерда топар мискин изо,
Эгин чиркин, сирри элга ошкор ўлгон ғариб.

Аксари умри мусофирликда ўтгай дарбадар,
Боши ёстиқға тегиб ётса, киши олмас хабар,
Қўлда моли бўлмаса, ҳеч ким келиб солмас назар,
Гар қазоси етса, ўлса, кўмгони қилгай ҳазар,
Мурдаси, хоки кужо, ялғуз мазор ўлгон ғариб.

Бибизоватлар, билнинг, бор умрича меҳнатдадур,
Қўрмагай ҳаргиз ҳаловат, хотири гурбатдадур,
Зарра шод ўлмай жаҳондаким, алар кулфатдадур,
Танда жони то ҳаёти борица заҳматдадур,
Бил, Ҳазиний, гуссадин жойдин гузор ўлгон ғариб.

¹ Кўш нуқта ўрнидаги мисра қўлёзма мавба матнида йўқ.

Вой, хор ўлди шарият, динимиз бўлди ғариб,
Бу нечук турфа аломат, динимиз бўлди ғариб,
Е яқиндурму қиёмат, динимиз бўлди ғариб,
Қўп ривож олди шарорат, динимиз бўлди ғариб,
Барчадин кетти адолат, динимиз бўлди ғариб.

Тавба денглар, эй биродарлар, туриб шому сабо,
Айлашиб зору тазаррулар, тиланг ҳақдин пано,
Доимо тоат-ибодатда бўлиб, айланг дуо,
Шояд этса раҳм, раббим—подшоҳ, бизлар — гадо,
Журм этиб, қилмай надомат, динимиз бўлди ғариб.

Хонақоҳда энкри Ҳақ монеъ, шарорат ошкор,
Барча нокаслар ҳукуматда сайиндур, 'хожа — хор,
Қимда дунё бўлса, ҳоло халқ ичра эътибор,
Олимۇ шайхи замон хилватда йиғлар зор-зор,
Жорий бўлмасдан тариқат, динимиз бўлди ғариб.

Бу замонларда зино бирлан ғино топти ривож,
Яхшиларга сабр қилмакдин бўлак йўқдур илож,
Бу на мушқилдур: мусулмонлар берур мушрикка бож,
Турмайин Фарғона ичра эмди Байтуллоҳга қоч,
Журм этиб, қилмай надомат, динимиз бўлди ғариб.

Ҳар қаёнда бўлса доноларин ҳоло бағри қон,
Бу фалак рафтори каж дастидин айларлар фиғон,
Қўл яқода, тавба деб айланг яна пиру жавон,
Беҳабар турма, Ҳазиний, аңқариб охир замон,
Во дариғо, бу на ҳикмат, динимиз бўлди ғариб.

Мубталолар ноласини туи-саҳар, ёрим, эшит,
Кечалар ҳажринг биланқим айлаган зорим эшит,
Ман нисор айлай йўлингда йўқ ила борим, эшит,
Мисли Санъон боғлагон бўйнуида зунорим, эшит,
Ҳасратингда йиғларам доим, шаби торим, эшит.

Еш тўкарман кўзларимдин Нухин тўфонидек,
Мисли Яҳёдек, биёбонда Шуайб чўпонидек,
Юсуфим деб йиғласам чун Яъқуби Канъонидек,
Аввалида кул бўлиб, охир Миср султонидек,
Бир калоба иф билан бўлгон харидорим, эшит.

Зикриёдек Ҳақ қазосига ризо бўлсаммикин?
Мисли Мусодек Худойимга наво қилсаммикин?
Валки Жиржисдек адувлар дастиди ўлсаммикин?
Неча ўлтиргон биле ўлмай, тирек турсаммикин?
Шаҳри Мавсул шоҳидин тортган озорим, эшит.

Чилла ўлтурсам наҳангин батинида Юнусдек,
Ўлмайин жаннатга кирсам ман ўшал Идрисдек,
Шоҳ бўлсам олаи Искандару Қовусдек,
Интизор этсам Сулаймонга яна Билқисдек,
Осаф ибни Бурқий келгунча ҳуморим, эшит.

Ул Сафиюллоҳдек «ё раббано» деб йиғласам,
Ҳазрати Айюбдек Ҳақни ризосини кўзласам,
Е Халидуллоҳдек ўғлумин қурбон айласам,
Мустафодек Маккадин чяқсам, Мадина кўзласам,
Бу Ҳазиний турмоқа бу ерда ночорим, эшит.

Баҳаққи Одаму Ҳавво, Худоё, динга қувват бер,
Аё Саттори беҳамто, Худоё, динга қувват бер,
Туфайли Идрису Мусо, Худоё, динга қувват бер,
Эрурсан Қодири яқто, Худоё, динга қувват бер,
Ки, барча сирридин ого(ҳ), Худоё, динга қувват бер.

Мусаллат айладинг Нуҳи набийин қавмига тўфон,
Нигин бердинг Сулаймонга, жаҳонда айладинг султон,
Ғазаб қилдингки, бўлди Лут қавми лаҳзада яксон,
Ки, ҳар не айламоқлик қудратинг олдиладур осон,
Узингсан холиқи ашё, Худоё, динга қувват бер.

Баҳаққи Юсуфу Яъқуби набийини туфайлидин,
Ушал Айюби долно, Зикриё, Яҳё туфайлидин,
Дуоини мустажоб этгил расулиллоҳ туфайлидин,
Қазога розилик берган Забиҳуллоҳ туфайлидин
Ки, ё Раб, Ҳурмати Исо, Худоё, динга қувват бер.

Карам айлаб, наҳангин батнида Юнусга жо бердинг,
Ки, қирқ кун қудратинг бирлан қаноатдин ғизо бердинг,
Халилдин душманига пашшаедин кўп жазо бердинг,
Ғазабни шуъласи жуш урди, қавмига бало бердинг,
Муродим шулки, маъбудо, Худоё, динга қувват бер.

Шафеъ қилдим тамоми руҳи поки анбиёларин,
Жаҳонда аввалу охирида ўтган авлиёларин,
Ҳабибинг умматимиз, ҳурматидин кеч гуно(ҳ)ларин,
Ки, раҳмат этгучи Раҳмон, қабул қилгил дуоларин,
Ҳазиний арзи шул санго, Худоё, динга қувват бер.

Амири Ҳақни тутмаса кимки, қазодин беҳабар,
Охират кўнглида йўқ, рўзи жазодин беҳабар,
Сиз ани мўъмин гумон этманг, Худодин беҳабар,
Жоҳили мутлақ ўшалдур, Мустафодин беҳабар,
Сидлику Уммар, чу Усмон, Муртазодин беҳабар.

Қатраин оби мазаллат билса ҳар ким аслинин,
Азбаройи бандалик халқ этти Одам наслинин,
Охири қилгай ато бизларга туфроқ васлинин,
Мард ўшал, тоатга сарф этса йигитлик фаслинин,
Қилмаса фармониини, бўлагон бинодин беҳабар.

Баъзилар тоатга шуга этмай, иши доим гуноҳ,
Қору бори маъсият, тонгла ўшал номасиёҳ,
На жавоб айтур, сўрар бўлса ҳақиқий подшоҳ?
Йўқ эрур, билгил, қиёмат даштида қочмоқга роҳ,
Ул ҳашр саҳросида «воҳасрато»дин беҳабар.

«Фазкурун» дебким хабар берди биза Ҳаййу қадим,
Ул Азозил тутмайини фармониини бўлди ражим,
Шул сабабдин айлади жойини дўзахда муқим,
Бул учун авлоди Одамага лаъин доим хасим,
То тириксан, бўлмагил ҳамду санодин беҳабар.

Ешликда ушласа пир доманини ҳар киши,
Икки дунёда ани, бил, неқдур, поклик иши,
«Йўлдин озмай кетса бандам» деб Худонинг хоҳиши,
Хуш келар Тағримга қўлларининг саҳарлар полиши,
Бўлмагил доим, Ҳазиний, илтижодин беҳабар.

Алвидоъ, эй дўстлар, вақти сафар бўлди, дариг!
Халқи олам жумла кун-кундин батар бўлди, дариг!
Яхши-хосон бандалар ҳуни жигар бўлди, дариг!
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Бевафо дунё иши қилди юрак бағрим кабоб,
Ҳар сафар нола қилибман, наргиси чашимм пуроб,
Тўлди паймонам букуи, ман найлайин, ҳолим хароб,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгеч ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Эй Худо, ҳеч банданинг кўзини гирён айлама,
Ман каби зор йиғлатиб, бағрини бирён айлама,
Қўп бало бошга солиб, гирёму нолон айлама,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Хожа, мулло, тўралар—барча гадо бўлди шу вақт,
Маслаҳатдонин замон аҳли зино бўлди шу вақт,
Саййиду аҳли расолар зери по бўлди шу вақт,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди дариг!

Е Илоҳо қўйма гафлатда мани, хушёр қил,
Зоҳиримни айла расво, ботиним бедор қил,
Бул-ҳавасин, эй Худоё, лойиқни дийдор қил,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Дод дастингдин, фалак, соҳибсуханлар кеттилар,
Ҳаққа тоат қилгучи ул муттақолар кеттилар,
Мисли ман расвою нолону ямонлар кеттилар,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Оҳ, найлай, дарду гамга мубтало қилди фалак,
Еру дўсту ақраболардин жудо қилди фалак,
Бошими ёри азизимдин жудо қилди фалак,
Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Ул шарият мазҳари рўйи ғубор ўлди, дариг,
Кетти ҳоло равнақи ислом, хор ўлди, дариг,
Қозилар ҳукми, ажаб, безътибор ўлди, дариг,
Зикри Ҳақ монев, шарорат ошкор ўлди, дариг,
Яхшиларга турғали Фарғона тор ўлди, дариг.

Кимни имони қавий ўласа, ўшал ҳижрат қилур,
Ул Мадина шаҳрига борсам, дебон ният қилур,
Равзан пайғамбаримин олдида хизмат қилур,
Зиндаликда ўлмайин ул жойин жаннат қилур,
Баъзига бормас баҳона равза, хор ўлди, дариг.

Марду зан, ёшу қарида қолмади шарму ҳаё,
Бу сабаблик бошимизга ёнилур турлук бало.
Ким эрур соҳибхукумат, шевадур анга гизо,
Бебизоат хордур, иззатда ҳоло ағинё,
Баъзилар дунё учун диндин гузор ўлди, дариг.

Динимиз ўлди ғариб, бу халқ ҳоло беҳабар,
«Қўп аломатлар бўлиб ўтгай»,—деди хайр ул-башар,
Ким, ҳадиси Мустафо чун «Кулли явмин»дур батар,
Деб эди: «Умматларим дунё учун диндин сотар»,
Пул учун мушрикларга мўмин қарор ўлди, дариг.

Тавба деиглар, эй биродарлар, туриб шому саҳар,
Қўл очиб қилсанг дуо, бергай Худо динга зафар,
На аломат, на қиёмат, неча йўл куйди қамар,
Турма бу ерда, Ҳазиний, равзага қилгил сафар,
Анқариб Дажжол хар узра сувор ўлди, дариг.

Тийра дилимнинг равшанисиз, рӯшю келинг,
Афтодаларни сўргали бир ошно, келинг,
Ҳоли табоҳнинг қошига мушқилкушо, келинг,
Ғурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам кушо, келинг.

Ман ташнаман висолилга, эй ёр, қайдасан?
Кўнгулдаги ғамингни сен ағёрга айтасан,
Утлуг шаробини бериб, куйдурса, қайтасан?
Ғурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб, қулбам кушо, келинг.

Сабру қарорим қолмади, йўлингда кўз тутуб,
Умрим ичинда доимо ишқинг билан ўтуб,
Тийги ситамларинг санинг жонимга қасд этуб,
Ғурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам кушо, келинг.

Ғам чоҳига кўюб ман ағёрим олдиди,
Ҳар доймо суҳбат тутуб аларнинг олдиди,
Дод айласан, тинглармукин ман ёрим олдиди,
Ғурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам кушо келинг.

Зарра тараҳҳум этмадинг, эй, шўхи пурситам,
Рўзи азалда ёзилмиш чун котиби қалам,
Бир йўқламай Ҳазинийни, юз дарду минг алам,
Ғурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам кушо, келинг.

Ғаҳ қилай десанг тамошо, бирла суйгонинг керак,
Чун қизил гул гунчасидек лаъли хандонинг керак,
Чун Ҳўтан оқуларидек чашми мастонинг керак,
Рўзни равшан этгали хуришиди тобонинг керак,
Тун — қоронгу кечаларда моҳи тобонинг керак.

Ман сўрай сандин, нигоро, оймусан ё офтоб?
Қаҳр қилдинг, муҳтасиб аҳлини қилдинг иҳтисоб,
Қўрқушимдин келмади ҳаргиз забонимга жавоб,
Икки руҳсоринг дилимнинг қалъасин қилди хароб,
Боз таъмиримга ул сўзи дурафшонинг керак.

То манинг кўксумда дардинг бор, ҳеч ким билмади,
Бохабар эрдингки, аммо бизга раҳминг келмади,
Манга сан этгон жафони ҳеч зодим қилмади,
Шўх наргис кўзаларинг жону дилимини ўртади,
Ул тағофулпеша айди: «Ранги сомонинг керак».

Истасанг Зухрони Тоҳирдек ўлумни хушлангиз,
Муғбача васлини топтоқга ҳаёни ташлангиз,
Лайли деб Мажнун каби сахро сари йўл бошлангиз,
Матлабинг гар бўлса Ширин, Кўҳқандек ишлангиз,
Риштасин зебо этарга Шайх Санъонинг керак.

Оч йўлум, ё Раб, Мадина сори қўймоққа қадам,
 Равази дўстинг тавофини манга қилгил карам,
 Хужран Адмадин умматга қилибсан муҳтарам,
 Орзу айлаб, ҳамиша йиғласам ман дам-бадам,
 Қўрмайин ўлсамки, кўксим ичра минг-минг дарду ғам

Аввало қилсам ирода сидқу ихлосим тузув,
 Айшу ишратлар билан ҳою ҳаваслардин бешиб,
 Бу жаҳон нашъу намосидин тақи кўнглум узув,
 Ул ҳабибинг ишқида дашту биёбонлар кезиб,
 Мисли ўланлар каби айлай вужудимни адам.

Хорлик тортеам биёбонлар аро Адҳам каби
 Ким, мададкорим бўлуб йўл бошласа руҳи набий,
 Ул Абубақру Умар, Усмон, мадад қилса Али,
 «Рўсияҳ, шарманда уммат кел!»—деса ҳазрат ман,
 Жумла армоғим кетиб, кўксумда қолмасдур алам.

Аввало йўлга қадам қўйғонда эҳром боғлайин,
 Тавбалар айлаб гувоҳинга, пушаймон айлайин,
 Ҳаж қилиб, Мийно бориб турганда чандон йиғлайин,
 Муздалифдин тош отиб, иблисин бағрин доғлайин,
 «Ҳажар-ул асвад» зияратинг қилиб, кирсам Ҳарам.

Улмайин етсам Мадинага бориб, анда қолай,
 То ҳаётим борица йиғлаб юриб хизмат қилай,
 Ҳар кун марқадларини гирдидин минг ўргулай,
 Гар қазо етса, Ҳазиний, остонингда ўлай,
 «Жаннат ул-Бақия» заминидин насиб этса Эгам.

Дўстлар, девонаман дўсти Худонинг ҳажрида,
 Муршиди комил, мукаммал раҳнамонинг ҳажрида,
 Зоҳиру ботинида ҳодий авлиёнинг ҳажрида,
 Икки дунёда суёнгон муттақонинг ҳажрида,
 Йиғласам, айб айламанглар пешвонинг ҳажрида.

Бизни ташлаб кеттилар, қон йиғлатиб Ғавси замон,
 Айласам камдур ҳаётим борица оху фиғон,
 Фурқати, ҳижрони этги, найлайин, бағримни қон,
 Фосҳ этолмас, кулл мурйд ҳасратлари дилда ниҳон,
 Элда кўп андуҳу ғам соҳиб дуонинг ҳажрида.

Кимга дод айлай, жаҳондин кеттилар олийжаноб,
 Дийдадин донм тўқарман, эй биродарлар, хуноб,
 Бул фироқ ўти билан бўлди куюб бағрим кабоб,
 Доғи дардини агар айтсам, бўлуб ялғуз китоб,
 Кору бори рўзу шаб зиқру санонинг ҳажрида.

Ғавсул Аъзамдин буён мундоғ валий келгон эмас,
 Ҳеч киши пир хизматини пирим каби қилгон эмас,
 Муршидимдек ҳеч ким олиймақом бўлгон эмас,
 «Муту қабла ан тамуту», раҳбарим ўлгон эмас,
 Уҳ урарман рўзу шаб тонгон бақонинг ҳажрида.

Тўймайин дийдорига, ҳасратда қолдим, водариг!
 Суҳбатига қонмайин гурбатда қолдим, водариг!
 Лутфидин маҳрум ўлуб, ҳайратда қолдим, водариг!

Шафқати толиблара ҳар ду саронинг ҳажрида.

Неча йил пир хизматини зйлагон очу наҳор,
 Побараҳна, этин дуч, бостон зимистонларда қор,
 Пир рисоини истагон, арқога ташлаб шарму ор,
 Дарғаҳи Мажзубда хизматларидур ошкор,
 Йиғларам уч йил пиримга қабри фоний ҳажрида.

¹ Кўп нуқта ўриқдаги мисра қўлабма манба матинида тушиб қолган.

Бесавад, омий эдим, анфосидин топтим ладун,
Хонақоҳда ул кунн суҳбат эди, жазби жуун,
Соли ҳамдуна, даҳа моҳи шариф, якшанба кун,
Раҳбарим иршоду салла, бердилар бир малла тун,
Жон берай манди у кун бўлгон ризонинг ҳажрида

Кейиндин кетти укойи айни ҳожию валий,
Бир кам ўттуз йил ризат чекти Балхда муттақий,
Бердилар Фарғонага келгони руҳсатни Али,
Ўттилар тажрид жаҳондин Тангрининг суйгон қули
Еш тўқарман эрта-кеч ул мосивонинг ҳажрида.

Эрди тарих бир мингу уч юзу ўн тўртда муқим,
Ушбу давлатни манго қилди ато Ҳаййу қадим,
Мен ризойи лир топонимда ўттузда эдим,
Мен, Ҳазинийга ижозат бердилар шайхи Ҳаким,
Пигласам кам муршидеки, муқтадонинг ҳажрида.

Назар сол осий умматга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Ҳаминша кори гафлатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Мани бошланг ҳидоятга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Ўшал маҳшарда жаннатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Солинг дарён раҳматга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Пигилса аввалу охир ўшал саҳрон маҳшарга,
Халойиқ эргашурлар барчаси Ҳодию раҳбарга,
Тараҳҳум қил, ўшал соат бизингдек осий, музтарга,
Борурмиз барча ташна, сув тилаб соқийи Кавсарга,
Берар аҳли саодатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Худо қози бўлиб, тонгла гуноҳимни ҳисоб этгай,
«Ҳама бандам мави қошимга келсун!»—деб, хитоб этгай,
Муҳаммадга кимиким уммат эрмасгур, азоб этгай,
Ўшал кунни кишиким ўйласа, доим савоб этгай,
Етар уммат шафоатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Лаҳаддин бош кўтарганда ҳама: «Воҳасрато!»—дерлар,
Қиёмат шиддатидинким ҳама: «Вовайлато!»—дераар,
Ҳама умматларинг йирлаб, яна: «Е Мустафо!»—дерлар,
Муҳаммад саждага бошин қўйиб: «Во уммат!»—дерлар,
Қолур уммат хижолатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Тарозуга солур аъмол элини ул қиёматда,
Гуноҳидин савоби кўп эса, албатта роҳатда,
Беҳишт ичра кирар хуру хусур бирлаи фароғатда,
Ҳазиний — осий уммат, сақлагил ҳифзу ҳимоятда,
Қилай жонимни ҳазратга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Кулли ашёни Эгам қудрат билан бор айлади,
Бандаларга бир неча сунъини изҳор айлади,
Баъзини гумроҳ этиб, баъзини ҳушёр айлади,
Неча мурсаллар этиб, мушрикни инкор айлади,
Кимниким иймони йўқтур, доҳили нор айлади.

Одам ўғли ер юзига нечасин султон этиб,
Даври даврон сурдириб, кўнгуллари хандон этиб,
Бу ўлумдин беҳабар юрди, алар жавлон этиб,
Тахту бахтини ажал бир кун анинг вайрон этиб,
Барчасин хоки мазаллатга гирифтор айлади.

Баъзисин қилди ғаний, бир нечани қилди ғариб,
Даст кўтаҳлик билан доим алар ғамга қариб,
Бул жаҳондин ўттилар, жавру жафоларин кўриб,
Мунда йиғлаб ўтгучи роҳат кўрар анда бориб,
Бул жаҳонда яхшиларнинг барисин хор айлади.

Ким ғариб бўлса агар, кўнгилида кўп андуҳу ғам,
Доимо элдин етар оиларга ҳам жавру ситам,
Ким жароҳатдур юроғи бариси, кўрса олам,
Бу фалакдин бошига кулфат етодур дам-бадам,
Котиби қудрат ани ғурбат билан ёр айлади.

Аксари одамга фарзанд бермади ҳаргиз Худо,
Баъзига бергонини қўймай яна олди қазо,
Она бирлан отасин қон йиғлатиб, қилди жудо,
Ушбу илатга кишини қилмасун ҳеч мубатало,
Эй Ҳазиний, баъзини фарзанд учун зор айлади.

Имом ул дам туруб йиғлаб: «Илоҳим раббано»—дейди,
Муни «Илоҳи қасамно»да манго ёган Худо,—дейди.
«Эшиттинглар, билинглар бу сўзумни, эй ағо!»—дейди,
Бу ери отини сўрсам: «Бу — Дашти Қарбало»—дейди,
Ҳусийн айди: «Азиз жоним бўлур мунда жудо!»—дейди.

Бу сўзни эшитиб йиғлашти анда барча ёрони,
Эшитти элу авлоди, улуг—кичик ҳам ўғлони,
Бу ер эрмини, экандур одамийни тўкилур қони,
Тонг отқунча йиги бирлан дедилар: «Вой, эсиз жони!
Худоё, чорамиз йўқтур, бу дарда не даво!»—дейди.

Кўрушуб, йиғладилар дам-бадам бир-бирлари бирлан,
Ризолик тилашиб ҳар бирлари кўнгуллари бирлан,
Қачон парвойи бор аҳлу аёл, ўгуллари бирлан,
Қиёмат шўриши бўлди ҳама ўз-ўзлари бирлан,
Гумон йўқтур, аё дўстлар, ҳама кори Худо—дейди.

«Ватандин айрилиб, эмди ғариблик йўлида қолдим,
Ишимиз ўнг келодур деб, валекин сўлида қолдим,
Имом учун, билинглар, Қарбалоини чўлида қолдим,
Авалда бу экан қисмат, Язидин қўлида қолдим,
Йиги қилмоқ керак, дўстлар, ҳама кори Худо»—дейди.

Тонг отқунча аларни ишлари анда йиги бўлди,
Йиги бирла тонг оттурди, Ҳазиний, юзлари сўлди,
Ватандин айрилиб, барча юраклар гуесига тўлди,
Қазога рози бўлдилар, атодин илгари ўлди,
Ҳама ёронлари йиғлаб Ҳусайн учун Худо дейди.

Бу жаҳон ичра ўлуи Олам Атони қўйлади,
 Шису Идрис, Нуҳдек соҳибазони қўйлади,
 Ул Халилуллоҳдек дўсти Худони қўйлади,
 Ўзни қурбон қилгон ул Забиҳуллони қўйлади,
 Марг охир ул тамоми анбиёни қўйлади.

Англагил, Исоқни Яъқубга қилди ото,
 Холиқим Юсуф қаби фарзандиди қилди жудо,
 Байтул-аҳзан ичра қирқ йил айлади вояйлато,
 У Суман бозорида Миср ичра тофти ул баҳо,
 Дийда нобийно, ўшал қадди дутони қўйлади.

Довуд ўгли ул Сулаймонга Худо берди нигин,
 Паишпадин анқоғача, ҳукмида қилди вису жин,
 Бас, қаён кетти шаҳоншоҳи набий рўйи замин,
 Бу жаҳон—фойидиди ўттилар тамоми мурсалин,
 Мургин фикр эт бу дам, шоху гадони қўйлади.

Жисмини қуртлар егон ул Айюби доно қани?!
 Кетти Дониёлу Луту Хут, Мажо, Мусо қани?!
 Кетти Солиҳ бирла Юнус, Мариму Исо қани?!
 Хизру Илёс бирла Жиржис, ҳам набийулло қани?!
 Икки оламининг чароғи Мустафони қўйлади.

Ул Абубакру Умар, Усмон, Алиюл Муртазо,
 Икки шаҳзода қаён кетти, яна Хайрунино,
 Шувча асҳоби Муҳаммад, кетти барча авлиё,
 Эй Ҳазиний, эми набат санга етти, ҳасрато!
 Ҳар кунин фикр эт, ўлуи шоху гадони қўйлади.

Пирга қил, эй одамий, байъат ўлуи дин илгари,
 Дарғаҳида айлагил хизмат ўлуи дин илгари,
 Рўзу шаб Тангрига қил тоат ўлуи дин илгари,
 Журму исёнинга эт ҳасрат ўлуи дин илгари,
 Манзилингни айлагил жаннат ўлуи дин илгари.

Жон амонатдур жасадда, бил, ғанимат зинадалик,
 Ҳақ Таолога тирикликда қилинлар бандалик,
 Тангрининг фармони—ғиря, бўлмагин кўп хандалик,
 Ўйла, маҳшарда машаққат, халқ аро шармандалик,
 Дийдага йўл бермагин рафлат ўлуи дин илгари.

Бу ўлуи Ҳақ барчамизга, ўйлагил, эй ошно,
 Бил, қаён кетти, назар қилгил, тамоми анбиё,
 Бир нафас қўймас жаҳон ичра, агар етса қазо,
 Ҳасрато бирла кетарсан, мулку ашё бевафо,
 Ол ғуристондин бориб ибрат ўлуи дин илгари.

Эй биродар, ҳар киши вақти саҳар бедордур,
 Ҳақ Таоло, бил, ўшандор бандаларга ёрдур,
 Тоатимиз муздиға жаннат билан дийдордур,
 Ҳақ Таолонинг ризоси санга кўп даркордур,
 Ҳақ сани бандам деса, давлат, ўлуи дин илгари.

Пирга қўл бер, чек риёзат, кетмайини оstonадин,
 Пир мисоли шамъдур, сен ибрат ол парнонадин,
 Ели Ҳақ бирла бўлуб, саҳла тилин афсонадин,
 Кет, Ҳазиний, раъзайи Ҳазратга сен Фаргонадин,
 Дам ғанимат, айлагил ҳижрат ўлуи дин илгари.

Хокдин халқ айлагон Одам Сафиюллоҳ қани?
Шис пайгамбар била Нуҳи набийуллоҳ қани?
Ҳам яна Идрису Хуту ул Халидуллоҳ қани?
Бил, ўшал Исмоилу Исҳоқ ила Юшбо қани?
Ҳазрати Яқуб бирла Юсуфи барно қани?

Чун ўшал Солиҳ чиқорди ноқасин бир тошдин,
Кирм балосидин қутулади Айюб ул бардошдин,
Бўлди вобийно кўзи тинмай Шуъайб инглождин,
Ютти Мусо аждаҳоси бир неча авбошдин,
Ядди байзо дастла Хорун била Мусо қани?

Шунча мурсаллар ўтубдур, Хизр ила Илёс ҳаёт,
Довуду, билгил, Сулаймон набий топти вафот,
Зикриё кетти ажалнинг дастидин топмай нажот,
Дониёлу Хутга марг бермади хатти барот,
Тинмайини инглаб Худога, ҳазрати Яҳё қани?

Ютти Юнуси наҳанг, қоринда жо берди Худо,
Чилла ўлтурди, ибодатлар қилиб, зикру сано,
Неча боре ўлтуруб Жиржисин тиргузди яно,
Ҳазрати Исони элиб, жойини этти само,
Ул Анис ила Скандар, Жамшиду Доро қани?

Ул Муҳаммад Мустафони барчадин аъло қилиб,
Жумла асҳоби била ёронларин ҳамро қилиб,
Бир макомин «Қоба ҳавсайно»ю «ав адно» қилиб,
Рўзи маҳшарда шафбатга ани якто қилиб,
Эй Ҳазиний, ўйлагил, шундай Расулуллоҳ қани?

Ақраболар фурқатинда танда жоним ўртади,
Балки бу жонимдин ортиқ устихоним ўртади,
Бу жигар-бағрим куюб, рағларда қоним ўртади,
Чун фироқу ҳажрида руҳи равоним ўртади,
Сабр этиб, ман оҳ уруб эрдим, забоним ўртади.

Бу жаҳони фониждан ўтти ёронлар, водариг,
Жондин ортуқ бир неча пиру жавонлар, водариг,
Еру дўсту ҳамнишини, хурду калонлар, водариг,
Кетти қавм ила қариндош ҳам эранлар, водариг,
Анбёлар ҳажрида оҳу фигоним ўртади.

Ман алардин айрилиб, эй дўстлар, девонаман,
Ақлу ҳушу фаҳм ила идрокдин бегонаман,
Нолаю фарёд қилиб ман, найлайин, афсонаман,
Бир ўзумдек аҳли дардин топмайин қайроғаман,
Ингласам, айб айламанглар, хонумоним ўртади.

Бу фалакни қору бори, ўйласам, жавру жафо,
Кулли жонликларга, фикр эт, қилмади ҳаргиз вафо,
Мисли йўл остига қолган кимсага мотамсара,
Бу работи кўҳнага дил боғламоқ аини хато,
Будди умрумни фалак, андак замоним ўртади.

Еру дўсту ақраболардин жудо қилган фироқ,
Жондин ортуқ ошнолардин жудо қилган фироқ,
Ошно, бегоналардин ҳам жудо қилган фироқ,
Ажратиб ҳешу таборлардин жудо қилган фироқ,
Найлайин, ҳажрида ман, руҳи равоним ўртади.

Бу фалакни жабридин ҳеч ерга етмас ҳасратим,
Шод бўлмай бир нафас, кундин фузун қабзиятим,
Дарду меҳнат ҳамнишиндур, ҳам жаҳолат улфатим,
Қўҳи ғам, дард ичра, найлайким, букулди қоматим,
Эй Ҳазиний қайгулик, найлай, жаҳоним ўртади.

То етим бўлмай киши, билмас атони қадрини,
Жону дилда тарбият қилгон анони қадрини,
Билмағай ҳеч ким ако бирла уқони қадрини,
Бир неча хешу табору ақрабони қадрини,
Ажрағай-билғай ако бирла уқони қадрини.

Тандурустлик лаззатин бемор бўлганлар билур,
Кўп ётиб, фарзандларига хор бўлганлар билур,
Боши ёстиқда ётиб, абгор бўлганлар билур,
Парчае нон қадрини кўп зор бўлганлар билур,
Кимки ман-минлиқда, билмайдур гизони қадрини.

Дўсту душман, ҳар киши, бегона, хоҳи ошно,
Қочгуси бошиниға мушкил тушса, сандин бевафо,
Сан учун ул бевафо улфат қилурму жон фидо,
Дўст қадрин билмағай бошиға тушмасдин бало,
Қарию аъмо бўлиб, билғай асони қадрини.

Қўлда молиниг борида бегоналардин ёр кўп,
Давлатинг кетса агар дилдордин агёр кўп,
Ҳам қадимий ҳамнишинлардин санго озор кўп,
Сухбатингдин ихтироз айлаб яна безор кўп,
Мардуми Фаргона билғай ағниёни қадрини.

Бул жаҳонда баъзиларин айлади тирноққа зор,
Баъзиларға Холиқин фарзанд берди бешумор,
Баъзини қилди азиз, бир нечаларин қилди хор,
Ҳарна қилса Холиқим, шукр айлагил лайлу наҳор,
Бил, Ҳазиний, сидқ ила шукри Худони қадрини.

Эй ёронлар, ғам билан ман хору зор ўлдум, нетай,
Бўлмайн хуррам, жаҳонда дилфигор ўлдум, нетай,
Хаста, маҳзунлиқда қолдим, ошкор ўлдум, нетай,
Дард тортмоқлиқда, дўстлар, беқарор ўлдум, нетай,
Дилрабони кўрмақа бўлдим хумор, ўлдум, нетай!

Мисли Мажиундек фироқи Лайлида оворамаи,
Қўҳкан янглиг Ширинни ҳажрида дилпорамаи,
Остонинг ёстониб, Вомиқ каби бечорамаи,
Ҳамчу Тоҳирким, қазони дастида оворамаи,
Ёрни васлиға етмоққа ўлор бўлдум, нетай!

Ғамни зиндониди қолдим, бормикин манго нажот,
Шояд ул битғаймукин раҳм айлабон хатти барот,
Чиқмайин ўлсам, фано чоҳида чун топсан вафот,
Шоҳ Хусайндек ташна бўлсам, ичмайин оби Фирот,
Шамр-малъун дастида қоним тўкор ўлдум, нетай!

Бормукин дунёда ҳеч ким ман каби ғамга қарийб,
Таҳ-батаҳ қондур юроғим, бир киши кўрса ёриб,
Хаста ҳолимини кўруб раҳм этмади ҳозик табиб,
Дил яросини иложин қилмади марҳам қўйиб,
Гусса бирла оҳ уруб, жондин гузор ўлдум, нетай!

Мисли Алҳам тахту баҳтим ташлабон кетсаммукин,
Тоғу чўлларин кезиб, байт ул-ҳарам борсаммукин,
Мустафони равзасини ҳаж қилиб келсаммукин,
Остонинг ёстониб, гафлат қилиб ётсаммукин?
Халқ аро расво, Ҳазиний, шармисор ўлдум, нетай!

* * *

Кетти бу жаҳондин дурри яктои шафоат,
Олам юзидин фониёга дарёи шафоат,
Кўнглида эли хоҳ шабу бегон шафоат,
Ул рўзи жаҳода ҳама шайдон шафоат,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Биз осийи деб, кўрмади бир лаҳза фароғат,
Қайғу била умри ўтинбон, кўрмади роҳат,
Ҳеч бермадилар бизлар учун жонга ҳаловат,
Боғлаб белига ҳиммат илан санги қаноат,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Ҳақ амри била бўлғуси маҳлук ҳама пайдо,
Тўлғай ўша кун кофиру мўъминга у саҳро,
Ўзини тилар ул кунӣ Одам ила Ҳавво,
Тушгай ҳаманинг бошига бу найзада савдо,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Дунёга келиб, кетгунча умматни дедилар,
Бизларни ғамимизиники ҳар лаҳза едилар,
Меърож тунида ота-онани демадилар,
Осийлар гуноҳиники аввал тиладилар,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Саҳрон қиёматда ўшал ҳожан «Тоҳ»,
Пинглаб юрадурлар, қилибон кўз ёши дарё,
Кавсар суйилин ташнага бергай Асадулло (х),
Бубакр, Умар, Усмон, ики шахзода, Заҳро,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Бозори қиёматни кезар дийдаси гирён,
Истаб ҳама фосеқ била фожирини ўшал он,

Гису ёзиб, Арш остида турғай дили сузон,
Аҳмад юзидин афв этадур қодирӣ Субҳон,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Ул шоҳи пайambarиники эрур матлаби уммат,
Ким дилларида бўлсаки, жойи ани жаннат,
Ким тобиғ эмас, қилғуси дўзахда иқомат,
Этилки, Ҳазинийки, сан ул раъзага ҳижрат,
Тонгла тушадур бошига савдой шафоат,
Осийлар учун ул кунӣ гавғойи шафоат.

Мухаммад умматига раҳмати Ҳақдин башорат бор,
 Бизи раҳмат қилурга рўзи маҳшар, неча оят бор,
 Қиёмат кун Эгамдин осий-жофийга ҳидоят бор.
 Ки, ҳавзи кавсару ҳам ваъдан дийдору жаннат бор,
 Туфайли Мустафо пайгамбарим Ҳақдин иноят бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор...

Худо Аҳмадга қавм этти, кўнгулларга хижолат йўқ,
 Узини яқтолигин билдурди, боз узри надомат йўқ,
 Расулнинг ёнига боргаймиз, эмди деч ҳасрат йўқ.
 Шу давлатни ато қилди Эгам, ваҳми қисмат йўқ.
 Ки, тавҳид жами исломдин иш этдук, шарофат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Эгам фармони бирла сурини гар торса Исрофил,
 Тирилгай аввалу охир ушал кун муъминну кофир,
 Замину осмону ушбу олам бўлгуси зойил,
 Ҳашрга неча оят Ҳақ таоло айлади нозил,
 Ушал кун гайридинларга азоб ила уқубат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Ки, эллик минг йил ўлтургай ҳама гўр бошида фардо,
 Мухаммадин бўлак кули набийлар дерки: «Во нафсо!»
 Набийлар деса шундоғ, ҳоли умматларга вояйло,
 Ҳашр чарх уриб, «Во уммат!» — деб Саййиди барно,
 Худого шукр айланг, билара шундоғ иҳонат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Нидо келгай Эгамдин: «Эй ҳабибим, мунча қайғурманг,
 Шафоат айланг умматини, нуфусин заррча қўйманг
 Ки, бошланг суйи жаннат умматингиз, ҳашр аро турманг
 Ки, дўстум, эмди мандин бошқа мурсал қавминини
 сўрманг,

Сиза тобиъларадурким, жаҳождин иморат бор».
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Абулқосимки, меърож охшамида чиқтилар боло,
 Мақоми бўлди ул кун «Қоба қавсайно»ю «ав адно»,
 Ҳабибин пойига сизларин бахшиш этти бул доно,
 Ҳазиний, шоҳиди меърожи «Субҳоналлази асро»,
 Биза хатти баротин бергонига қўх ишорат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

На ғам бизларга, шундоғ Мустафо пайгамбарим бордур,
 Шафоат қилгучи тонгла шафийи раҳбарим бордур,
 Мадад қилмоқта ул кун чорёр сардафтарим бордур,
 Ҳасин бирла Ҳусайни соқийи ул кавсарим бордур,
 Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
 Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Қиёмат офтобидин алар жўшга кириб турса,
 Худонинг қаҳридин қўрқуб, юроклар сув бўлуб турса,
 Гуноҳи ул тарозуда яна оғир келиб турса,
 Иложин топмайин ул дам ҳама ҳайрон бўлуб турса,
 Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
 Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Дили бирён, кўнгул ҳайрон, ўшал кун барча саргардон,
 Сирот узра олиб борса, нечук этгай мусулмонон?!
 Жигарлар қон бўлуб, жисм ила жони ҳам бўлуб ларзон,
 Баякбора ўшал дам барча одам қиягуси афрон,
 Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
 Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Киши бўлмас эди шундоғ азизе пурхислатга,
 Ва ё мухлис бўлуб, ихлос қилмас анда Ҳазратга,
 Етушмасини Ҳазини маҳшар кунин анда шафоатга,
 Шафоат аҳли умматга, тутар тахти адолатга,
 Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
 Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

* * *

Дини ислом хор бўлди, беҳабар уммат ҳануз,
Бил, кўторилгон йўқ эрди ваҳшийдин гафлат ҳануз,
Айлагоним йўқ эди бу сирни ман шухрат ҳануз,
Бош олиб кетмоққа қилмайдур ҳама ғайрат ҳануз,
Эй мусулмонлар, кетарга бормукни фурсат ҳануз?
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Бу на мушкилки, насоро бўлса бизга подшоҳ,
Бу сабабдин барча мўминнинг, билинг, қалби сиёҳ,
Қил таралдуд кетмоққа, банд ўлмайин ҳижратга роҳ,
Равзага тургил бориб, эгининда жор, бошда кулоҳ,
Бор ижозат кетмоққа, бизларга бу давлат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Кимки дунёдор эрур, халқ ичра топти эътибор,
Хар қаёда бўлса нокас халқи, соҳиб иҳтиёр,
Хоҳ мулло, сайиду содотлар эл ичра хор,
Хонақоҳда зикри Ҳақ мониг, шарорат ошкор,
Утти кўн неча аломат, олмасак ибрат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Қиз ано, ўгул атосидин, билинг, қилмай ҳаё,
Сўзлагай бир неча алфози қабиҳ, этмай ибё,
Пирӣ муршид, шогирду устод аросинда низоъ,
Бу сабабдин Ҳақ юборгай бизга миғг турлук бало,
Бил, ирода ила роҳ этмас ҳама ҳиммат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

* * *

Худойим амрини тутмай, кўнгул дунёга бергаймиз,
Ибодатдин қочиб доим, шароратга югургаймиз,
Кириб шайтон сўзига, Ҳақ йўлидин юз ўгургаймиз,
Юруб гафлат билан, ўлсак, лаҳад ичра на қилгаймиз?
Худоё, қўрқаман, маҳшар кўни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулulloга боргаймиз.

Тирикликда, биродар, юрма гоғил, тавба қилмасдин,
Нигитликда ибодат қил, қариб, қаддинг эгилмасдин,
Ғаниматдур ҳаёнинг, Тангрига тоат қил ўлмасдин,
Машаққатдур Эгам наздига бормоқ туҳфа олмасдин,
Худоё, қўрқаман, маҳшар кўни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулulloга боргаймиз.

Бу дунёда Худодин ўзга махлуқ барчамиз меҳмон,
Кетаримиз ушбу дунёдин, ҳама бир-бир қилиб армон,
Сирот отлиг гузаргоҳда ўтарин айлагин осон,
Ҳабибинг ҳурмати, ё раб, Илоҳо, қилма саргардон,
Худоё, қўрқаман, маҳшар кўни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулulloга боргаймиз.

Агар сан оқил эрсанг, бўлмагил гоғил ибодатдин,
Ўзингни рўзи маҳшар кўтқорай десанг хижолатдин,
Юрурлар кўп халойиқ беҳабар хавфи қиёматдин,
Қатори осийлар, ё раб, насиб айла шафоатдин,
Худоё, қўрқаман, маҳшар кўни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулulloга боргаймиз.

Вифо қилмас, биродар, билсангиз, ҳеч кимга бу дунё,
Бериб дунёга кўнгул, ёди Ҳақдин бўлма бепарво,
Иложи йўқ анодин ким туғулса, ўлмайин асло,
Ҳавас бирла қолур қилгон иморат, мулк ила ашё,
Худоё, қўрқаман, маҳшар кўни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулulloга боргаймиз.

Раҳгузардур бу жаҳон, бир-бир ўтарни ўйласун,
Юрмасун ялғуз киши, роҳи хатарни ўйласун,
Вақти етгонда амонатни тутарни ўйласун,
Бул қаро ер барчани бир-бир ютарни ўйласун,
Ҳасрато, вояйлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Моду дунёни йиғиштургон билан бир кун қолур,
Жон амонатдур кишига, билсангиз, охир олур,
Қўп халойиқ мол учун ўзини қулфатга солур,
Ҳар киши дунёга келса, охири бир кун ўлур,
Ҳасрато, вояйлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Анбиё авлиёлар ўлмайин қолғони йўқ,
«Қулли нафсини зонқатул мавт»нинг ялғони йўқ,
Барча кетгонлар тақи бу дуняга қалғони йўқ,
Қайси соат жон берарни ҳеч киши билғони йўқ,
Ҳасрато, вояйлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Бандалик қилғил тирикликда, ганиматдур нафас,
Кеча-кундуз йиғламоқликни, биродар, қилма бас,
Ушбу дунё ишлари беҳудайи ҳою ҳавас,
Жон мисоли андалибдур, бу жасад мисли қафас,
Ҳасрато, вояйлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Ушбу дунёдин гузар қилди ўшал Одам Ато,
Шис пайғамбар билан Нуҳи набий, воҳасрато,
Ҳам яна Иброҳиму Исмоилу кулл анбиё,
Мустафо кетти, Ҳазиний, йиғладилар «Уммато!»
Ҳасрато, вояйлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Гуноҳимин, худоё, рўзи маҳшарда ҳисоб этма,
Санга мушрику кофирлар қаторида азоб этма,
Жаҳаннам оташига куйдурб жисмин кабоб этма,
Санга қилдим тазаруё, ноумид айлаб-итоб этма,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб этма.

Туфайли ҳазрати Шоҳи Жарир—авлоди пайғамбар,
Абу Бакру Умар, Усмон, баҳаққи соқийи Кавсар,
Шафё қилдим ики шахзодани, қаҳр этмагил яқсар,
Ҳазо қилгаймукни бизларни ҳам чун барчамиз музтар,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб этма.

Ки сандин қўрқмайин бир неча одам ҳаддини ошти,
Зироат ўринга эл маъсиятлар тухмини сошти,
Гунаҳ дарёси мавж урди, жаҳон ичра тўлиб-тошди,
Бало бошига келгунча халойиқ турфа қўп шошти,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб этма.

Хатоси ҳаддин оштики, Лут қаммини ер ютти,
Ўшал Нуҳи набийни уммати тўфон била кетти,
Муҳаммад умматига бу балолар феълидин етти,
Гуноҳи қўлгиғидин Холиқим бу ери тебратти,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб этма.

Қўруб мундоғ аломатни ганийларда саховат йўқ,
Фақирларни дилида заррча сабру қаноат йўқ,
Замона шайхларида холисаниллаҳ ибодат йўқ,
Риё тоат қилур халқ ичра, хилватда рибозат йўқ,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб этма.

Яратнинг кулли ашёни ўзинг бир «коф» у «нун» билан
Ки, ҳарна айламоқдиг қудратининг олдиди осон,
Ғазаб қилсанг, қилурсан барчасини ер билан яқсон
Ки, «саттор ул-уюб» исминиг, шафёъ эттим бугун, Раҳмон,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиг хароб
этма.

Ҳабибниг ҳурматидин умматин кечгил гуносини,
Ўзинг афи этмасанг, мушқил эрур қилгон ҳатосини,
Талаб қилгон гадога дарғаҳингдин мударосини,
Худовандо, қабул этгил Ҳазиний илтижосини,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туброб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиг хароб
этма.

Қудрат била Халлоқ ўзи дунёни яратти,
Дунё демангизким, кулли ашёни яратти,
Лавҳ ила қалам, арз ила болони яратти,
Ҳам Арш ила курси била маъвои яратти,
Арз узра Азозилга бу саҳрони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти...

Қўқ узра малонкининг ниши тоати Субҳон,
Тангри ғазабидин барининг диллари тарсон,
Авзал бу жаҳон ичра бино қавми нубулжон,
Ондарни Худо қаҳри била айлади яқсон,
Ондар сўнгидин Одаму Ҳавнони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Иблисни жаҳаннам ўтидин айлади пайдо,
Доим анинг кори эди тоат била тақво,
Ўстод этиб берди малакут аҳлига Аллоҳ,
«Қил сажда бу Одамга!»—деди Қодир доно.
Иблис деди: «Гилдин нега аълони яратти?!»
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Бил, сажда қилиб, кулли малак топти шарофат,
Иблис унамай саждага, ул мужибни лазнат,
Мушрик деди: «Холик, санга ман қилдим ибодат!
Ман нур эдим, гилга нечук қилгум итоат?!»
Халлоқ ўзи кўнглига бу даврони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Мардуд этибон, ер юзига қувлади они,
Аввалда азиз этти-ю, хор айлади соний,
Нор эрди тани, асли жаҳаннамда макони,
Одам кўзидин айлади они чу ниҳоний,
Шаррига паноҳ тоату тақвои яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Гандум учун ул Ҳазрати Ҳавво била Одам,
Ер узра тушуб иккилари, дийдаси пурнам,
Бил, тавбалари бўлди қабул, этти мукаррам,

Ҳам жумла фаришта элидин қилди муқаддам,
Суйди, анга бу давлати уқбони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Айлоди Сафий аксари мафҳузи рисолат,
Баъзиларига берди тафовутда нубувват,
Умматиарин этгуси қисматда шафоат,
Кўрса, билладур ҳар киши, Қуръонда бу оят,
Айтмоққа, Ҳазиний, тили гуёни яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Кеч гуноҳимиз, Каримсан, Мустафонинг ҳурмати,
Чаҳорёри босафо, кулл анбиёнинг ҳурмати,
Авалини, охирада ўтгон авлиёнинг ҳурмати,
Аришу курси ҳам замини, ҳам самонинг ҳурмати,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

«Раҳматан лил-оламин» деб, они ёд эттинг сукуб,
Боши узра сая анинг тожини «ли умрик» қўюб,
Бул жаҳондин ўттилар жон борица «уммат» деюб,
Мини бир исминининг бириси эрди «Сатторул-уюб»,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

Зилзила бирла ҳароб бўди бу муфсид Андижон,
Турфатул-айнида яқсон айладинг қаҳринг билон,
Қудратингги билдилар ғафлатчилар хурду калон,
Барча ташвишда эди, бўлгайму деб охир замон?
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

Айюби собиринг дардига ўзинг бердинг нажот,
Ҳазрати Биржисни ўлурдинг, тақи қилдинг ҳаёт,
«Қоба қавсийно»да бердинг бизлара хатти барот,
Подшоҳлар подшоҳи ваъдадин қилмас уёт,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

Бошқа мурсалларнинг қавмини қилур эрдинг ғазаб,
Гар хатоси ҳаддин ошиб, онлар ўлса беадаб,
Бул Муҳаммад умматини сан суяр эрдинг ажаб,
Бандаларга қудратингги билдируб қўйдинг синаб,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

Эрта-кеч, шому сабо айланг, биродарлар, дуо,
Бошимизга гойибидин Ҳақ юбормасдин бало,
Тавба аилаб, эй биродарлар, тиланг Ҳақдин лано,
Кеча-кундуз ухламай йиғлар Ҳазиний, дер: «Худо»,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиг ҳароб этма дуонинг ҳурмати.

ҲАЗИННИЙ ТЎРА МЕРОСИГА БИР НАЗАР

Турон замини уч хонликка бўлинган XVII аср бошларидан XIX аср иккинчи ярмигача ўтган даврда хонликларнинг ҳар бирида алоҳида-алоҳида адабий мактаблар яратилиб, уларда ўнарча, юзларча қалам аҳллари ижод қилганлар. Ҳар бир хонликдаги мактабнинг гуллаб-яшнаган даври ҳам, мамлакат ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётидаги яхуш воқеалар туфайли инқирозга учраган давлари ҳам бўлган. Шўролар даврида Қўқон ва Хива хонликларидаги адабий муҳит ўзбек тадқиқotchилари томонидан, Бухоро адабий-маданий муҳити эса кўпроқ тожик олимлари томонидан тадқиқ этилгани сир эмас.

Бироқ шу нарса ҳам аёнки, ҳар учала хонликдаги адабий-маданий муҳит шўро мафкураси талабларига кўра, кўп ҳолларда шу мафкура тазйиқи остида ўрғинилди. Бунда ўша давлар адабиётидан коммунистик мафкура талабларига хизмат қилдириш мумкин бўлган ижодкорлар ва асарларгина танилаб олиниб, қолган жуда катта қисми, айтиш мумкинки, асосий қисми атайлаб четлаб ўтилди ёки онда-сонда ёлга олинган пайтларда ҳам уларга «меҳнаткаш халқ маишадларига зид, реакциян адабиёт» деган тавқи лаънат осылди.

Масалан, мутахассислар томонидан «Қўқон адабий муҳити» номи остида илмий истифодага киритилган ва алоҳида қудрат касб этган ижодий мактабда Писандий, Тамкин, Қорий, Нисбатий, Муҳаййир, Ерий, Завқий, Муҳсиний, Мавлавий Йўлдош, Нусрат, Наййирий, Шайдоий, Умидий — Ҳавоний, Роиқ, Синандий сингари ўнарча улкан истеъдод соҳиблари ижод қилганлари ҳолда бу кенг кўламли гуруҳдан асосан Муҳимий, Фурқат, Завқийгина гираззи мақсадаларини кўзлаб ажратилиб олиниб, улар яратган асарларининг кичик бир қисмини дастак қилиб, «ўзбек демократик-маърифатпарварлик адабиётининг намоёндалари» сифатида халққа танилганлар, ўша бир қисм асарлардангина иборат китоблар қайта-қайта чоп этилиб, мактаб ва олий ўқув юрталари адабиёт дастурлари, қўллама ва дарсликларига киритилган эди. Улар асарларининг қолган

қисми эса атайлаб ўқувчилар назаридан хуфий сақлаб келинган. Аллоҳ ато этган истеъдоди ва адабиёт олинди хизматлари билан номлари юқорида қайд этилган ижодкорлардан асло кам бўлмаган Муҳйи, Ҳазиний каби улкан ижодкорларнинг биринчиси, ҳақиқатга бутунлай зид равишда, «хукмдорлар, пулдорларнинг хушомадгүйи» сифатида, иккинчиси эса марксизм-ленинизм мафкураси томонидан «халқ учун афюн» деб ёмонотлиқ қилинган диний адабиётнинг тарғиботчиси сифатида мунтазам равишда ёмонотлиқ қилиб келинган.

Аслида эса улар халқнинг энг эъозли, покдомон шоирлари бўлганликларини кўрсатувчи ўнарча тарихий манбалар сақланиб қолган. Масалан, Муҳйининг энг истеъдодли шоғирларидан бири бўлиши, кейинчалик ўлкада жадид матбуотига асос солиб, истиқлол гояларини кенг тарғиб этганлиги туфайли шўро даврида биринчилар қатори қатли ом қилинган Фансуруллоб Хисрав ўз устозига баҳо берар экан:

Ба тарзи маснавий номандин Фирдасийи Тусий,
Ғазал бобида гўё Саъдийи ушбу замон Муҳйи, —

дея кенг халқ оммасининг энг сеvimли шоирларидан бири хусусидаги фикри тарих учун муҳрлаб қолдирилган эди.

Қўқон адабий муҳитининг энг азамат намоёндаларидан бўлиши Зиёвуддин Каттаҳўжа ўғли Ҳазиний тўрага (1867—1923) ўқувчиларнинг ихлос-этиқоли қанчалар зўр бўлганини исботлаш учун биргина мисол билан кифояланмоқчимиз. Ўзбек матбаачилигининг кашшофи Ғулом Ҳасан Орифжон ўғлининг саъй-ҳаракатлари билан «Баёзи Ҳазиний» 1910—1913 йиллар оралиғида Тошкентнинг ўзида пайдар-пай етти марта чоп этилганлиги, миллий адабиётимиз тарихида бетакор ҳодисадир. Шуниси ҳам борки, ўқувчилар талабини ҳисобга олиб, ҳар бир нашрга муаллифнинг янги-янги абётлари қўшила бориши натижасида шоирнинг ихлосмандлари Ғулом Ҳасан Орифжон ўғлининг Сақичмон кўчасидаги нашриёти эшигининг турнини бузбўзганлар ва баёзнинг бир нашрини сотиб олган китобхонлар унинг янги нашрларини ҳам хомталаб қилиб юборганлар.

Келинг, муҳтарам ўқувчи, Ҳазиний тўра шахсияти ва шеърятининг сир асри хусусида бир оз мулоҳаза юритиб кўрайлик. Аввало қўлимиздаги Ҳазиний «Де-

воён»и хусусида. Аслида Ҳазиний тўра ўз асарларининг ўқувчиларга қанчалар зарур эканини анилагани сабабли узоқ муддат кўз нурини тўкиб, барча асарларини бир жойга жамлаб, алоҳида девон тартиб берган ва уни келгуси авлодлар учун бебаҳо мерос сифатида қолдирган. Буни шoirнинг бизгача етиб келган айрим шеърларидан ҳам билиш мумкин. Масалан:

Таъби ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дун таъб,
Буйла идрокү фаросат бирла девоним қалай?

деб ёзади шoir ўз ғазалларидан бирида.

Аммо ўтмишдаги барча маънавий бойликларимизни ҳора чақага ҳам арзимайди деб ҳисобловчи қизил империя даврида бу ноёб санъат дурдонаси ҳам керакмас бир нарсасдек аллақайларга улоқтириб юборилди: ўттизинчи йилларнинг машум қатаргонлари даврида шoirнинг катта ўғли Амакихон қўлида бўлган «Девони Ҳазиний» ҳам беғуноҳ фарзанднинг қамоққа олиниши вақтида бошқа буюмлар қатори мусодара этилиб, гум қилиб юборилади. Шу ўринда бахти қаро Амакихон Зиёвуддинхон ўғли худди отасининг шўролар кўзига тиканак... бўлиб қадаладиган ноёб девонини кўз қорасидек сақлагани учун балога қолмадини экан деб ўйлаб қоласан киши.

Ҳозир нашир этилаётган девон ўша машҳур «Баъзи Ҳазиний», қўқонлик таниқли адабиётшунос, маънавий-итимиз филойиси Аҳмад Мадаминон томонидан мустақилликдан сўнг chop этилган «Тасаддуқ, ё Расулуллоҳ» китобчаси, инқилобдан илгариги баёзлар ва кейинги йилларда шеърят ихлосмандларидан топилган ўналарча асарларидан фойдаланиб тузилган ва имкон даражасида девон ҳолига келтирилган.

Маълумки, Ҳазиний XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср биринчи чорағида, ўлкамизда мураккаб тарихий вазият ҳукм сурган бир даврда яшаб ижод этди. Бу даврда Қўқон, Хива ҳамда Бухоро адабий муҳитларида янгича маърифатпарварлик йўналишида асарлар яратган Аҳмад Дониш, Сатторхон, Фурқат, Иброт, Қомил тахлитидоғи ижодкорлар мероси адабиётимизда янги бир босқични бошлаб берди, кейинчалик улар ижоди Бехбудий, Авлоний, Фитрат, Ҳамза, Мунавварқори, Тавалло ва бошқалар томонидан давом эттирилиб, юқорироқ поғонага кўтарилди.

Аммо гап шундаки, Ҳазиний уларнинг аксар қисми билан бир даврда яшаб, биргаликда ижод қилган бўл-

са ҳам, унинг меросида янгича маърифатпарварлик ва жаҳидлик йўналишидаги асарлар даярлай узрамаган. Шoirнинг ҳозирги китобхонларга тавсия этилаётган девони уни аввало йирик мутасаввуф шoir, диний мавзулардаги шеърятнинг энг азамат вакилларида бири сифатида гавдалантиради. Иккинчи томондан эса, шoir дунёвий мавзуларни, ишқи мажозийни акс эттиришда ҳам улкан истеъдод эгаси эканини баралла намойиш этади.

Ҳазиний ишқи илоҳий тасвирида ўзинга хос мактаб яратган олган нодир ижодкор сифатида айниқса ҳаракатлидир. Бу соҳада ижод қилган кўплаб йирик қалам соҳибларидан фарқли равишда Ҳазиний ишқи ҳақиқий, яъни ишқи илоҳийга ноил бўлиш учун дастлаб ишқи мажозий босқичини ўтиш шартдир, деган гоёни ўз асарлари тағмаиғига сингдирибгина қолмай, уни баралла, очик-ойдин ифодалаган ҳоллар ҳам кўп бўлган. Масалан, «керак» рафиди ғазалида у:

То мажозий ўтига куймай, ҳақиқат топмағай,
Эй, Ҳазиний, кўз ёшини айла тўфонинг керак.

деб ёза, бошқа бир ғазалида:

Ким мажозий ўтига куймайди, у ошиқ эмас,
То, Ҳазиний, ҳар кишида ёрининг савдоси йўқ

мисраларини битганлиги маълум.

Шoirнинг бу кўнгли розига чуқурроқ назар солсак, унинг «ишқи мажоз» рафиди махсус бир ғазал битганининг ҳам гувоҳи бўлаемиз.

Ҳазиний шеърятинида ҳаётга, ҳаёт ҳодисаларига муносабат кўп ҳолларда ўта оригинал тарзда, унинг ўзинигина хос йўсида ифодаланади. Чунончи у:

Рақсдин холи нимарса йўқ бу оламда, билинг,
Билмағай, зоҳиди дастида урар саддона чарх

дер экан, зоҳид қўлидаги тасбеҳнинг бир маромда айланиши рақсга ўхшатилишидан ҳайратга тушмай-йлозимиз йўқ.

Еки бошқа бир ўта оригинал тимсолни олайлик:

Мунаввар айлағай оламни зулмат босса, тобонинг,
Жамолнинг бошида ою кун бирла само муҳтож.

Мумтоз шoirлар одатда ўзларидан олдинги шеърят намояндалари асарларида анъана тусини олган тимсолларнинг бирор янги қиррасини очини, уни ўз

шопрона фикр парвози билан юксалтириш йўлидан борадилар. Чунончи, маҳбубан билан гузал чехрасини қуёшга, ойга ташбеҳ қилиш анъанаси мавжуд — ва кўпгина шoirлар бу хусусда ўзларига хос тарада фикрлаб муваффақиятларга эришганлар. Бироқ Ҳазиний тўра таъбиридаги оламни зулмат боссаю маҳбуба тўлини ой сифатида кўришиб, бутун оламжаҳонини бир лаҳзада мунаввар этиши, бу ҳам етмагандек ою қуёшу само унинг жамолини кўришга муҳтож эканликлари ҳақидаги мислсиз кашфиётни алоҳида таъкидлаш лозим бўлади.

Шунинг ўзинига эмас. Ою кун маҳбубани кўришга муҳтож экани Ҳазиний кашфиётига кўра масаланинг бир томони холос. Бошқа бир ғазалида шoir ҳатто:

Ою кун рашик айлабон, бўлгай хижил рухсоридин,
Наргиси оху, тиши лавълига маржон ўшамас

дейишгача боради. Маҳбубанинг рухсорига ою кун ҳам рашик айлаши, ҳам ғўзалликка унга тенг кела олмаганидан хижолатга тушибди ҳақидаги фикр ҳам юқорида биз айтган кашфиётнинг давоми, балки янада юқори-роқ босқичидир.

Ҳазиний шеърини фақат муҳаббат мавзун билангина чекланиб қолмай, унда кишиларни инсоф-иймонга, вафо-салоқатга, меҳр-оқибатга даъват этувчи насихатомуз асарлар ҳам анчагина учрайди. Бир байтида шoir:

Ҳазиний охиратга ҳар киши йймон билан кетса,
Ўшал ерда ани сен англагил, ўлаган билан ўлмас.

деб ёза, бошқа бир байтида:

Ҳар нечук одамни ҳам кўнглига бўлма дардлаши,
Душманингни қилгусидур ўзингга ҳамхона лафз

дея кишиларни дўст-душманин ажратишга даъват этади, лақмалик қилиб айтиб юборилган сўз уларни душман билан ҳамхона бўлишдек кўнглисизликка олиб келишидан огоҳлантиради.

Ҳазинийнинг она юртида энг зўр фожиа — ўрус босқини инҳоясига етиб, Қўқон хонлиги тугатилиб, унинг ўрнида Туркистон генерал-губернаторлиги таркибида Фарғона вилояти тўзилган йилда бўлajak шoir элигига тўққиз ёшга қадам қўйган эди. У тез орада ўрус босқинининг машум оқибатларини кўрди, шoir сифатида қалам олгач эса:

Бу на мушкулки, насоро бўлса бизга полшю,
Шул сабабдан барча мўминнинг, билнинг, қалби снэх.

дея баралла боиг урди, ўзича эолим зулмидан қутулиш йўлларини излади. Лекин шунга ҳам айтиш керакки, Ҳазиний эолим зулмидан қутулиш учун улдан узоқ-узоқларга, ислом оламнинг муқаддас қаламжолари бўлмиш Маккаю Мукаррама ҳамда Мадинаи Мунавварага бош олиб кетиш лозим деб ҳисоблади. Шу муносабат билан шoir:

Ўлмайин етсам Мадинага бориб, анда қолай,
То ҳаётим борича йнглаб юриб хизмат қилай,
Ҳар кун марқадларини гардилян минг ўргулай,
Гар қазо етса, Ҳазиний, остонингда ўлай,
«Жаннатул-Бақя» заминидин насиб етса Эгам

деб ёзганлиги маълум. Бошқа бир шеърдаги:

Равзай покнингга келдим, ё расули Мустафо

дейишига қараганда шoir чиндан ҳам Ҳаж зиёратига бўлган деб ҳисоблаш мумкин.

Масаланинг бу жиҳати Ҳазиний ўз давридаги Қодирия сулукининг йирик раҳнамоларидан бўлмиш Муҳаммад Ҳаким халифага мурид тушиб, илми ладунда юқори мартабага эришуви билан боғлиқки, у ҳақда кенйироқ тўхталамиз.

Ҳазиний тўранинг ишқи мажозийини акс эттирувчи ғазалларида навоийвор, муқимийвор намуналар кўплаб учрайди. Чунончи:

Зоеъ ўткардим йигитлики паривашларини деб,
Ушбу илаят бўлмагай манди раҳо тоқайгача

байтини ўқиганда, ҳазрат Навоийнинг:

Йигитликда кўнгулни узмагайдим дилраболардин,
Қариганда нечун кўнгул узай мужгон асолардин

дегавлари беихтиёр ёдга келса, бошқа бир ғазалдаги:

Ажаб ошуфтадурман, айлайин изҳор деб келдим
Юракда қолмади тоқат, кўрай дийдор деб келдим.

байтини мутолла қилганда мавлоно Муқимийнинг:

Кўп эрди ҳасратим, жоно, қилай изҳор деб келдим,
Муқимий кунжи гам эрди, сани гамхор деб келдим

матлаъли машҳур ашулас ёдга тушибди илҳом бўлиб. Ишқи мажозия таъбирида ўзининг ва ашқомон мумтоз шoirлар билан ҳамфурқлиги намоиши этув

чи бундай мисоллар Ҳазиний тўра меросида кўплаб учрайди. Биз улардан иккитагина намуна келтирдик холос.

Шоир девонида бу мавзуда кўплаб асарлар учраши муносабати билан бир масалага алоҳида тўхталиб ўтиш зарурати сезилади. Ҳазиний тўра яшаб, ижод этган давр адабиётида айниқса кенг ривож топган мувашишаҳлар ҳақида гап бормоқда. Шоир мансуб бўлган Қўқон адабий муҳитида ҳам, Хива хонлигидаги шоирлар ижодида (ҳатто, Муҳаммад Раҳимхон Ферузда) ҳам мувашишаҳлар кўплаб учрайди. Давр адабиётида кенг ўрин олган бу воқеа 1910-йилларнинг ўрталарига келиб «Ал-Ислоҳ» ойномасида ва бошқа баъзи вақтли нашрларда кўп миш-мишларга сабаб бўлди. Муқимий, Фурқат сингари мумтоз шоирларни халқ орасида ёмонотлиқ қилиш учун улар ёзган мувашишаҳлар дастак қилинди. Қўқон адабий муҳитининг бу вақтларда барҳаёт бўлган йирик намоёндаларидан Убайдулло Солиҳ ўгли Закиёғина ўз замондошлари бўлмиш бу улкан шоирларнинг мувашишаҳларини матбуот саҳифаларида уларнинг душманларидан ҳимос қилди.

1950 йиллар охирига келиб азамат шоир ва олим Мақсуд Шайхзода мувашишаҳга доир янги ва асосли фикрларини кенг ўқувчилар оммасига маълум қилди. «Лирикада мувашишаҳ жаири... ўзбек адабиётида айниқса XIX асрининг II ярмида кўп авж олиб кетиб, адабиёт аҳли ўртасида кенг расм бўлиб қолган эди... Ҳатто шу даражадаки, шоирлик ва назмчилик ҳунари мувашишаҳчиликдиган маҳорат билан ҳам ўлчанадиган бўлиб қолди», дея ўз фикрини бошлаган устоз Шайхзода: «Аниқлик учун шунини ҳам қайд қилиш керакки, мувашишаҳ кишининг исмига боғланган бўлса, уша ғазалда таъриф этилган образ ҳам айни мазкур кишининг ўзини деб ўйлаш хатодур. Мувашишаҳдаги исм бу ғазалнинг кимга бағишланганига далолат қилади холос. Асарда тасвирланган ёр эса бус-бутун бошқа бир киши бўлгани ҳам мумкин», деган ўқувчи кўнглига гулгула солувчи ва уни янги-янги изланишларга чорловчи бир хулосага келган эди.

Юқоридаги фикрлар устозининг «Фурқат ҳақида қайдлар»¹ номли мумтоз тадқиқотидан олинган. Бу фикрнинг қанчалар тўғри эканини исботлаш учун Шайх-

зода домла Фурқатнинг Мақсуджон исмли кишини (бу киши шоир Мираҳмад Мирийнинг жияни, Тошкентнинг Ўзганд маҳалласида яшаб ўтган, Фурқатдан бир неча ёш катта бўлган дўсти Мирмақсуд оқоқол бўлганлиги кейинчалик биз томонимиздан аниқланган) бағишланган мувашишаҳдан бир байтни таҳлил этиш билан неботлаган эди. Устоз Шайхзаданинг фикрларини мустаҳкамлаш мақсадида биз ҳам Фурқатнинг машҳур Тўйчи ҳофизга бағишланган «устид» радибли бир ғазалдан далил келтирмоқчимиз. Унда қуйидаги икки байт ҳам мавжуд:

Ўсмалик қошларму ё шамшир қондин занглир,
Еки пистоқи тўкулмуш ранги аҳзар устид.
Юз уза кокулмудур ҳар сори печу тоб ила?
Ганжи ҳусунгуму ётур ё икки аждар устид?

Бу мисраларда тасвирланган ўсмалик қошларни, ҳар сори силкинувчи юздаги кокиларини Тўйчи ҳофизга нима алоқаси бор. Бинобарин, ўз-ўзидан маълум бўладикки, ғазалда бошқа бир ғазал маҳбуба тасвирланиб, у Тўйчи ҳофизнинг исми билан безалган ва, чамаси, ашула сифатида ижро этиш учун унга тақдим қилинган. Мувашишаҳчилигимиз тарихида бундай қизиқарли намуналар кўплаб топилади. Устоз Шайхзода шу жиҳатларга асосланиб, яна бир ўта муҳим амалий аҳамиятга эга бўлган катта фикрни ўртага ташлади: «Адабиёт тарихини ва шу жумладан Фурқатнинг ҳаёт ва ижодини ўрганишда мувашишаҳлар маълум бир хужжат сифатида хизмат қилишлари мумкин. Одатда мувашишаҳ фақат тирик дўстнинг исмига боғланган. Шунинг учун ҳам исмига мувашишаҳ боғланган кишиларни аниқлаш ва шу орқали шоирнинг ёру дўстлари, муҳити ва доираси ҳақида конкрет материал қўлга киритиш, шоирнинг илмий биографиясини яратиш учун муҳимдир».

Юқорида айтилганлар ҳисобга олинадиган бўлса, Ҳазиний тўра шеъринида ҳам унинг замондошлари, кўнгли яқинлари, маҳбублари бўлмиш бир неча киши исмларига дуч келамизки, бу мувашишаҳларнинг ҳар бирини алоҳида-алоҳида ўрганиш ишини фурсатини қўлдан бермай, кенг кўламада бошлаб юбориш адабиётимиз фахри бўлган бу азамат шоир муҳитини аниқлаш, у кишилар билан дўст, ҳаммаслак бўлганлиги ҳусусида янги, қизиқарли хулосаларга келиш имконини берган бўлур эди. Аввало шунини айтиш керакки, Фурқатнинг

¹ Қарилсин: «Фурқат ва Муқимий ҳақида мақоалалар». Тузувчи Гулом Қаримов. Ўзбекистон, Тошкент, 1968 йил.

Азимхон исмига мувашшаҳ боғланган бир муҳаммасини истисно қилганда мувашшаҳларнинг деярли ҳаммаси газал жанрига мансуб дейиш мумкин. Ҳазиний тўра бу жанр доирасини кенгайтириб, Иброҳимхон ва Тўтихон исмига икки мураббаъ — мувашшаҳ бағишлайди.

Кези келганда шунини ҳам айтиш керакки, Муқимийнинг:

Ақду хуш учти бошимдин, эй пари, девонаман,
Бир иложе қил, эл ичра бўлмайини афсонаман,

матлафли газали Адолтоҳоним исмига мувашшаҳ қилинганини ҳисобга олмганда, мувашшаҳлар, деярли ҳаммаси эркак кишилар исмига боғланган. Мумтоз шеърятимидада аёллар исмига мувашшаҳ боғлаш деярли мумкин бўлмаганлигининг ўша замонлар ҳаёт тарзи, ҳукмрон мафкура тақозоси билан ифодаланганидан бир мунча жиҳатлари борки, бу алоҳида бир мавзунинг иши. Лектин Ҳазинийнинг ишқи мажозийини, ҳатто ишқи ҳақиқийини акс эттирувчи асарларида кўпгина замондошларининг номи учрайди. Ишқи ҳақиқийга бағишланган газални ҳам мувашшаҳ тарзида яратилганига мен ўзим билган мумтоз шоирлар орасида фақат Ҳазиний тўра меросида дуч келганимни айтмоқчиман. Шоир мувашшаҳларида номин энг кўп учрайдиған Қўлдошхонга, ҷуноқин «Фирок» радифли газал ҳам бағишланган. Ишқи ҳақиқийни тараннум этувчи газалда бу дунёнинг омонат эканлиги, у юз йитирма тўрт минг анбиёни, Аҳмади Мухтор (Муҳаммад Мустафо с.а.в.) ни, Фалотунини, хонақоҳларда умри кечган не-не шайхларни қора ер бағрига жо қилганлиги хусусида ёниб қалам тебратган Ҳазиний тўра мақтани:

Нақди умринини қилинганга олгунча тоатда бўл,
Эй, Ҳазиний, айтасан энку саноларини фирок

дея тугаллайди. Ҳазиний газал ва мураббаларида Қўлдошхондан бўлак Иброҳимхон, Нишомхон, Мўминхон, Маҳмуджон сингари эркаклар зотидан ташқари Тўфакхон, Ашуройхон, Ойшахон, Назирхон (кейингиси машҳур «Назирхон тановори» ишқодори бўлса ҳам ажаб эмас) сингари аёлларга боғланган мувашшаҳлар учрайди. Ҳатто, машҳур «Фаргона тоғи отгунча» газалининг ўзи ҳам Ҳамрахонга мувашшаҳ қилинганики, бу шахсларнинг ҳар бирини шитоб билан аниқлаш, уларнинг шоир билан муносабатига онд катта-кичик жиҳат

ларини тиклаш келажақ учун гоёт муҳимдир. Шитоб билан деяётганимизнинг боиси шунки, Ҳазиний тўра вафотларидан буён атиги 76 йил ўтди. Бинобарин Ҳазиний тўрани кўрган, у киши билан суҳбатлашган, шунингдек, у зотининг мувашшаҳларида исми тилга олинган кишилар билан шахсан таниш бўлган қариялар ҳали бор деб ўйлаймиз. Бу иш 10—15 йилга кечиктирилгудек бўлса, ўша имконият бой берилиши турган гап. Шахсан ўзимга келсак, 1910-йилларда Тошкентнинг Қўлалдош мадрасаси муллаваҷчаси бўлишни Чўқур кўприк маҳаллалик Мулла Ғулом домла исмли эъёли билан етмишинчи йиллар ўрталарида бир неча бор суҳбатлашни бахтига муассар бўлганман. Мулла Ғулом домланинг ҳикояларидан Ҳазиний тўра чинакам валий одам сифатида тасаввурида гавдаланган.

«Қўлалдош» мадрасасида таҳсил кўриб юрган кезларимизда бизга бошқа фанлар қатори «Қофия»дан ҳам дарс берувчи мударрисимиз хузуларига ўша даврнинг кўпчилик одамлари сингари уст-бошига эътибор бермайдиган бир одам онда-сонда келиб турарди. У кишининг ташқи кўриниши ва сўзлашув лаҳжаси Фаргона томонининг фуқароси эканини сездириб турарди. Нимдош кийим-боши туфайли толиби илмларда жила ҳам қизқиш ўйготмайдиган ўша ўрта ёшлардаги киши мадраса эшигидан кириб келиши биланоқ мударрисимиз, ҳатто дарс ўтаётган бўлсалар ҳам, дарҳол меҳмон истиқболига чиқар, толиби илмлар билан машғулотини келган жойида тўхтатиб, шоғирлардан бирига рўмол на пуд бериб, шундоққина мадраса орқасида жойлашган турунч каппонидан паловга лойиқ масаллиқ харид қилиб келишни буюрар эдилар.

Бир сафар шеърятини яхши ўргатадиган домлаимиз маърузасининг энг қизиган чоғида ўша фароналик меҳмон дарсхона эшигини қия очдилар. Маърузани шартта тугатиб, мударрис у киши истиқболига чиқдилар ва бу сафар ош масаллиғи сарфини менга топишдилар. «Қофия» дарси энг қизиган жойида синганидан айтган қилдиму лексин асло сир бермай, бозор томон йўл олдим. Йўл-йўлаккай: «Шу ирқит чопон киши келиши билан мударрисимиз мунча ўқини тўхтатавермас, бир оз кутиб, дарсалар тугагандан кейин шу ишни қилса бўлмасинкин?» дея ўйлаб кетдим. Домлаим маҳтал қилмаслик учун шоша-пиша масаллиқни тайёрлаб келсам, меҳмон мударрисимизнинг хос хужрасида у киши билан суҳбат қилиб ўлтиришган экан. Тавозеъ

билан қайта салом бериб, масаланики домланинг билдирарига кўйиб, хужра эшиги томон тисарилиб чиқатганимда меҳмон ним жилмайиб аралаш менга:

— Энди... ирқит чопон дейсиз, бир нимаен бўлмаса, домлангиз шундай қилмайдиди! — деб қолса бўладими? Балиқдек тилдан қолиб, тинг дебелмаганимни биламан холос. Елғизликда ҳаёлимдан кетган, мен бирор одамга айтиш имконига умуман эга бўлмаган «ирқит чопон» ибораси ул зоти шарифнинг оғизларидан чиққанида ранги рўйи не аҳволга тушганини билмайману лекин бошим гир айланиб, кўз олдим қоронғилашиб кетгани ёдимда. Қай алфозда хужрадан чиққаним, қовлимизга қандай етиб борганимни билмайман. Эшикдан кирибқоч бу синоатни отамга шоша-пиша айтган эдим, қиблагохим ўша «сиқирт чопон киши» кароматли эшон, машхур шоир Ҳазиний тўра эканини айтдилар.

— Шундай бўтам, Ҳазиний тўранинг валонятларининг шу тариқа гувоҳи бўлганам», ден Мулла Фулдом домла мени дол қолдириб ўз ҳикоясини тугатган эди.

Ҳазиний тўранинг валииликлари, ниҳонда покдомон эшон бўлганликлари ҳақида бошқа ривоятларин ҳам кўп эшитганман. Улардан атиги биттасини келтириш билан kifояландим.

Алабиётимиз факри бўлмиш бу муборак зотнинг наса-насаблари ҳам ота, ҳам она томондан Расулудлоҳга бориб улашишини кўрсатувчи тарихий манбалар — вақт-вақти билан қозилар томонидан терига битилган кўп асрлик васиқалар мавжудлиги таниқли адабиётшунос А. Мадамянов томонидан тартиб берилган «Ҳазиний девон»нинг кириш сўзида кўрсатиб ўтилган.

Нашрга тайёрловчилар: «Мавлоно Ҳазиний 1897 йил, яъни 30 ёшларига Муҳаммад Ҳаким халифага байъат қилиб, мурид бўлганликлари аниқланган. Зиёвуддин тез орада илму ирфон ҳосил қилиб, тариқат аҳкомларини бажо этиб, иршодга эришадилар. Бир муддатдан сўнгра Фарғона водийсида Қодирия сулукининг етук намоёнаси бўлиб етишадиларки, энди бутун Туркистонга илим ладуи, яъни илохий илм соҳибни, валий зот сифатида танилиш шарафига муюассар бўладилар» — деб ёзади ва ўз фикрларининг дадилли сифатида шоирнинг ўз пири вафотига бағишланган «Ҳажрида» радибли мухаммас-марсиясини келтиради. Мухаммас-марсия тайёрланган янги девондан жўя олган бўлиб, унда мурид ўз марҳум муридиданнинг ўта ибратни фаолиятига гоит юқори баҳо беради, ҳатто:

Гавсул Аъзамдин бери бундай валий келган эмас,
Ҳеч киши пир хизматиши ирим каби қилган эмас,
Муршидимдек ҳеч ким олиймақом бўлган эмас

сингари мисраларни битадикки, бир муриднинг муридига илхоси бундан зиёд бўлмаса керак деб ўйлаб қоласан киши. Айни вақтда Ҳазиний мурид тушган вақт билан унинг пири вафот топган вақт оралиғини аниқлаб олиш зарурати туғилади. Сўзбоши муаллифлари «Ҳажрида» радибли марсия-мухаммаснинг яратилган йилини аниқ 1897 йил сифатида кўрсатади. Марсия-мухаммасда айтилган 1314 ҳижрий йили синхрон жадвалга кўра 1896 йил 12 июндан то 1897 йил 1 июнгача давом этган. Қолаверса, «Ҳазиний 1897 йили, яъни 30 ёшларида Муҳаммад Ҳаким халифага байъат қилиб, мурид бўлган» деган маълумот бир оз шубҳа туғдиради. Чунки мухаммаснинг олдинги бандларидан биринчи:

Бесавод, омий эди, анфосидин тоғтим ладуи,
Хонақаҳда ул кунн суҳбат эди, жазби жузуи,
Соли ҳамдуна, даҳа моҳи шариф, яшанба кун.

Раҳбарим иршоду салла бердилар, бир малла тўн

деб ҳам ёзилган. Синхрон жадвалга кўра ҳамдуна (яъни маймун) йили 1896 йил 21 мартдан бошланади. Ҳамдуна йили рамазон ойининг ўнинчи кунн эса, шу ҳисобга қараганда, 1897 йил 12 февралга тўғри келади. Айни вақтда:

Эрди таърих бир мингу уч юзу ўн тўртда муқим,
Ушбу давлатни манго қилди ато Хайлу қадим,
Мен ризойи пир тоғгонимда ўттузда эдим,
Мен Ҳазинийга ижозат бердилар шайхи Ҳаким

деб ёзилишига қараганда, асарда кўрсатилган 1314 ҳижрий йил мурид — шоирнинг ўз муридидан малла тўн билан салла ҳада олиб, мустақил фаолиятга руҳсат этилган вақти бўлиб чиқади. Ҳазиний тўра муридларининг вафоти санаси ҳусусидаги текширувларни давом эттириш зарурати ҳам йўқ эмас. Чунки сана кўрсатилган ҳар икки ўринда ҳам муриднинг иршоди ҳусусида сўз бормоқда холос. Ўл зотнинг вафотлари 1314 ҳижрийдан кейинроқ рўй берган бўлиши ҳам эҳтимолдан узоқ эмас.

Ҳазиний тўра пирилари вафотидан сўнг тез орада валий эшон ва мутасаввуф шоир сифатида бутун Ту-

рой заминда кенг шуҳрат топганлиги маълум. Энг эътиборга лойиқ жиҳатлардан бири шундаки, тадқиқотчиларнинг ишончли далилларига кўра донги узоқ-узоқларга кетган бу улкан эшон ҳеч қачон қора меҳнатдан ўзларини олиб қочмай, уни сабаби тиркичиликнинг бош асоси, эл-юртга манфаат келтиришнинг асл воситаси деб билганлар. Бағдод туманининг Чопдор қишлоғида қирқ таноб чамаси қумлоқ-чўл ерда бог-роғлар барпо этиш, ҳовуз қаздириш, тегирмон қурдириш, ҳатто беморларга текин хизмат кўрсатадиган шифо маскани вужудга келтириш, Қоровултепа қишлоғида эса маскани ҳожеъни қад кўтаринишга эришганлиги Ҳазиний тўра ҳам ҳазрат Навоий сингари умр бўйи халқ гами билан яшаб ўтганликларини кўрсатади.

Ҳазиний тўра ўз даврида асосан мутасаввуф шоир сифатида шуҳрат қозонган. Қодирия сулукининг йирик вакили бўлган ва мурид-шоир томонидан Ғафур Аъзамдан кейинги энг йирик валий деб аталган Муҳаммад Ҳаким халифа ишнинг давомчиси Ҳазиний тўранинг тасаввуфий асарлари Қуръони карим оятлари ва Расулulloҳ ҳадисларига асосланганлиги яққол сезилиб туради. Юқорида зикр этилган муқаддас икки маишанинг жуда кўп жиҳатлари уларда намоён бўлади. Уларда маъшар қунидаги азоб-уқубат ва жазолардан қаттиқ ваҳимага тушиш ҳам, Ҳақ таоло ўз мўмин бандаларига ато этган чексиз иноятлар ҳам баён этилган.

Чунончи:

Ки элик минг йил ўлтургай. ҳама гўр бошида фардо,
Муҳаммадин бўлак кулли набилар дерки: «Во нафсо!»
Набилар деса шундоғ, ҳоли умматларга вовайло!

тарздаги мисралар кўлаб учрайди. Айни вақтда Ҳақ таолонинг рўзи маъшарда ўз бандаларига инояти ниҳоятда кўпчилиги, кабираю сағира гуноҳларга йўл қўйган муслим бандаларнинг барчаси Яратганининг марҳаматига эришуви муқаррарлиги акс этган ўрнилар оз эмас. Ҳазиний тўра:

Худо Аҳмадга қавм этти, кўнгуларда хижолат йўқ,
Ўзин яқтолигин билдурди, боз уэри надомат йўқ,
Расулнинг ёнига боргайми эди ҳеч ҳасрат йўқ,
Шу давлатни ато қилди Эгам, ваҳми қиёмат йўқ
Ки, тавҳид жами Исмодин иўш эттук, шарофат бор,
Тамоми осий-жофий пурҳатоларга шафоат бор.

деб ёзар экан, уни ўқиган осийлар кўнгли таскин топади, айни чоқда улар инсоф-тавфиқли, адолатли, ростгўй, иймон-эътиқод эгаси бўлиш зарурлигини англаб етadилар.

Ҳазиний тўра номи Фарғона vodiysидан узоқ-узоқларга ҳам кенг ёйилган поқдомон, валий шайх, ишқи мажозий ва ишқи ҳақиқийи тараннум этувчи шoҳ асарлар муаллифи эканликларига қарамай, ул табар-руқ зотининг ўз шахслари хусусида битган абётлари ҳайратомуз даражада камтар табиатларидан далолат беради.

Давомат кору борим фисқу исён, «шайх» номин бор.
Ҳазиний, ўйласам, дилин сафосидин адашганман ёки:

Бу жаҳон ичра ямонларнинг ямонидур Ҳазин,
Дастхилий борадур рўзи жазога, раҳм қил.

сингари мисралар ул зотга замондош бўлган, ҳам мутасаввуф, ҳам маърифатпарвар улкан шоир Роҷий Марғиновий байтларига ҳамоҳанглиги билан таҳсинга лойиқдир:

Нечук жонман, паришонман, саропо айби нуқсонман,
Емонман, йўлдан озгонман, на инсонман, на ҳайвонман.

Ҳазиний тўра ҳақиқий инсон қандай бўлиши кераклиги тўғрисида айтган ажойиб фикрлар ҳеч қачон ўз қимматини йўқотмайди, деб ўйлаймиз. Мана улардан бири:

Худога бандалик шулдур, ризо бўлса қазосига,
Буюрса ҳар нечук кулфатни, сабр этса балосига,
Билинг, дўсти худолар жаннат у кавсар талаб қилмас,
Кўрунг шукр айлагай онлар Яратганининг ризосига
Кини мўъмин дилига заррача озор етурса,
Қиёмат кун қолур бешак жаҳаннамнинг жазосига.

Бошқа бир мураббада Ҳазиний тўра Аллоҳнинг Расули ва умматлари ҳақида ёзганида Ҳақ таолога мурожаат қиларкан:

Санга яқин кимки тутса миллатин.

мисрасини ҳам битадики, буида улкан мутасаввуф шоир инсоннинг ўз миллатини севиши унинг Худога яқинлигидан далолат эканини айтиб ўқувчи маънавий оламнинг бойитишга хизмат қиладиган баёнотли фикр айтади.

Ҳазиний тўра меросида тадқиқотчини ўйлатадиган, баъзан қийин ахволга солиб қўядиган айрим жиҳатлар ҳам йўқ эмас. Аслида-ку бу табаррук зот Қодирия сулукининг энг йирик намоёнаси ҳузурида катта мактабни ўтиб, ундан иршод олган ва бутун ҳаёт тарзини Шайх Ваҳоуддин Нақшбандийнинг «Дил ба ёр, даст ба қор» таълимотига асосланиб қўрағайлиги сир эмас. Чунончи, бу улкан мутасаввуф шоир оламининг барча гўзалликлари мафтун, ишқи мажозий шайдоси, Алоҳ яратган олам гўзалликларига янада гўзаллик қўшиш йўлида фидокорлик кўрсатган буюк ақл эгаси экани ҳақида илгарироқ баъзи мисоллар орқали фикр юритган эдик. Айни вақтда унинг меросида таркидунечиллик майллари, у дунёни деб бу дунёдан кечиниша даъват ҳам учраб қолади. Масалан:

Бу беш кунлик умрга жойи манзил ҳам керакмасдур,
Ўлумини ўйлаган одам бу дунёга назар солмас

ёки:

Жаҳоннам оташини, гўр азобин ўйлаган одам,
Сиротул мустақимдин ўтмагунча йиғлагай, қулмас

сингари байтларини ўқиганда, ҳаётсеварликда ўз замондошларига ибрат бўлган улкан мутасаввуф шоир ижодига улар онда-сонда бир рўй берадиган нохуш кайфиятлар, ғам-андуҳлар махсули сифатида кириб қолган деб ўйлайсан киши. Худди шундай тасодифий байтлар шўро тузуми вақтида улуг шоирни ёмонотлик қилиш учун унинг душманлари қўлида қурол вазифасини бажарган эди.

Баъзи асарларнинг турли манбаларда турлича вариантлари учраши ноширлик ва хаттолиқ тажрибасида маълум воқеа. Шунинг учун ҳам улардан биттасини танлаб олиш зарурати туғилган чоғда, манбаанинг ишончли эканидан ташқари, асарнинг бадиий таъсир кучи қайси вариантда зўрроқ эканини ҳам ҳисобга олиш зарур деб ўйлаймиз. Шу жиҳатдан қараганда, девоинга киритилган «келинг» ралифли муҳаммас Ҳазиний тўра асарлари орасида алоҳида ажойиб тақдирга эга. Чунончи, бу улкан шоир асарларини тарғиб этishi энг даҳшатли фалокатларга олиб келиши мумкин бўлган. 1927 йилда Ўзбек этнографик гуруҳининг Москвага гастрол вақтида забардаст хонанда Жўраҳон Султонов ўз ҳамнафаси Худойберган Махсумов билан биргаликда Москва Катта театрида уш «Еввойи чоргоҳ»да

айтиб, афсонавор шухрат қозонган эди. Энди Жўраҳон Султонов ижро этган «Еввойи чоргоҳ» матни билан А.Мадаминов домла (албатта у киши ишончли манбадан олганига шубҳамиз йўқ) тайёрлаган матида айрим жиддий тафовутлар учрайди. Чунончи, ашуладаги:

Мен ташнаман висолинга, эй ёр, қайдасан?
Қўнгулдаги ғамингни сен агёрга айтасан,
Ўтлуг шаробини бериб куйдурса, қайтасал?
Гурбатқашда қуллара, эй дилқушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам қушо келинг

банди қанчалар таъсирчан экани ўз-ўзидан кўриниб турибди. Китоб учун тавсия қилинган банд эса бир мунча суст туюлди. Мана ўша банд:

Мен ташнаман висолинга, эй ёр, қайдасан?
Манга тараххум этмайин, агёрга айтасан.
Ўтлуг шарори бир сани куйдурса, қайтасан?
Гурбатқашда қуллара, эй дилқушо, келинг,
Вақти нёдатим сўраб қулбам қушо келинг.

Бандининг иккинчи ва учинчи мисралари, бизнингча, Ж.Султонов ашуласи матида анча таъсирчан чиққан. Шунинг ҳисобга олиб, Ж.Султонов вариантини китобга киритишга қарор қилдик.

Бундан ташқари «Фарғона тоғи отгунча»нинг янги, мукамал варианты топилиб, ўқувчига тавсия этилгани жуда яхши бўлган. Ҳазалнинг илгари унча-мунча шубҳа туғдирадиган Ҳамраҳхонга мувашиша экани энди узил-кесил ўз неботини топди. Бироқ бу ғазал мақтабиди: «Найлайки, иложим йўқ, ҳар кўчада сарсонман» мисраси ҳам раҳматлиқ Мухторжон Муртазоев басталарига бетакрор ашулада: «Найлайки, иложим йўқ, ҳар кўчада йиғларман» тарзида ижро этилардики, ашуда нуҳаси шеъринг тимсолнинг таъсирчанлиги жиҳатидан юқорироқ эканини ҳисобга олиб, китобга киритилди.

Ҳазиний девоини нисоларни юксак маънавий қадриятлар руҳида тарбиялаш, уларда олижаноб фазилатларни вояга етказишда алоҳида аҳамият касб этгани, деб ўйлаймиз. Бу девоин ҳам шоирнинг 1910—1913 йилларда қайта-қайта босилган баъзи сингари ўқувчиларнинг энг сеvimли китобларидан бўлиб қолса, ажаб эмас.

ЛУГАТ

Адам — йўқлик
 Адув — душман
 Алфос — синафас сўзашнинг
 кўпчилиги
 Андалиб — булбул
 Анкабут — ўргимчак
 Амома — салла
 Ашки йисор — кўз ёши сочмоқ
 Аъмо — кўн оқиз, кўр
 Ағниё — бойлар; бирлашган
 гаший
 Ағфо — мудраш
 Байтул-хазан — ҳам ҳасрат
 уйи
 Барот — 1) йўлланган нома
 ёки пул; 2) шайбон ойининг
 15-кечаси
 Баҳя — давом, қолгани
 Бебиноат — ҳеч нарсасиз, кам-
 багал
 Бетаъхир — тўхтамай
 Беҳанто — яғона, яхша, ўхша-
 ши йўқ
 Боло — 1) юқори; 2) қомат
 Вовайлато — вайдал, воҳса-
 рато
 Габр — оташпараст, мажусий
 Гису — ўрилган соч, кокил
 Гузаргоҳ — ўтиш жойи, ёл
 Дажжол — ҳақни ботил, бо-
 тилин ҳақ қилиб кўрсатувчи
 охираомонда пайдо бўлувчи
 фирибгар кофирнинг исми
 Дайр — 1) бутхона; 2) майло-
 ма
 Дастихоний — қуруқ қўл
 билан
 Дилвар — ботир, қаҳрамон

Дилфараҳ — қўнсилга хурсанд-
 лик берувчи
 Дорул-мулк — мамлакатнинг
 марказий шаҳри, пойтахт
 Дунтабъ — паст хулдан
 Дуто — энгилан, букилган
 Жазби жуноу — жуноуликка
 кетиш
 Жабҳа — олд томон, пешона
 Жаҳим — жаданнам, дўзах
 Жарас — қўнпроқ
 Жофий — жафо қилувчи,
 жафокор
 Журм — гуноҳ
 Жустужу — қилдириш, акта-
 риш
 Жўёна — истовчи, қилдирувчи
 Забиҳуллоҳ — Исмом алай-
 ҳиссаломнинг лақаби
 Залла — хор, тубан, паст
 Зери туброб — тупроқнинг
 таги
 Зевар — безак, зийнат
 Зикри налаалоҳ — Аллоҳ зик-
 ри
 Зикру сано — мақтов билан
 талға олиш (Аллоҳнинг)
 Зинадалж — тиркилик
 Зул жалол — Аллоҳнинг си-
 фатларидан бири, барча
 буволикларининг атаси
 Зуннор — насонийлар, пар-
 душтийлар беланга боғлаб
 юрадиган ип; гайри мус-
 лимлик белгиси
 Иёдат — беморин кўргани
 бориш, касалдан ҳол сўраш
 Итмом — тамомлаш, тугатиш

Иршоҳ — ёлдога-сояни, раҳ-
 намоллик
 Ишмо — ошкор қилиш, фой-
 этиш
 Ифлос — қашшоқ
 Ихром — чиқармоқ, ҳайдамоқ
 Ихтисоб — 1) масъулият; 2)
 ҳисобот оломоқ
 Ихсонат — ҳақорат қилиш,
 ҳазар қилиш
 Кавсар — жиннатдаги бир
 ҳовуз ёки дарё
 Канисо — черков, бутхона,
 монастырь
 Коҳил — сўст, танбал
 Кулди бани — ҳамма қавм,
 барча одамлар
 Кунжо — бурчак
 Кўтах — қисқа, калта
 Кўҳма — Фарҳоднинг лақа-
 би, тоғ тешар
 Ладун — илми ладун — гайб-
 даи ҳосил бўлган илм
 Лайлау наҳор — кечга кундуз
 Ларзон — қалтираган, титра-
 ган
 Лафз — 1) сўз, калима; 2)
 лафз, берилган ваъда
 Ломаком — маъносиз
 Лоҳик — қўшилган, ягона
 қилинган
 Луч — плангоч
 Магас — панша
 Мазадаат — 1) ҳақорат; 2)
 пастлик
 Мазахар — ошкор, намодён бў-
 ладиган жой
 Марқад — мазор, қабр
 Марг — ўлим
 Маснад — 1) суяниқ; 2)
 ёстиқ; 3) тахт; 4) мартаба
 Махфузи рисалат — ёлда соқ-
 ланадиган, ҳимом қилипа-
 диган пайгамбар
 Машом — димоғ, бурун

Махмур — маст, маст бўлган
 Маъсият — гувоҳдорлик
 Маҳшар — қиёмат
 Маҳзи зие — зие учун, ёрун-
 дик учун
 Меърож — 1) кўтарилни; 2)
 Муҳаммад (С.А.В.)нинг
 ариш аълога чиқишлари
 Минқор — қўшиқчи-тумшун
 Миръот — кўзагу
 Мифтоҳ — қалит
 Муаддий — даъвогар, рақиб
 Муътар — мажбур қилган,
 ночор, нонлоқ
 Муаккил — вақил
 Мунъим — исмат берувчи
 Мурсал — юборилган, пайга-
 бар
 Мустанда — тамгин, аниқли
 бечора
 Мусаллаат — солиб бўлиш,
 енгил
 Мустафо — 1) танланган; 2)
 Муҳаммад (С.А.В.)нинг
 исмиладдан бири
 Мустанқим — тўғри
 Мусаддам — таслим бўлган,
 бўйсунган
 Мушқор — бастакор
 Муҳтасиб — 1) ҳисоб олувчи,
 шаръатга хилоф ишларни
 текширувчи; 2) бозордаги
 тош-тароз ва нарзаларни
 назорат қилувчи
 Муттако — суяниқ, надиқкор
 Мунаввас — ташвиш
 Мушжикашо — мушжикалларни
 ечуви
 Мушрик — 1) Худонинг яго-
 налигига ишонмайдиган
 одам; 2) бутпараст
 Муғбача — 1) майфурушлик
 дўконининг хизматкори,
 шоғирди; 2) соқиб

Муҳол — қийин, мушкул,
ақлга сиймайдиган, имкон-
дан ташқари
Москва — бошқа, бўлак
Модоний — маъносиз,
беҳуда
Мор — илон
Моник — тўсиқ
Моҳу сол — ою йил
Набийно — пайгамбаримиз
Мухаммад (С.А.В.)
Найсон — сурёний ойнинг ет-
тинчиси. Ривоятларга кўра,
тўғни шу ойда ёққан ёнгир
қатралардан садафда мар-
парид йиғилади. Апрель
Наҳа — хурмо нўқоли
Наҳе — бахтсизлик, омадсиз-
лик
Нигини — узук, муҳра, узук
Нобино — кўан ожиз
Нуктадон — маъзоли сўзлар
айтувчи
Нўш — 1) иччи; 2) дори
Оби ҳайвон — тириклик суви
Пайрав — нодон
Панимина — 1) жундан тўқил-
ган мато; 2) чакмак
Пира Канъон — Юсуф алай-
ҳиссаломнинг отаси Яъқуб
алайҳиссаломга ишора
Побараҳна — оёқ, яланг
Пуроб — сержун
Пурхато — кўн хатоли
Пуштунаҳо — сумчиқ, ҳо-
мий, мадакдор
Пўта (пўта) — белбоғ
Расуа — пайгамбар, аҳл
Расулуллоҳ — Аллоҳнинг
элчиси
Ранят — ҳақ, умнат,
фуқаро
Раҳзан — афлўсар, қароқчи
Раҳо — қутуаниш
Раҳгузар — 1) айловчи; 2)

ўтиш жойи
Риёзат — машаққат билан
Ризвон — саяхат жаннатининг
бири
Рикоб — узанги
Рисолатнаҳо — элчиллик, пай-
гамбарликнинг паноҳи,
Мухаммад (С.А.В.)нинг
сифатларидан бири
Регистон — 1) ҳумлоқ; 2)
Фарғона вилояти Бағлод
тумаани Чобдор қишлоғи-
даги жой
Робиза фасла — баҳор фасли
Робийа имло — имло қону-
қондаларига риоя қилмоқ
Рубин фасла — тўрт фасла
Рўян аласт — олам пайдо
бўлишининг биринчи кўни
Рўзу шаб — куну тун
Рўшно — нур, ёруғлик
Савт — 1) саво, овоз; 2)
қамчи
Саб — 1) ўғирлаш; 2) ин-
кор қилиш
Савдана — тошбағир
Савтор — 1) беркитувчи,
яширувчи; 2) мажмаъ: аёб-
ни беркитувчи, Худонинг
сифатларидан бири
Сафлар — ботир, жасур
Сакима — қўллаг; саканот;
1) бир жойда яшовчилар,
бир жойда ишлаб турувчи-
лар, ором олувчилар; 2)
ҳаракатсизлик, ҳарфининг
сокинлиги
Саро — уй, сарой
Сахтала — қаттиқ дил
Саҳоба — соҳиблар, соҳиб
бўлаганлар, Мухаммад
(С.А.В.) ҳаётидаги му-
мин бўлганлар ва унга
эргашганлар
Симоз — 1) қўшиқ, хонши;

2) замиқ-шағқ ҳолати
Сирпуш — сирларни яширув-
чи
Сийитан — хумуш танли
Ситамгар — эзувчи, азоблов-
чи
Соҳибсало — сарват эгаси
Сунъи — ясамоқ, қилмоқ
Сўнгок — суяк
Табоҳ — хароб, айирон
Таваққуф — тўхташ
Тажалли — 1) жилва қилиш,
ошкор бўлиш; 2) ялоқий
нур
Тажрид — 1) айирниш, ёлғиз-
лаш; 2) маъқуллаш
Талъат — қиёфа, сиймо
Талх — ачиқ
Тарсо — христиан динига
мансуб бўлган
Тарсон — қўрқувчи
Тараҳхум — раҳм қилиш
Тариқат — 1) айл, мазҳаб; 2)
тасаввуф таълимоти бўли-
ча Ҳаққа етишниш йўлидаги
иккинчи босқич
Тасаддуқ — 1) садақа қилиш,
яхшилик қилиш; 2) кеч-
риш, гуноҳидан ўтиш
Тасхир — қўлга киритмоқ,
забт этмоқ
Татфул — 1) сезмасликка
олиш; 2) гафлатда қоллиш
Таҳажжуд — ярим кечаси уй-
ғониб намоз ўқимоқ. Турги
намоз
Таҳина — 1) ширчаланиш; 2) ҳал
қилиш; 3) мақтов (калима
келтириш)
Тасбиҳи саддона — 100 дон-
лик тасбих
Турфатул айи — қизиқ ишлар-
нинг ўзи
Тўша — озиқ-овқат, айл
озини

Уқбо — охираат, париги дунё
Фараҳ — хурсандлик, шодлик
Фажир — фитна қилувчи
Фажур — тўғри йўлдан озниш
Фузул — ортқ, кўп
Хайр — эзгулик, яхшилик
Хасим — душман, рақиб
Халофат — халифалик, под-
шолик
Хатти барот — озолик хати
Хоки кужо? — хоки қарда?
Хўкбон — чўққабозлар
Хуруш — қичқирин, бақирин
Хуруа калон — каттаю кичик
Хуридан раҳмон — ялтироқ
кўш
Хуштакаалум — ширинсўз
Чокар — хизматкор
Чугз — бойкуш, бойўган
Шарорат — ёмонлик
Шарр — ёмон
Шағъи — ҳимолчи
Шарора — аланга, учқун
Шаҳоват — 1) бахтсизлик;
2) бало
Шаҳодат — 1) гувоҳлик; 2)
шаҳид бўлиш, қурбон
бўлиш
Шикоф — ёрик, ларз
Шойишта — лойиқ, муносиб
Эрон (эран) — эр, мард
Эҳром — Ҳаж зиёратига бо-
рувчилар кийдиган оқ либос
Яздон — Хуло, Тангри
Яскар — 1) танҳо, якка; 2)
бўрланга, дафъатан
Қўбоб — «қўбба» сўзининг кўп-
лиги, гумбаз
Қабзят — қийинчилик, ма-
шаққат
Қавий — бақувват, кучли
Қалил — озгина
Қаллош — 1) дайди, бекор-
чи; 2) алданчи, ялғиз-
боз; 3) чорасиз, фақир

Қарина — иқим; қўлагин;
ақрон
Қамартаълат — ой қоли
Қоба қавсайно — 1) икки қон
ўртасидаги масофа; 2)
жуذا яқин
Ғамбода — ғамгин, ғам ют-
ган
Ғайр — бошқа, бўлак; ғайр аз
Хуло — Худодан бош-
қа
Ғалам — қўйлар
Ғаний — бой, бадаллат
Ғалат — нотўғри
Ғазо — егулик, томоқ
Ғино — бойлик
Ғилуғаш — 1) парижонхо-
тирлик; 2) ташвишланиш
Ғулом — қул
Ғурбатқашиди — ғариблики
кўрган, мусофирлик ма-
шаққатини тортган

Ҳазорон — 1) минглаб; 2)
булбуллар
Ҳампо — ҳамроҳ
Ҳаётим жовидон — абадий ҳаёт
Ҳашр — 1) тўпланиш; анги-
лиш; 2) қиймат
Ҳафт кишвар — етти мамла-
кат
Ҳилоят — тўғри йўл кўрсатиш
Ҳижрат — кўчиш
Ҳифз — асраш, сақлаш
Ҳолий — тўғри йўл кўрсату-
чи, раҳбар
Ҳозик — яхши билувчи, ўз
ҳужарида яхши ўлаштири-
ган одам, профессионал
Хужран олиқ Содиат — Му-
ҳаммад (С.А.В.)нинг хо-
нан хослари

ИЗОҲЛАР

Ва-а ёбу қасиран — Кўп йиғлагин.. (Қуръони карим, «Тавба» сурасининг 82-оятидан).

Ва ламюлад — ва туғилмаган ҳам (Қуръони карим, «Их-
лос» сурасининг 3-оятидан).

Валлайл — Тун билан қасам.. (Қуръони карим, «Ал-лайл» сурасининг бошланғичи).

Жомийъ ал-Қуръон — Қуръонни жамловчи (учинчи халфа ҳазрати Усмон).

Исроъ! — Уҳл! [Қуръони карим, «Алақ» сурасининг бошланғи-
ши, Пайғамбариниз Муҳаммад (С. А. В.)га биринчи нозил бўлган
оят].

Каррамо — Мукаррам қилдик. Ва лақад каррамо бани одама—
Одам зурриётларини улут қилиб яратдик. (Қуръони карим, «Ал-
исро» сурасининг 70-оятидан).

Киромул-хотибайи — Ёзиб тургувчи улут (фаришта)лар (Одам-
нинг яхши ва ёмон амалларини ёзиб бортувчи фаришталар).
(Қуръони карим, «Инфатор» сурасининг 11-оят).

Кофу нун — коф (ك) ва нун (ن) ҳарфларидан таркиб топ-
ган кун (كن) — «Бўл» сўзига ишора.

Кулли ман алайҳо фоний — Ер юзидagi барча зот фонийдир
(Қуръони карим, «Раҳмон» сурасининг 26-оят).

Кулду нафсин зонқатуд-мант — Ҳар бир жон ўлим шарбатини
тоғтувчидир (Қуръони карим, «Оли Ийрон» сурасининг 185-оят-
дан).

Лаббайка — Мама мен олдиндаман (Аллоҳга ишбатан хитоб).
Лавлоқ — Агар сен бўлмасанг... [Ҳадиси лавлоқ — ер ва ман-
жуотларининг Муҳаммад (С. А. В.) туфайдан пратилгани ҳақидаги
ҳадис].

Лантаро — Асло кўрмайсан.

Лантароней — Асло мени кўрмайсан.

Ламъад — абадий, чексиз, сўнгсиз.

Ламъялд.. — У туғилмаган.. (Қуръони карим, «Ихлос» сура-
сининг оятидан).

Ли умрик — Сеннинг умринг билан қасам...

Ло тақдату.. — ло тақдату мин раҳматуллоҳ — Аллоҳ раҳ-
матида инумин бўламанглар (Қуръони карим, «Зумар» сурасининг
63-оятидан).

Муту қабла ан тамуту — ўласдан бурун ўлишлар.
Раҳматан дил-оламин — бутун оламларга раҳмат қилиб..
[Муҳаммад (С.А.В.) га ишора].

Саййидлар мурсалин — элчиларнинг саййиди [Муҳаммад (С.А.В.) га ишора].

Сатторул-уюб — айбларин ишғурун.

Сиротул-мустақим — тўғри йўл.

Субҳоналлази асро... — сайр қилдирган пок зотлар (Қуръон-и карим, «Ал-Исро» сурасининг боши).

Тудрижул ҳай... — ўлиқдан тирикчи чиқаради (Қуръон-и карим, «Оли Иброи» сураси, 27-оятдан).

Фаззурун — Бас, эста олинглар!

Хайрул-башар — ижсонинг яхшиси, Муҳаммад (С.А.В.) га берилган сифати.

Шафиз ул-музанибин — гуноҳкорларнинг ҳимоятчиси, Муҳаммад (С.А.В.) га берилган сифат.

Қоба қавсайн ав адюб — Бас (Муҳаммад алайҳиссаломга) икки қамоқ оралиғида ё (ундан-да) яқинроқ бўлиб (Қуръон-и карим, «Ва-л-нажм» сурасининг 9-оятдан).

Ҳажарул аснад — Макка шаҳридаги муқаддас қора тош.

МУНДАРИЖА

Рўҳпарвар асарлар соҳиб	3
Ғазаллар	10
Мураббазлар	106
Муҳаммаслар	117
Мусаддаслар	140
Ҳазиний тўра меросига бир назар	152
Лугат	168
Изоҳлар	173

ПРИНТАЖ

ПОВЯД

1973

Ушбу китобни
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов

Ушбу китобни
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов

Ушбу китобни
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов
Муҳаммад Н. Қўлимов

АЖИРАТИМ

Адабий-бадний нашр

ҲАЗИНИЯ

ДЕВОН

Тошкент «Мавзаямат» 1999

Муҳаррир Р. Қобулова
Муассар М. Эрошова
Бадний муҳаррир С. Азиз
Техн. муҳаррир Т. Золилова
Муассиди С. Абдулматова

Тиринга берилди 25.06.99. Босинга рухсат этилди 02.07.99. Ўлчами 64x100/16.
Литературалар-гарнитураси. Юқори босма усулида босилди. Шартли б.т.
5,24. Шартли хр.отт. 5,45. Нашр т. 5,79. 5000 нуска. Ўқуртма № 251. Нархи
шартнома асосида.

«Мавзаямат» нашриёти. Тошкент, Шодлик кўчаси, 6. Шартнома 1-99.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот афшотасиники Тошкент янтийб-
журнал Бабриласида чот этилди. Тошкент, Юнусовд дўдаси, Муродов кў-
часи, 1-ўй, 1999.